Delavska enotnost

Glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije

Glavni urednik Franček Kavčič
Odgovorni urednik Marjan Horvat

Ljubljana, 22. marca 1991
številka 12, letnik 50, cena 17 dinarjev

»Oj, Jugoslavijo!«

V minulih dne se je svet zaskrbljeno oziral k Jugoslaviji, državljani nekdanje zvezne države pa so s strahom pričakovali, kaj se bo izcimilo iz agresivne politike srbskega vodstva in jugoslovanskega vojaškega vrha. Po preliti krvi na beograjskih ulicah, po učinkovitih demonstracijah srbske opozicije zaradi enoumne vladavine Socialistične stranke Srbije in predvsem najpomembnejših srbskih medijev, ki so jo z vso silo in znanjem podpirali, je tudi v Srbiji prišlo do premika, ki je lahko začetek uveljavljanja resnične demokracije. Davek, ki ga je zato plačalo srbsko državno vodstvo,je velik, saj prelita kri nima cene. Žrtve so bile najbrž potrebne, da bi se Milošević in njegova kamarila streznila in vsaj navidezno pristala na enakopravnejšo razpravo o bodoči ureditvi državnega življenja na tleh dosedanje Jugoslavije.

Toda še pred tem spoznanjem je Srbija naredila kratek odcepitveni izlet iz Jugoslavije, ko je umaknila Jovića iz državnega predsedstva, saj je srbsko vodstvo očitno pričakovalo, da bo zato prišlo do kaotičnega razpada Jugoslavije in do posega samozvanega »štaba oboroženih sil«, ki je hotel skupaj s srboslavskim delom državnega poglavarja že prej uveljaviti izredne razmere. Za zdaj sta se Milošević in Jović uštela, kajti člani predsedstva iz Slovenije, Hrvaške, BiH, in Makedonije in celo član iz Kosova (Saphunxhija) so skladno s svojo odgovornostjo preprečili kaos v državi in začeli delovati naprej. Strah, ki je preveval ljudi pred izrednimi razmerami, se je nekolikanj umiril, čeprav je srbski državni poglavar dejansko uvedel izredne razmere v Sandžaku in stopnjeval ostrino teh razmer še na Kosovu.

Vojska je ostala v vojašnicah. Naivno pa bi bilo pričakovati, da se je njen vrh, predvsem tisti jastrebi v štabu, ki še zmeraj niso spoznali, da takšne Jugoslavije, kot je bila, ni več in je tudi ne more biti, sprijaznili z življenjem samo v vojašnicah, saj bodo poskusili izrabiti kakšno drugo priložnost in se vsiliti jugoslovanskim narodom za odrešenika. Ne glede na to pa lahko rečemo, da je ena bitka za drugačno Jugoslavijo, skupnost suverenih jugoslovanskih držav ali tudi ne, dobljena, vojna pa še ne. To je bržkone uvidel tudi Jović, ki mu je srbski parlament naročil, da ne sme odstopiti s položaja člana predsedstva SFRJ in tako tudi ostaja do 15. maja njegov predsednik. Zdrahe v predsedstvu pa sta hotela izrabiti Marković in njegova vlada. Z nekaterimi zelo centralističnimi poskusi uveljavljanja minimalnih pogojev za funkcioniranje države sta si hotela nadeti avreolo edino sposobnega in v tujini priznanega sogovornika v imenu jugoslovanske države. Tega pa Markoviću marsikdo v Jugoslaviji ne priznava, saj je ravno pod njegovo taktirko, resda tudi ob nasprotovanju republiških vrhov, propadla reforma gospodarstva.

Na četrtkovem zasedanju razširjenega državnega vrha, kamor sta se vrnila tudi Jović in Milošević, so se najbrž vsaj dogovorili, o čem se je potrebno pogovarjati, katere so torej tiste točke današnjega jugoslovanskega vsakdanjika, o katerih se morajo državni poglavarji in predsedstvo SFRJ vendarle mirno dogovoriti. Kučan je prinesel iz Beograda zmeren optimizem, češ da je seja ob sedanjih strasteh znanilec novega. Zato se bo državni vrh najprej sestal prihodnji teden v Dubrovniku, nato v Sloveniji in potlej še v drugih republikah. Srbsko vodstvo je verjetno težko pristalo na takšne sestanke zunaj Beograda, kar je že pred časom predlagal tudi Kučan, saj je Beograd v glavah mnogih Jugoslovanov še zmeraj tisto glavno mesto, v katerem se edino lahko kaj dogaja, kar je povezano z usodo Jugoslavije.

V zadnji hudi jugoslovanski krizi je slovensko državno vodstvo naredilo nekaj zanimivih potez. Kučan je obiskal Nemčijo, kjer so ga sprejeli pomembni ljudje, poleg tega pa so odzivi evropske skupnosti na razdružitvene procese v Jugoslaviji zdaj sorazmerno ugodni, saj zagovarjajo tudi nespremenljivost medrepubliških meja. Ameriško zunanje ministrstvo in italijanski zunanji minister postopoma spoznavata bistvo jugoslovanske drame in temu prilagajata tudi svoj odnos. Vse več jih je dojelo, da Jugoslavija, takšna, kakršna je, nima upanja za preživetje, novi dobrososedski odnosi s priznanimi človekovimi pravicami (sem pa spadajo tudi narodnostne pravice) pa lahko omogočijo, da se Balkan lahko spremeni iz soda smodnika, iz pregovorno zdraharske in nemirne države, v območje miru, na katerem ne bosta gospodovala nad ljudmi ne srp in kladivo ne križ. Križev in težav bo tako in tako dovolj, kajti preden se bodo spremenile ekonomske in socialne razmere na Balkanu – to pa velja za vse njegove dele – preden bo spet zavladalo zaupanje med narodi, bo preteklo še mnogo časa. Zaupanje pa se gradi s pogovarjanjem in dogovarjanjem, ne pa z vsiljevanjem scenarijev za izredne razmere in še manj z izsiljevanji, ki smo jim kljub vsemu priče predvsem s srbske strani. Morda je prelita kri vendarle streznila vroče glave v srbskem vodstvu.

Marjan Horvat

Iz vsebine:

Čas iskanja novih in starih lastnikov
Kaj in komu (pro)dati, vrniti stran 2

Sindikalna lista '91 stran 2

Pomisel
Kdo hoče zabiti zagozdo v Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije stran 4

Pravljica o ljudski armadi ● Meja revščine ● Norčije nove davčne zakonodaje stran 5

Politične demonstracije
V Evropo brez čistih računov stran 6

Sindikalni razgledi celjskega območja

Pogovor s sekretarjema sveta celjskih sindikatov
Ve se, kdo je komu v sindikatu odgovoren, vendar nekaterim najbrž to ni mar stran 7

Ferralit Žalec
Včasih kdo preveč pričakuje od sindikata stran 8

Martin Obrovnik
Trije tisočaki ne bodo vihteli krampov stran 8

Območni odbor sindikatov kovinske in elektroindustrije
Direktorji ovirajo sindikaliste stran 9

Sindikat Ema
Ohraniti pravice imetje delavcev stran 9

Gorazd Železnik
Delavec bo sindikatu zaupal, če bo imel delo stran 10

Božo Kolarič
Država nas stalno tepe po glavi stran 10

Jože Hočevar
Delo je, čeprav je kruh tanjši stran 11

V Pivovarni Laško
Žejni pa smo še, žejni stran 11

Jože Kramer
Doletela nas bo usoda majhnih stran 11

Rudi Špes
Ni vse zlato, kar se sveti stran 11

Pavla Šuster
Dogovarjanje namesto opozicije stran 12

Marjan Mirnik
Začnimo misliti le na članstvo stran 13

Tone Krivec
Sindikat na cesti stran 13

Pogovor s predsednikom sindikata delavcev obrti
Strah za delovna mesta redči sindikalne vrste stran 14

Tudi »paradni konji« imajo manj dela kot včasih
Lastovke letos zamujajo stran 14

Cilji sindikata delavcev kulture
Veliko samoohranitvene trme in modrosti stran 17

Borza sindikalnega turizma stran 18

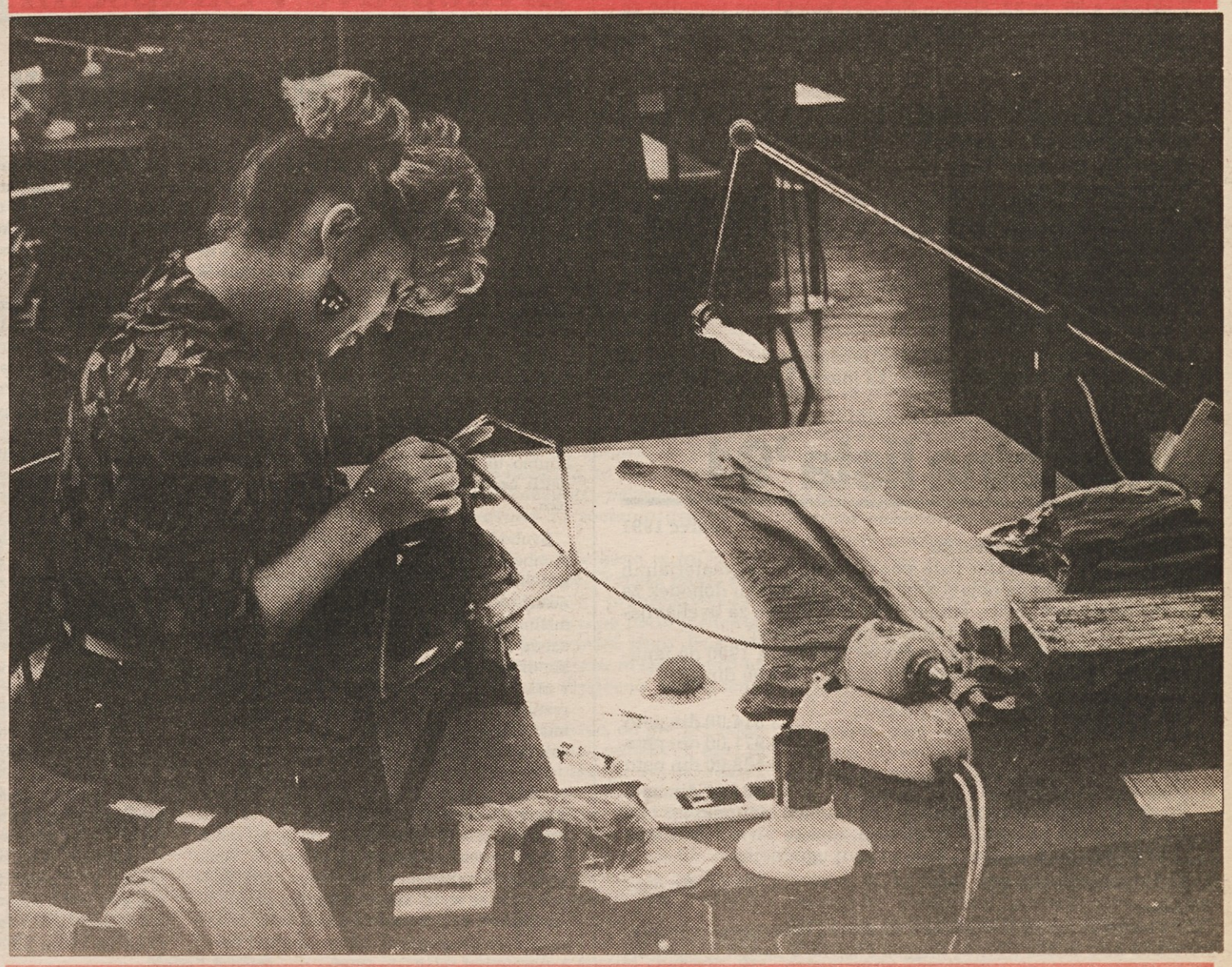

Če vprašate mene

Če odštejem prva leta v osemdesetih, sem vse življenje veren. Drogiran z odrešeniki in zagledanostjo v prihodnost se namreč odrekam vsem malim današnjim stvarem za velike jutrišnje.

Ko se spozabim ali ponevedoma zaživim, me zapriseženi apostoli vedno rešijo pred pogubljenjem tako, da mi pokažejo pravega boga – ali pa, da se pokesajo zmot in me spravijo na kolena pred novim pravim bogom. In ta je vselej nekje daleč, nekje v prihodnosti.

Vse, prav vse v teh mojih petdesetih je naravnano in odrinjeno v jutrišnji dan, v neko vedno isto prihodnost s stotimi imeni. V maminem naročju so ji rekli Prihodnja pomlad, na očetovih kolenih Petletka, kratkohlačnemu Informbiro, zasanjanemu Socializem, streznjenemu Reforma, zagnanemu Samoupravljanje, razočaranemu Četverica in ko sem prvič v življenju volil Demos.

Tako me rinejo od religije do religije, od obnove domovine do življenje damo, Trsta ne damo, od upora Rusom do bananskega tretjega bloka, od bratstva in enotnosti do smrti odrešenika, od karantanske pomladi do usmerjene demokracije, od sprave do socialne inkvizicije.

Z oltarjev mi pridigajo eno samo ljubezen do bližnjega z enim samim sovraštvom do vseh, ki se oltarjem preveč približajo.

In sit sprenevedanja te moje izmuzljive prihodnosti sem se oprijel nove religije. Poizkušam namreč verjeti, da je bila vsa ta dosedanja zagledanost v prihodnost ena sama zmota, zloraba, zasvojenost. Temu je treba narediti konec, prihodnost je treba podanašnjiti.

Če kaj, je kapitalizem pravi časovni stroj za te zadeve. Zdravi tržni, pragmatični odnosi med denarjem, blagom, idejami in ljudmi. Kapitalizem je religija, ki časti kult sedanjosti, tuzemskosti, koristnosti, udobja in užitnega brez prehodnega obdobja.

Leto je mimo. Le kakšna petina je še meni podobnih bedakov, ki bi danes volili tako sedanjost, ki še prihodnost ni. Demosovi učenci so postali pragmatiki, ki bi radi na živem narodovem telesu dokazali, da so imeli njihovi komunistični učitelji prav, ko so odmerjali malo kruha in mnogo prihodnosti. Njih napaka je bila menda le, da niso bili dosledni, načelni in dokončni.

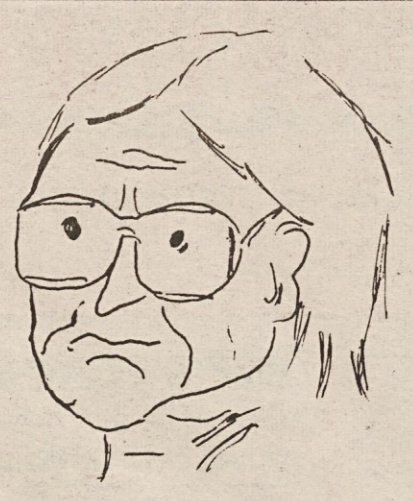

Kaj bi s kruhom, če so politične bleščice odcepitev, če so cilju posvečena vsa sredstva, če ima prihodnost novo ime.

Veliki novi cilj je odcepitev in vse mu mora biti podrejeno. Žrtvovati mu velja dosedanje priviligirance, družbeno lastnino in kakršnekoli že dosedanje delavčeve pravice. Še več, delavce je vredno obrati do golega, saj se je vse dogajalo v njihovem imenu. Razlastitev in denacionalizacija sta pomemben arzenal prilizovanja potrjevalcev njihovih lastnih dvomov. Samo, da dosežemo cilj.

Če vprašate mene, so za ta cilj žrtve potrebne in vredne. Potrebno je torej odreči se kruhu, da bi ga lahko kdaj jedel, šolam, da bi bil kdaj izšolan, knjigam, da bi lahko kdaj bral, zdravnikom, da bi ozdravel, miru, da bi lahko v miru živel, in delu, da bi kdaj spet delal.

Na živem narodovem telesu je treba to dokazati. In še, da je mogoče stotisoče lačnih in brez dela zadržati doma in pred oltarjem. Ko bodo prišli, ne bodo prišli drug za drugim s klobuki v rokah in prošnjo v očeh. Ko bodo prišli, bodo prišli z neizprosno odločitvijo, da je prihodnost danes in da se je zanjo treba odreči tudi teh politikov in njih prozorne igre, kaj da je cilj in kaj sredstvo. Če hočemo kdaj imeti kakšno politiko.

Doro Hvalica

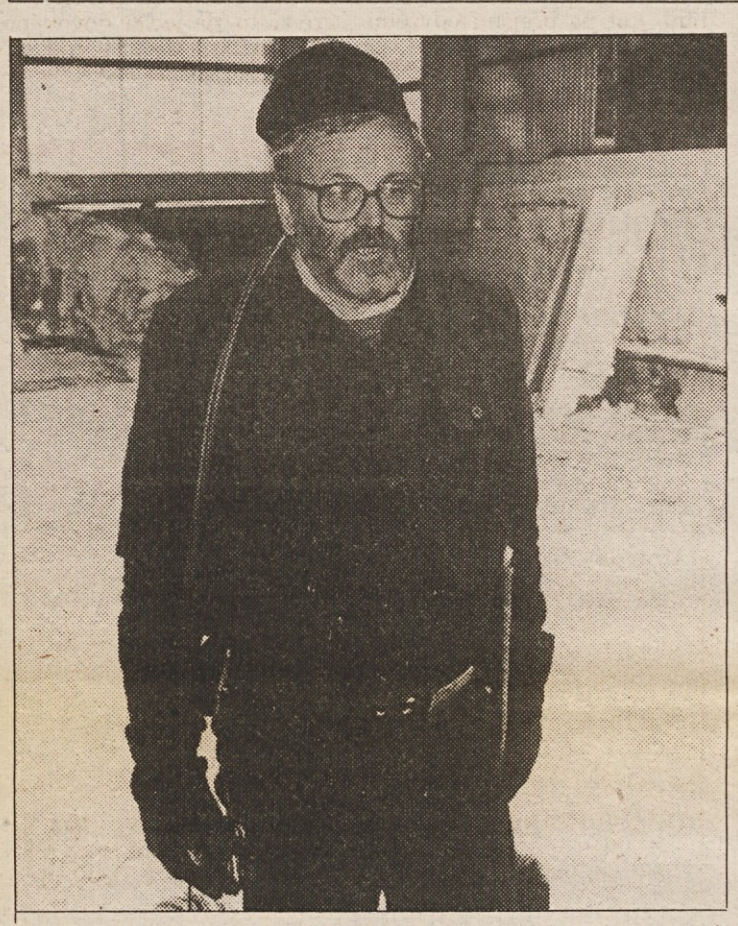

Jože Mencinger: Upam, da zdaj verjamete v moje dobre namene, zapisane v zakonu o lastninjenju delavskih podjetij

Čas iskanja novih in starih lastnikov

Kaj in komu (pro)dati, vrniti

Kot smo lahko brali v dnevnem časopisju (ali videli po televiziji), so osnutki zakonov o privatizaciji, o agenciji Republike Slovenije za privatizacijo in o skladu RS za razvoj pa tudi besedilo osnutka zakona o denacionalizaciji, razen prenoviteljev, načelno podprle vse v slovenskem parlamentu zastopane stranke – čeprav je z njimi malokatera zadovoljna. To naklonjenost je po eni strani mogoče razumeti, saj so slovenski poslanci osnutek zakona o privatizaciji podjetij lani v jeseni že obravnavali. Zdajšnji osnutek se sicer bistveno ne razlikuje od takrat predlaganega koncepta, vendar je mogoče sklepati, da bo predlagatelj moral v »tretji rundi«, ko bodo poslanci obravnavali predlog za izdajo zakona o privatizaciji podjetij, precej bolj odločno pojasnjevati, zakaj nekaterih pripomb in pobud ni mogel upoštevati. Pričakujemo torej lahko, da bodo razprave bolj vroče šele čez mesec dni, ko naj bi vlada pripravila predlog za izdajo zakona. Njihovih tehtnih pripomb, še zlasti zahtev po dostopnejših pogojih (nižanje pragov, kot so to poslanci najpogosteje imenovali) za avtonomne metode privatizacij in rahljanje moči sklada za razvoj, verjetno ne bo mogoče več prezreti, saj bo privatizacija »prizadela« vsaj 1200 slovenskih podjetij.

Razumljivo, da je **dr. Jože Mencinger**, glavni avtor zakona (tudi v pričakovanju prihodnje možne kritike) obljubil, da je vlada pripravljena upoštevati vse predloge, ki bi lahko osnutek zakona še izboljšali. Prizadeval si je tudi zavrniti opozorila opozicije, da bo zakonodaja o lastninjenju družbene lastnine pripeljala do podržavljanja te lastnine. – Prav gotovo bo prišlo tudi do podržavljanja podjetij, ki jih ni mogoče privatizirati, ker jih nihče noče. Toda kakšne so druge možnosti, se je vprašal. Splošna brezplačna razdelitev, ki naj bi bila najbolj pravična in s katero naj bi takoj našli lastnike? Brezplačno razdelitev si želijo vsi, medtem ko bi delnice kupili le nekateri. Vendar, kaj bi delili, vemo še manj, in kako bi se s tem povečala gospodarska učinkovitost, vemo najmanj. Vsi bi postali nekakšni delničarji slovenskega družbenega premoženja, kar smo že; z delniškimi papirji bi zdaj dobili to napisano, spremenilo pa se ne bi

Eskalacijska klavzula

V skladu s 30. in 32. členom Splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo Republike Slovenije znašajo izhodiščni osebni dohodki za marec 1991:

Tarifni razred	Mesečni bruto OD v din
I. enostavna dela	7.067,00
II. manj zahtevna dela	7.777,00
III. srednjezahtevna dela	8.685,00
IV. zahtevna dela	9.683,00
V. bolj zahtevna dela	10.954,00
VI. zelo zahtevna dela	13.072,00
VII. visokozahtevna dela	14.843,00
VIII. najbolj zahtevna dela	17.670,00
IX. izjemno pomembna, najbolj zahtevna dela	21.670,00

V skladu z 39. členom splošne kolektivne pogodbe znaša povračilo stroškov prehrane med delom za marec 1991 980,00 dinarjev.

Sindikalna lista '91

(drugi del) marec 1991

Sindikalna lista je priporočilo

V prvem delu sindikalne liste smo objavili zneske materialnih stroškov. V drugem pa objavljamo povprečni osebni dohodek za obdobje november 1990 – januar 1991 kot osnovo za uveljavljanje pravic iz sredstev neposredne skupne porabe.

Povprečni osebni dohodek za čas od novembra 1990 do januarja 1991 v gospodarstvu Slovenije znaša 6.628,00 dinarjev.

1. Jubilejne nagrade
   - –za 10 let 3.314,00 din neto
   - –za 20 let 4.971,00 din neto
   - –za 30 let 6.628,00 din neto
2. Nagarda ob upokojitvi 19.884,00 din neto
   Po splošni kolektivni pogodbi je odpravnina ob upokojitvi po izbiri delavca in sicer v omejenem znasku ali v višini treh povprečnih plač delavca, če je to zanj ugodnejše.
3. Soilidarnostne pomoči 6.628,00 din neto

Opomba:
Če se v podjetjih izplačuje regres za letni dopust, opozarjamo na nujnost preračuna neto zneska v bruto, skladno z zakoni o davkih (Uradni list RS št. 48/90).

Strokovna služba

Iz razprave v Skupščini Republike Slovenije

Najmanj 30 odstotkov lastnine delavcem

Spoštovane poslanke, spoštovani poslanci! Naša ocena je, da je pri tem zakonu čas za popravek precej drag. Pravzaprav smo svobodni sindikati, mislim, pa da tudi drugi, v veliki zadregi pred tem parlamentom, pa ne po naši krivdi, kadar predstavljamo stališča in ponujamo posamezne rešitve, za kar pa smo na srečo še ustavno pristojni. Prosil bi, če se ozrete malo nazaj, ko smo sprejemali zakon o plačah, zakon o zajamčenem osebnem dohodku, zakon o delovnih razmerjih, socialni program in davčno reformo. Zakaj to naštevam? Preprosto zaradi tega, ker nam še zdaleč ni in ne more biti vseeno in ker se bojimo, da bodo tudi te pripombe in predlogi delili usodo pripomb k naštetim dokumentom.

Svobodni sindikati smo stališča in pripombe poslali v parlament. Upam, da ste jih uspeli vsaj prelistati. Ob rob temu pa bi želel nekaj poudariti, pomembnega za delavce, mislim pa, da tudi za gospodarstvo, saj je usoda delavca bolj vezana na usodo podjetja kot drugih. Najmanj se ta enačba, ki se skriva v zakonih, izide za delavca oziroma drugače, rezultat je negotovost na kvadrat in človek misli, da delavca obravnavamo tudi pri tem zakonu kot neko marginalno skupino.

Ker smo te pripombe poslali v parlament, bi želel podčrtati, samo tri, štiri bistvene stvari, ki so lastne sindikatom, da vam ne vzamem preveč časa. Vemo, da je ta zakon težko spraviti na skupni imenovalec. Vemo tudi, da ta zakon mora biti. Vemo tudi, da je prav, da se v ta zakon vgradijo pripombe sindikatov, ki predstavljajo nek delež delavstva. Zato predlagamo, čeprav vnaprej vemo, da boste sprejem na referendumski način odklonili. Ker pa nam ne more biti vseeno, **predlagamo, da se ta zakon sprejema z dvetretjinsko večino, ker menimo, da posegamo v ustavno materijo, ki je za delavstvo zelo pomembna.**

Naše osnovno izhodišče je tudi to, da je potrebno najmanj 30-odstotni delež te družbene lastnine ali družbenega kapitala neodplačano prenesti na delavce, na podlagi njihovega prispevka tem delom. Enake pravice naj veljajo za delavce v negospodarstvu in upokojence. Bistvo za nas je tudi to, da ta zakon omogoča pritok svežega kapitala, da omogoča razvoj posameznika, družbe in nenazadnje razvoj podjetništva. Zakon naj velja, vsaj po naši presoji, za vse tiste, ki ustvarjajo ali so namenjeni ustvarjanju dobička. Pri nakupu delnic naj se uveljavi popust, 40 odstotkov za zaposlene in še dodatni popust za delovno dobo, po možnosti brez limita. Bistveno za sindikat, to bi želel podčrtati, je to, da zaradi uveljavitve zakona o privatizaciji ne more noben delavec zgubiti dela oziroma zaposlitve. Nasprotno, zakon mora varovati sedanjo in ustvariti nove pogoje za odpiranje novih delovnih mest. To pomeni tudi to, da nov podjetnik ne more ostati brez obveznosti do delavca. Nas skrbi, da se lahko v tem zakonu pojavi precej korupcij, zato predlagamo naslednje: vsi zaposleni v pravni osebi in se fizične osebe, pooblaščene za vrednotenje ocenitve družbenega kapitala, morajo pred podelitvijo koncesije in po prenehanju javno objaviti svoje premoženje. Posebno zaposleni v agenciji in skladu za razvoj prijavijo svoje premoženje ob sklenitvi delovnega razmerja in po prenehanju le-tega. Zakon mora vsebovati določbo, da ne more postati lastnik podjetja ali dela podjetja poslovodni organ oziroma delavci s posebnimi pooblastili, ki so bili na takih delih zaposleni v zadnjih dveh letih, če je podjetje, ki je v postopku lastninjenja, šlo v stečaj.

Objekti družbenega standarda in podjetniška stanovanja naj se izvzamejo iz privatizacije in nad temi objekti uveljavimo skupno lastnino, po možnosti bi lahko s to upravljali tudi sindikat, kot predstavnik delavcev. Lastninjenje naj temelji na odločitvi zaposlenih, brez rokov, prisile, podjetja naj bodo avtonomna pri izbiri metod in oblik lastninjenja. Pri mešanih podjetjih naj bodo lastniki premoženja delavci, sklad za razvoj in lastniki kapitala na osnovi svojih vložkov. In nazadnje: agencija naj za svoje delo in politiko odgovarja skupščini in ne izvršnemu svetu.

Po nekaj načelnih pogledih in pripombah, ki smo jih dali, naj se zakon sprejme z dvetretjinsko večino v parlamentu. Drugič smo proti temu, da bi nekdanji lastniki ali njihovi dediči postali fizični lastniki teh podjetij oziroma njihovih delov. Vračanje podjetij ali njihovih delov naj se opravi zgolj v vrednostni obliki. Opravičenja naj bodo pravično odmerjena, po vložku kapitala nekdanjih lastnikov. Ti procesi pa nikakor ne smejo povzročiti krivic delavcem, zato ne sme noben delavec ostati brez zaposlitve. In kot zadnje, vrednostnih papirjev se ne sme vračati na račun delavcev, na račun njihovih sredstev, tako da bi reveži dajali bogatim, da bi ti bili še bogatejši.

Rajko Lesjak

nič. Vsi bi še naprej ostali lastniki vseh strojev, nihče pa ne bi bil lastnik svojega. Denimo, da bi do brezplačne razdelitve delniških papirjev prišlo pred letom dni. Veliko tisih, ki bi jih dobili, bi z njimi kupilo delnice Elana. Njegova vrednost bi silno narasla, Elan pa bi prav tako propadel. Temeljni problem družbene lastnine je namreč prav njena neučinkovitost, ki izhaja iz slabega upravljanja s premoženjem v lasti vseh, v primerjavi z upravljanjem s premoženjem v zasebni lasti, in iz nenehnega odtekanja premoženja, je slikovito pripovedoval poslancem dr. Mencinger. In jim hrati še priporočil: – Z zakonom o privatizaciji je treba pohiteti. Teoretičnega odgovora, kako ga prav narediti, najbrž sploh ni, če pa je, bi bil, ko bi ga našli, že odveč. Vse bolj očitno je, da bo družbeno premoženje kmalu razgrabljeno in da ga bodo razgrabili najbolj podjetni in iznajdljivi. Zakonodajo, ki bi družbeno premoženje učinkovito varovala pred solastniki, si je težko zamisliti. Nacionalizacija, ekspropriacije, kolektivizacije, agrarne reforme in drugi nasilni odvzemi zasebnega premoženja so povsem omajali veljavo moralnih norm. Kot pravi dr. Mencinger, so si prilaščali pravzaprav vsi, nekateri s posojili po negativni obrestni meri, drugi s stanovanjskimi pravicami, tretji z utajami davkov ipd.

Ali bo nova lastninska zakonodaja takšno početje res preprečila? Kar nekaj poslancev iz različnih strank je izrazilo dvom o tem. Tudi **Rajko Lesjak**, ki je nastopil v imenu Zveze svobodnih sindikatov in dejal, da je zakon o privatizaciji za delavce in gospodarstvo vsaj tako pomemben, kot je za Slovenijo zakon o plebiscitu. Ker zakon posega na ustavno področje, je predlagal, naj ga sprejmejo z dvotretjinsko večino. Opozoril je tudi na velike možnosti korupcije pri ocenjevanju vrednosti podjetij, zato je predlagal, naj cenilci in vsi zaposleni v Skladu in Agenciji ob nastopu dela in po koncu prijavijo svoje premoženje.

Bolj kot o privatizaciji podjetij se je razprava razvnela ob osnutku zakona o denacionalizaciji. To je razumljivo, saj naj bi po grobih ocenah republiškega združenja razlaščenih lastnikov prišlo spet do svoje nekdanje lastnine ali vsaj do odškodnine zanjo okrog 50.000 nekdanjih lastnikov ali 200.000 njihovih dedičev. Glavno načelo osnutka tega zakona, ki ga je skupščini predstavil dr. Rajko Pirnat, je, da se storjene krivice čim bolj popravijo. Obdobje, v katerem naj bi se načeloma štelo, da so bili odvzemi premoženja krivični, obsega čas od konca vojne do leta 1958. Zakon pa naj bi omogočil popraviti tudi nekatere druge krivice, storjene kasneje – če je bilo premoženje podržavljeno brez plačila. Upravičencem naj bi podržavljeno premoženje vrnili v naravi. Če to ni mogoče, naj jim pripada odškodnina v obliki nadomestnega premoženja, vrednostnih papirjev ali v denarju. Eno temeljnih načel zakona je, da ne smemo delati novih krivic. To načelo obsega predvsem varstvo fizičnih oseb, ki so na podlagi veljavnih predpisov pridobile lastninsko pravico na podržavljenem premoženju. Prav tako pa so z zakonom varovana najemna, zakupna in podobna razmerja, ki so jih sklenile fizične osebe na takem premoženju. Varovane so tudi pravice družbenopravnih oseb, če so podržavljeno premoženje pridobile v upravljanje, v najem ali temu podobno razmerje z odplačanimi pravnimi posli. Uresničevanje tega zakona bo, pravi dr. Pirnat, povečalo obseg dela nekaterih upravnih organov in sodišč. To bo terjalo delno povečanje števila zaposlenih v teh organih. Stroški za delo upravnih organov in sodišč bodo po prvih računih presegli 600 milijonov dinarjev, pri čemer niso upoštevana sredstva za izplačilo odškodnin. Dosedanje ocene pa kažejo, da to premoženje pomeni znaten del sedanje družbene lastnine.

Po mnenju opozicije bo imel zakon o denacionalizaciji številne posledice, med drugim tudi to, da bo denacionalizacija zdaj prizadela celo več ljudi kot pa prejšnji odvzemi lastnine. Gre pač za ljudi, ki so v dobri veri uporabljali to premoženje. Poseg v lastninsko-pravna razmerja je lahko problematičen, kar kažejo tudi izkušnje iz nekaterih drugih držav, podobno pa je zelo problematična ustavna podlaga za ta zakon. Vsekakor bi bilo treba zakon o denacionalizaciji sprejeti z dvotretjinsko večino. Predvsem pa bi se morali upreti zahtevam nekdanjih lastnikov po vrnitvi izgubljenega dobička. Z nacionalizacijo po vojni namreč niso bili prizadeti samo ti, ki so izgubili svoje premoženje in s tem možni dobiček, marveč tudi vsi drugi, mnogo številčnejši sloji prebivalstva, ki s prehodom na državno lastnino sploh nikoli (z izjemo redkih ali strogo nadzorovanih obrtnikov) niso imeli možnosti za pridobivanje podjetniškega in drugega kapitala.

Ko pa avtorji tega zakona že toliko govorijo o poravnavi storjenih krivic, bi kazalo navesti nekaj še večjih krivic, katerih odprave naj bi se lotili ali pa jih v prihodnje preprečili.

Ali se avtorji zakona zavedajo, da je bila storjena ogromna krivica s tem, da so številni dobili po vojni ugodna posojila, ki jih niso vrnili ali pa zaradi inflacije le simbolično? Ti so tudi danes najglasnejši proti »krivicam«.

Zakaj se nič konkretnega ne ukrene proti kraji ali razprodaji družbenega premoženja posameznim lobijem ali posameznikom, torej premoženja, ki so ga ustvarjali vsi zaposleni? Upamo, da vendarle ne gre za to, da je vse dovoljeno, samo da bo vse privatno. Ali cilj tudi tu posvečuje sredstvo?

Zakaj se odgovorni ne zavzemajo za to, da bi v procesu privatizacije dobili delnice prav tisti, ki so vso svojo delovno dobo to premoženje ustvarjali? Zakaj vračati premoženje le tistim, ki so si ga prislužili pred 45 leti, ne pa tudi delavcem, ki so ustvarjali zdaj razprodajano družbeno lastnino zadnjih 45 let? Ali ni to svojevrstna nacionalizacije enih na račun drugih? Ali res ne bo povzročala novih krivic?

Vinko Blatnik

V založbi ČZP Enotnost

pripravljamo novo knjižico:

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Izide predvidoma v aprilu 1991.
Naročila in informacije: ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon: 310-033.

Razočaranje za delavce v uspešnih podjetjih

Pred seboj imamo ne zakon o privatizaciji, pač pa zakon o podržavljanju lastnine, ali bolje: zakon o nacionalizaciji. Pravzaprav se ponavlja tragična usoda našega človeka. Iz enega eksperimenta gremo v drugega. Prepogosto pozabljamo na izkušnje preteklosti in znova delamo iste ali vsaj podobne napake. Ponujeni projekt ima preveč neznank, ponujeno podržavljanje pa postavlja vprašanja, katerih odgovor je mogoče najti že v zaprašenih učbenikih politične ekonomije iz leta 1950, ko je država imela vse vajeti v svojih rokah. Naj poskušam za nekoga morda te prehitro in pretrdo izrečene besede pojasniti oziroma utemeljiti. Velika večina podjetij, ki so še danes kolikor toliko uspešna, se ima zahvaliti prav dejstvu, da so se desetletja že vedla tržno in gospodarila kot dobri gospodarji. Prav ta podjetja pa so praviloma tista, ki so vsa sredstva za razširjeno reprodukcijo in svoj razvoj sama ustvarjala. Torej so namenjali relativno manj za osebno porabo ter dobršen del teh sredstev raje investirala. S kakšno utemeljitvijo je torej mogoče postaviti tezo, ki jo vsebuje osnutek zakona, da omogoča nakup delnic takega podjetja domala z enako možnostjo delavcem podjetja, kakor tudi vsem drugim državljanom – skratka, jih postavlja v enak položaj. Takšno stališče lahko zagovarjajo le v državah, ki so imele državno lastnino in plansko gospodarstvo. Ponuja se absurd; razočaranje delavcev v teh praviloma še vedno uspešnih podjetjih, ko naj bi praktično ponovno morali odkupovati v desetletjih ustvarjeno premoženje podjetja, bi imelo pogubne posledice za oživitev našega gospodarstva. V trenutnih gospodarskih razmerah praktično ni mogoče doseči avtonomne privatizacije pod pogoji, kot jih določa osnutek zakona. Iz pogovorov, ki sem jih imel v pripravi na to zasedanje s predstavniki nekaterih relativno dobro stoječih podjetij, izhaja prepričanje, da je nerealen, izjemno težko dosegljiv pogoj avtonomne privatizacije, da znaša nominalna vrednost vplačanih delnic skupaj s popusti vsaj 10 odstotkov družbenega kapitala. To pa zato, ker so v pojdetjih, ki še poslujejo pozitivno, osebni dohodki že leta za večino delavcev tako nizki.

Dušan Semolič

Za takojšen sprejem zakona

Spoštovani, privatizacija je naš največji družbeni projekt kot imperativ sedanjega časa in je nujen tako na vzhodu, intenzivno pa potekajo ti procesi tudi na zahodu. Naše odločitve o približanju Evropi in priključitvi vanjo so nemogoče brez njene realizacije. Predpostavlja enega najpomembnejših vzvodov spremembe gospodarskega sistema, ki ne trpi odlašanja. Od sprejetja zvezne zakonodaje je o teh vprašanjih preteklo že dobro leto, proces lastninskega prestrukturiranja so v Sloveniji z ustavnim zakonom, ob restrikciji izdaj internih delnic zaustavili, vendar ne v celoti, saj so nekateri postopki preoblikovanj družbenih podjetij z legalno pravno osnovo tudi sedaj veljavni in dovoljeni. To pa predstavlja dodatno težavo, saj se na ta način ustvarja vzporedni lastniško organizacijski sistem, ki ga bo v prihodnje izjemno težko usklajevati z novo zakonodajo na skupni imenovalec, saj gre za statusne zadeve, za pridobljene pravice, zaščite tujcev ipd. To pa je dodatni argument za takojšnji sprejem tega zakona. Po sprejetju tega zakona pa bo realna potreba in možnost, da v Sloveniji sprejmemo svoje zakone o trgovinskih družbah ter zakonodajo o sodelovanju delavcev pri odpravljanju, s čemer bi s tržno zasnovanim gospodarskim sistemom imeli v Evropi kompatibilno urejen sistem statusno pravnih, organizacijskih in upravljalskih razmerij.

Marjan Kocbek

Delavska stranka Slovenije

Stališča ob sprejemu zakona o privatizaciji

1. Ne pristajamo na sprejem tega zakona pred sprejetjem zakona o soupravljanju, ki bo uredil položaj delavcev v novih podjetjih. Z delnimi rešitvami hitimo na škodo delavcev. Enako so bile sprejete spremembe delavske zakonodaje brez vzporedno sprejetega razvojno-socialnega programa.

2. Ocenjujemo, da z novo zakonodajo gradimo koncept podjetja 19. stoletja, ki je temeljil na akumulaciji kapitala, to pa je že zdavnaj presežno z novimi koncepti »partnerskega podjetja«, ki je značilno za socialno družbo 20. stoletja.

3. Ocenjujemo, da je prisiljena in hitra privatizacija v škodo delavcev. V svetu imajo razvite mehanizme kontrole, ki preprečujejo kriminal in špekulacije, pri nas pa takih mehanizmov nimamo. Tako bomo priča kraji družbene lastnine; kradli jo bodo država in špekulanti na škodo delavcev, ki so družbeno premoženje ustvarjali.

4. Ne pristajamo na trditve, da gre pri zakonodaji o privatizaciji, nacionalizaciji idr. za strokovno-teoretična vprašanja, saj je očitno, da »strokovnjaki« zelo različno ocenjujejo in tolmačijo predlagane rešitve. Zato trdimo, da gre predvsem za politična vprašanja, na katerih se prestiž teoretikov lomi na plečih delavcev, ki so popolnoma izrinjeni iz vpliva na javno življenje in s tem ostajajo brez možnosti vpliva na svojo nadaljnjo usodo.

5. Trdimo, da so tisti, ki so obstoječo družbeno lastnino ustvarjali s svojim znanjem, delom in odrekanji, veliko bolj upravičeni do pomembnega deleža le-te brezplačno, kakor je do te lastnine upravičena država preko sklada RS za razvoj. Zato je nujno v zakonodaji najti take rešitve, ki bodo omogočile brezplačne prenose večine družbene lastnine na zaposlene delavce in pokojninski sklad, s čimer bomo priznali minulo delo in odrekanja delavcem, ki so še zaposleni, in zasluženo upokojenim generacijam.

6. Ne pristajamo na tezo, da slovensko delavstvo lahko sodeluje pri odkupu družbene lastnine enakopravno z vsemi drugimi sloji in s popusti uveljavi svoje minulo delo, ker se zavedamo, da je slovensko delavstvo že zdavnaj na socialnem minimumu, ki mu komaj omogoča preživetje. Zato so ponudbe odkupa delnic s popusti le pesek v oči delavstvu, resnični nameni oblastnih struktur pa so, da popolnoma razvrednoteno družbeno lastnino pokupi tuj kapital in domači špekulanti.

7. V procesu privatizacije podjetij bi morali predvsem dati možnosti za dokapitalizacijo podjetij. S tem bi izboljšali strukturo kapitala podjetij in njihovo likvidnostno sposobnost.

8. Delavska stranka Slovenije ne pristaja, da se tako pomembna zakonodaja za usodo slovenskega delavstva sprejema z navadno večino v parlamentu. To nam ponujajo oblastni sestavi, ki do sedaj niso uspeli najti rešitev za umirajoče slovensko gospodarstvo. Zahtevamo, da se ta zakonodaja sprejme z dvetretjinsko večino ali celo s splošnim referendumom državljanov Slovenije.

Predsedstvo DSS

Pomisel

Kdo hoče zabiti zagozdo v Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije

V času, ko oblast novonastajajoče slovenske države kljub globoki ekonomski krizi, ki jo najbolj občuti delavec, pripravlja in sprejema odločitve, ki vodijo k še večji socialni diferenciaciji, se večina subjektov znotraj Svobodnih sindikatov Slovenije ukvarja s tremi vprašanji: kdo je v tej organizaciji bolj ali manj pomemben ali samostojen, kdo si bo pri delitvi sindikalne članarine odrezal večji kos pogače ter ali je posamezni član kljub vsebini pristopne izjave, ki jo je podpisal, zgolj član sindikata dejavnosti ali pa tudi Svobodnih sindikatov Slovenije. Torej je namen »nekoga« zunaj te organizacije, naj se ta čimveč ukvarja sama s sabo, saj ji bo ob tem zmanjkalo energije in časa, da bi se posvetila vprašanjem, zaradi katerih obstaja, v celoti dosežen. S tem je tudi tej oblasti uspelo omiliti zanjo grozljivo dejstvo, da je prav Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, ki predstavlja kontinuiteto ZSS, v času, ko je vse, kar je bilo včeraj nič vredno in sramotno, v svoje vrste včlanila več kot 430.000 članov in da to članstvo prav v zadnjih dneh še narašča. To dejstvo je za oblast še posebej grozljivo tudi zato, ker je v času zmagoslavne volilne evforije javno politično in gmotno podprla vzporedno sindikalno konfederacijo, računajoč, da bo tudi na področju sindikalnega organiziranja dosegla najmanj takšen rezultat, kot ga je na strankarskih volitvah. Toda kljub temu, da je včlanjevanje v Svobodne sindikate Slovenije potekalo neposredno po strankarskih volitvah, je bil rezultat bistveno drugačen. In ker se s strankami, ki se v parlamentu, vsaj poskušajo bojevati za interese delavcev, zaradi brezhibnega delovanja glasovalnega stroja (ki se ga občasno pošlje na vzdrževanje v Poljče) v glavnem ni težko opraviti, je bilo treba najti način, kako zrahljati moč te, po številu članstva nenormalno velike sindikalne organizacije. Predlogi v tej smeri so že oblikovani, največji prispevek pa smo z notranjimi zdrahami v ZSSS dodali sami.

Po sprejemu dokumenta o organiziranosti, ki v tej organizaciji predstavlja dogovor o tem, kako izvajati programske naloge na posameznih ravneh sindikalne organiziranosti, je bilo pričakovati aktiven odnos do opravljanja teh nalog, vendar so ostala prednostna vprašanja nespremenjena. V takšnih razmerah je svet Zveze svobodnih sindikatov Slovenije sprejel sklep o sklicu 1. konference Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, da bi na njej ocenil delovanje Zveze svobodnih sindikatov Slovenije po 1. kongresu, vlogo Zveze svobodnih sindikatov Slovenije v sedanjih razmerah in položaj delavcev ter sprejel spremembe in dopolnitve statuta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije.

Letno poročanje o delu je statutarna obveznost vodstev vseh organizacij v Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije. Predsedstvo sveta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije je o svojem delu sicer sproti poročalo na vsaki seji, vendar je ob predlogu za sklic konference ocenilo, da je prav, da na njej poda celovito poročilo o delu v enoletnem obdobju.

S tem v zvezi je treba opozoriti na določilo 1. točke 9. člena statuta te organizacije, ki se glasi: »Ob sprejemanju letne ocene dela organizacij in organov sindikatov dejavnosti Slovenije in Zveze svobodnih sindikatov Slovenije člani teh organov s tajnim glasovanjem izrekajo zaupanje nosilcem funkcij.« To sicer pomeni, da je glasovanje o zaupnici predsedstva sveta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije v pristojnosti sveta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, vendar je glede na to, da bo poročilo obravnavala konferenca ter na zahteve nekaterih sindikatov dejavnosti, v tem primeru mogoče glasovanje opraviti, na konferenci, če bodo tako sklenili delegati na njej. Predsedstvo sveta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije je sicer v enoletnem obdobju že dvakrat predlagalo svetu, naj glasuje o zaupnici njegovim članom, vendar je svet v obeh primerih to z glasovanjem zavrnil. Vodstvo te organizacije je torej v celoti opravljalo te statutarne obveznosti že med enoletnim delom, enako jih opravlja tudi po preteku enega leta. Zanimivo ob tem pa je to, da je večina sindikatov dejavnosti pozabila nanje, prav vsi pa očitno ne poznajo statuta organizacije, v kateri so, saj nikjer niso glasovali o zaupnici nosilcem funkcij ali pa niso imeli poguma za to. To sicer pomeni, da bodo za vse dobro in predvsem slabo račune polagali le eni, vendar, če bo to pripomoglo h konsolidaciji razmer znotraj organizacije, bo tudi to prispevek k boljšemu jutri Svobodnih sindikatov Slovenije. **S tem v zvezi bi kazalo razmisliti o tem, da se to glasovanje na konferenci (če bo to njen sklep) opravi takoj na začetku njenega dela, saj bi omogočilo, da se preostali del konference posveti aktualni problematiki članov te organizacije, v nasprotnem pa obstaja realna možnost, da bo glavna vsebina njenega dela obračunavanje s posamezniki vodstva te organizacije.**

Spremembe in dopolnitve statuta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije so kongresne obveznosti in posledica tega, da smo s 1. kongresa Zveze svobodnih sindikatov Slovenije odhajali razdvojeni predvsem glede tega, kakšna naj bo notranja struktura in kakšni naj bi bili medsebojni odnosi med subjekti te organizacije. Obveznost je torej bila, da se medsebojno uskladijo statuti sindikatov dejavnosti Slovenije in statut Zveze svobodnih sindikatov Slovenije. Junija 1990 je svet Zveze svobodnih sindikatov Slovenije sprejel predlog svojega predsedstva, da bomo statut zveze gradili na statutih sindikatov dejavnosti in ne narobe. Da bi statute uskladili v opredeljenem roku šestih mesecev, je svet naložil sindikatom dejavnosti, naj sprejmejo spremembe in dopolnitve svojih statutov do 15. septembra 1990, za tem pa bi na konferenci sprejeli tudi spremembe in dopolnitve statuta zveze. V ustrezni službi so bile skupaj z delovno skupino, sestavljeno iz predstavnikov sindikatov dejavnosti, pripravljene strokovne podlage za spremembe in dopolnitve statutov sindikatov dejavnosti Slovenije, zato da bi čim bolj enotno opredeljavali nekatera področja, na katerih bi lahko gradili tudi statut Zveze svobodnih sindikatov Slovenije. Noben sindikat dejavnosti v opredeljenem roku ni sprejel sprememb svojega statuta, mnogi pa tudi v naslednjih šestih mesecih ne. Zato tudi obravnava delovnega osnutka sprememb in dopolnitev statuta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, ki je potekala od julija 1990 dalje, ni dala pravega odziva, vse to pa je tudi povzročilo polletno zamudo konference.

Kljub tem razmišljanjem obstajajo realne možnosti, da bo konferenca čvrst delovni dogovor o notranji konsolidaciji razmer ter akcijah, ki jih člani Svobodnih sindikatov Slovenije od svoje organizacije tudi pričakujejo. Če drugega ne je jamstvo za to s sklepom o sklicu konference zahtevana sestava delegatov, ki morajo biti sindikalni zaupniki iz podjetij in drugih oblik organiziranja dela.

Milan Utroša

Nekdaj Kopsovi, zdaj Trendovi delavci ostajajo brez vsega

Trendovi »klošarji«

O Trendu so bile polne časopisne strani, tudi druga občila so nekaj časa namenjala vso pozornost temu »škandalu stoletja«, kot so ga nekateri imenovali, tudi naš časopis je zapisal nekaj strani o tem. In zakaj sedaj pogrevamo te stvari, ki naj bi bile trdno v rokah pravice in ko vsi čakajo na izročitev Sandija Grubeliča? Zato, ker je še vedno nerešeno vprašanje delavcev, ki so jih potegnili za nos in za katere nihče niti slišati noče, še posebej lastniki Trenda ne.

Škodljiva prodajna pogodba

Začetek konca za 35 delavcev se je začel 29. avgusta 1989, ko je takratni direktor Kopsa v Grosupljem Bogomir Gabrijel sklenil škodljivo kupoprodajno pogodbo s SOZ Trendom o prodaji hale B s proizvodno opremo in opremo 35 delovnih mest ter celotno upravno stavbo s servisnim delom. Zaradi te prodaje je Družbeno prvobranilstvo Slovenije tudi poslalo 13. decembra lani kazensko ovadbo zoper njega, saj je bila pogodba sklenjena pod knjigovodsko in prodajno vrednostjo podjetja. Teh 35 delavcev je bilo torej prodanih, ne da bi jih kdo seveda kaj vprašal. Pa se takrat ni nihče pritoževal, saj so bile plače povprečno (vsaj nekaj časa) višje kot drugod. Sicer pa so, od dneva, ko so bili prodani, delali vse drugo, razen tistega, za kar so bili usposobljeni. Tako so prekladali pralne praške, prevažali znane »lizing« avtomobile, urejali dvorišča, celo na remont ribiške ladje Višnja Gora, ki je sedaj privezana v Izoli, so bili poslani. Šele po enem letu so začeli s svojo osnovno dejavnostjo, to je proizvodnjo strojev, vendar je to trajalo le kratek čas. Kmalu so se pojavili prvi zastoji, saj so 25. oktobra morali prvič ustaviti delo zaradi lastne varnosti, ker se je takrat avtomobilska afera najbolj razplamtela. Ko kasneje dela zanje ni bilo več, jih je predsednica poslovodnega odbora Trend Inženiringa Dragica Grubelič poslala domov, vendar brez pisne odločbe. Zato so delavci vsak dan prihajali v tovarno, če leta ni bila zaprta zaradi lažnih telefonskih klicev o podtaknjeni bombi ali pa da prihaja razjarjena množica iz Ljubljane. Nekajkrat pa si delavci niti blizu tovarne niso upali, saj so se bali za svojo varnost.

Ni dela, ni denarja, ni pravic

S temi težavami pa so se začele še druge, bolj boleče za delavce. Denarja za plače namreč ni bilo več. Za oktober so jim sicer priznali polno plačo, vendar, ker denarja ni bilo, so lahko za protivrednost nabrali blago v njihovi trgovini. Za november pa so polovico dobili v gotovini, preostalo pa spet v blagu, hkrati pa so jim znižali osebni dohodek kar za polovico. Uradna obrazložitev je bila, da zato, ker ne delajo, ne morejo dobiti polne plače. Januarja so nato tudi uradno čakali na delo doma, denarja pa še vedno ni bilo. Celo prejšnjo možnost, da so lahko odnesli vsaj blago, so jim odvzeli. Tako sedaj nekaj več kot 30 ljudi čaka doma brez pravic in tudi brez denarja. Zato jim tudi pravijo Trendovi »klošarji«, kot smo zapisali v naslovu, saj živijo, kakor vedo in znajo, denarja in predvsem pravic pa jim nihče ne more ali noče zagotoviti.

Ali bo stečaj kaj rešil

Najbolj čudno pri vsem tem pa je to, da je kljub vsem težavam in neizpolnjevanju obveznosti uspelo Trendu Inženiringu prenesti svoj sedež podjetja v Zagreb, kjer naj bi le izvedli stečaj. Seveda pa je vprašanje, kaj bodo s stečajem dosegli. Še najbolj bodo zadovoljni delavci, ki bi tako prišli na Zavod za zaposlovanje in s tem bili upravičeni do denarnega nadomestila. Druga stvar pa je, da Trend Inženiring nima skoraj nič v svoji lasti. Stavba je namreč v lasti SOZ Trenda, ki pa je v stečaju in je torej zajeta v stečajni masi. Delo, ki so ga delavci opravljali, je bilo večinoma za Trend Form, ki pa je tudi v stečaju. Tako so delavci v bistvu opeharjeni, saj nimajo od česa zahtevati povrnitev upravičenih stroškov in neizplačanih plač. Žalostno pa je tudi to, da jim nihče v tej pravni državi ne zagotovi vsaj tistega minimuma pravic, ki so delavcu zagotovljene z ustavo in zakoni ter raje pustijo, da delavci in njihove družine tudi stradajo. Je delavsko življenje res tako malo vredno?

Robert Peklaj

Konstituirali so se sindikati koroškega območja Predsednik je Franjo Miklavc

V torek so koroški sindikalisti končali priprave za konstituiranje območnih sindikatov. Na ustanovni skupščini v Dravogradu so se zbrali delegati sindikatov podjetij in ustanov celotnega koroškega območja. V Dravogradu, Ravnah, Radljah in Slovenj Gradcu imajo Svobodni sindikati 148 organizacij v podjetjih in ustanovah, v katere se je včlanilo 19.593 članov. Na območju deluje štirinajst odborov sindikatov dejavnosti.

Skupščina se je začela s polemičnimi vprašanji o premajhni učinkovitosti Svobodnih sindikatov in o razmerah v gospodarstvu, ki so za delavce vsak dan bolj neugodne. Zato se je v razpravo že na začetku vključil Miha Ravnik, predsednik Svobodnih sindikatov Slovenije, ki je orisal delo in prizadevanja republiškega vodstva, tudi nastope v skupščini in pritiske na vlado, ob tem pa priznal nemoč SSS za spreminjanje razmer in za drugačno odločanje. Miha Ravnik je menil, da bodo SSS morali spremeniti odnos do poslancev in strank. Po njegovem mnenju Svobodni sindikati niso uspeli s predlogi in zahtevami do organov oblasti in jim zato ostajajo le protesti, stavke in druge metode pritiska. Omenil je tudi nemoč podpredsednika in članov vlade pri spreminjanju razmer v gospodarstvu. Do sprejema ustave in volitev si sindikati ne morejo obetati boljših možnosti za delo. Ravnik je govoril tudi o (ne)možnosti, da Svobodni sindikati postavijo vprašanje zaupnice vladi in odpoklica posameznih poslancev, ki poslušajo le navodila svojih strank.

Delegatka iz tekstilne industrije Otiški vrh je zatem Ravniku očitala pesimizem in menila, da zaradi tega ne sme vztrajati na funkciji predsednika Svobodnih sindikatov. Tudi za občinske sindikaliste je menila, da niso pravi.

V polemiko se je vključil tudi Albert Vodovnik, predsednik sindikata kovinsko in elektroindustrije Slovenije. Povedal je, da se moramo za delo dobro organizirati, sicer ne bomo kos nasprotniku, ki ga vsi poznamo. Direktorji prosijo sindikat, naj jim izboljša možnosti za gospodarjenje in za lojalnost (primer Železarne Ravne). Sindikalnim predsednikom je treba vsaj malo zaupati, da bodo lahko vodili delo svojih organizacij. Kritiziral je posamezne poslance, vlado, Demos, stranko, ki jo vodi Ivan Oman in tudi socialdemokrate.

Razprava se je kasneje umirila. Zaradi načina vodenja kadrovskih priprav so delegati volili predsednika le za čas do konca leta 1991. Najprej so izvolili tri sekretarje območnih sindikatov in sicer Marjana Barla, Franja Miklavca in Mirka Sepa. Med njimi so izbrali še predsednika. Šele po tretjem glasovanju so izvolili Franja Miklavca. Za delegata na konferenci ZSSS pa je bil izvoljen Karli Kravzer iz Slovenj Gradca.

F. K.

Ustanovljena gorenjska območna organizacija Svobodnih sindikatov Slovenije

V sredo so se v Radovljici zbrali predsedniki območnih Svobodnih sindikatov za Gorenjsko. Ustanovili so območni svet, ki ga bo vodil Sandi Bartol.

Na dobro pripravljenem sestanku so se dlje časa pomudili pri ocenjevanju socialnih in gospodarskih razmer na Gorenjskem. Po razpravi sodeč se tudi gorenjskemu gospodarstvu pišejo vse slabši časi. Glavne vzroke za hude stiske delavcev pa vidijo predvsem v omejevalni denarni politiki, neraealnem tečaju dinarja, neurejenih izvoznih stimulacijah in v pretiranih obremenitvah gospodarstva.

Vse to pritiska posredno tudi na gmotni položaj delavcev, socialno ogroženost in strah, kdaj se bo kdo znašel brez dela ali pa na listi kot začasni ali trajni presežek v podjetju. Zahtev po pravnem varstvu delavcev je vse več. Sicer pa potrebujejo delavci tudi druge oblike pomoči. V območni organizaciji Svobodnih sindikatov za Gorenjsko, kjer je v Svobodne sindikate vključenih kar 52 odstotkov vseh zaposlenih, se bodo organizirali tako, da bodo čim bližje delavcem, glavno vlogo pa bodo poleg strokovnih služb na ravni območnega sindikata morali prevzeti seveda v vodstvih sindikata podjetij. Miha Ravnik, predsednik Svobodnih sindikatov Slovenije, je govoril udeležencem ustanovnega sestanka o opredelitvah Svobodnih sindikatov do aktualnih gospodarskih in socialnih vprašanj, nakazal nekatere neposredne naloge, ki so pred to sindikalno organizacijo v naslednjih mesecih, ter razgrnil priprave na prvo konferenco Svobodnih sindikatov Slovenije. Seje se je udeležil tudi predsednik sindikata kovinsko in elektroindustrije Slovenije Albert Vodovnik.

M. H.

Pravljica o ljudski armadi

Nekoč so bile delavske organizacije, ki so jim po domače rekli socialna demokracija. Socialna demokracija je imela svoje voditelje. Ti voditelji so delavcem govorili: »Vojska je slaba stvar. Izmišljajo si jo oblastniški buržuji in se nato igrajo vojne. Vojne pa so šiba božja za delavce in za druge plasti ljudstva, ki morajo služiti vojsko in biti za hrano topovom, obenem pa jim oblastniki odtrgujejo od ust, da lahko izdelujejo in kupujejo orožje in plačujejo vojsko...«

Nato je prišel čas splošne volilne pravice. Delavci so lahko svoje voditelje volili v parlament, da bi se tam borili za njihove koristi. ko so voditelji skusili slast oblasti, so delavcem začeli govoriti, da je vojska zlo in da je od tega nujnega zla najmanjše zlo lastna (»narodna«) vojska, ki brani lastno domovino... zato so že kmalu glasovali za velike vojne davke in kredite, s čimer so pripomogli k še hujšemu odiranju delavcev (svojih volilcev) ter k zanesljivejšim pripravam na vojno, ki je goltala mlada življenja lastnega naroda.

Proti takšnim delavskim voditeljem so se dvignili oni, ki niso bili prav pri koritu in so še vedno dokaj pošteno mislili. Delavcem so govorili: »Socialdemokratski voditelji so vas izdali, socialna demokracija je izprijena reč. Toda mi, komunisti, vemo, kaj so resnične koristi delavcev. Nacionalni interesi rojevajo nacionalno armado, ta pa izžema in uničuje delavce pri plačah in na bojiščih, zato je treba vso to umazano demagogijo zavreči. Resnični proletarec nima nacionalnih interesov, nima domovine itd., ima zgolj razredni interes, da s socialno revolucijo spremeni krivične odnose v družbi. – Ta zgodba je bila mnogim delavcem zelo pri srcu. Siti so bili razočaranj in prevar. Komunisti so jim obljubljali nekaj tako drugačnega in lepega, da so jim pozorno prisluhnili.

Toda prišli so nad deželo viharni časi. Komunisti so razumeli, da prav ta huda ura prinaša priložnost za njihove spemembe. Srečno so zavihali rokave in začeli organizirati ljudsko vojsko, ki naj potolče tujega zavojevalca. Govorili so ljudstvu: »Zdaj je čas za narodna vprašanja. Narod lahko varuje le resnično ljudska vojska, ki jo sestavlja narod sam in jo vodijo najboljši sinovi naroda. A ker se narod sam bori za svojo svobodo, si mora tudi sam postaviti oblast, ki mu je najbolj všeč. Narod pa ve, da smo mu mi, komunisti, najbolj všeč, saj smo vendar mi najboljši sinovi naroda. Starim oblastnikom to seveda ni všeč, a zato je tu ljudska vojska, da varuje ljudsko oblast. In tu je tudi ljudska milica in še kaj. Ljudska oblast mora biti absolutno varna. Če ne bi bilo tako, bi bil izneverjen narod sam. Tako je torej ljudska vojska lepo cvetela in trdno varovala (svojo) ljudsko oblast...

A glej ga zlomka. Že spet so se našli neugnanci, ki so proletarskemu ljudstvu dopovedovali, da niti ta ljudska vojska ni kaj prida, saj samo jemlje in troši in tišči narod za vrat in dela za koristi oblastnikov, ki so tudi pozabili, če je ljudstvo zaradi njih ali so oni zavoljo ljudstva.

Ljudska vojska in ljudska oblast nista mogli biti kaj prida zadovoljni, saj sta čutili nekako takole: kdor je proti ljudski oblasti in ljudskivojski, ta je pravzaprav proti ljudstvu. Zato je vojska, ki ji je dano varovati ljudske zapahe. Ljudstvo pa (nehvaležno, kakor zna biti) je preudarjalo drugače: kdor zapira svoje ljudstvo, ni posebno ljudski!

In ljudstvo je spet verjelo, da je naposled (kot že nekoč v socialnih demokratih ter nato v komunistih) našlo svoje resnične izvoljence v onih pravičnih in pogumnih dušah, ki so srečno žigosale zarjavelo in nerodovitno oblast, skrito za lažno ljudsko vojsko, katera nalaga hude kontribucije in davi svobodnega duha v »lastnem« ljudstvu. Iz srečnega kljubovanja nepravi ljudski vojski se je rodila najbolj prava in najbolj ljudska »demokratična) oblast...

Toda vnovič moramo vzklikniti: »Glej ga, zlomka! Brez vojske ne bo šlo, državljani!« so govorili. »Z vso silo je treba braniti suverenost in demokracijo. Vojska je nujno zlo. A ta naša, slovenska vojska bo najmanjše nujno zlo, bo najmanj vojaška in torej najbolj ljudska vojska, drugačna, lepša, manjša, pravičnejša in sploh naravnost mila, v primerjavi z ono, ki je bila malodane zavojevalska. Brez te vojske suverenost in demokracija, ki ste ju vi, dragi državljani, hoteli in se mi zanjo brez pomisleka žrtvujemo, brez te vojske vse to nič ne šteje, saj lahko danes ali jutri to kdo od zunaj gladko pozablja. Odkar smo z razrednostjo opravili, notranjega sovražnika ni, vendar rabimo več denarja za policijo, da se temu stanju prilagodi. A to morate razumeti, to je za vašo korist. Saj vi vendar ne bi volili nečesa, česar nočete.

Resda se tam nekje zadaj pojavljajo glasovi, da nam vojska in tako drag policijski aparat nista potrebna. No, takšne, ki rovarijo zoper tisto, kar si je ljudstvo svobodno izbralo, poznamo. Izdajajo nekakšne deklaracije za mir, a to je potegavščina. Mir nam lahko zagotovita (vsaj v tem **prehodnem obdobju** – prvo prehodno obdobje se namreč ni posrečilo!) le naša, slovenska (beri: ljudska) vojska in policija. Čisto majčkeni sicer, a tudi to nekaj stane. Pa saj ja ne boste trdili, da je cesta več vredna od miru, demokracije in suverenosti. In še k čistejšemu okolju prispevamo svoj delež. In k zdravemu razgibavanju mladine. Zato je pa treba manj denarja za okolje, zdravje, šport ipd...«

Tako bomo srečno živeli naprej, če ne bomo prej izumrli. Ali pa bodo spet kakšne volitve.

Martin Ivanič

Meja revščine

V razpravah o socialnem in razvojnem programu ter proračunu republike so oživela tudi vprašanja o revščini. Kje je meja revščine? Koliko slovenskih državljanov se lahko šteje med revne? Kako in ali sploh ukrepati proti revščini?

Pojem revščina se v nekdanjem socializmu niti ni smel uporabljati, kvečjemu opisovati z različno dolgimi, bolj nevtralno zvenečimi opisi, razen v zadnjem času, ko je režim že priznaval svojo krizo. No, res pa je treba priznati, da je kričečo revščino kar uspešno odpravljal: brezposelnosti, tega velikega strašila industrijskih družb, skoraj ni bilo, odpravil je berače in tudi ljudem iz nižjih slojev vendarle omogočal socialno promocijo. Da so nekateri ljudje živeli precej revno, ni dvoma, je pa bilo vsaj skromno preživetje zagotovljeno. Sedanji uradni papirji in usmeritve v tem pogledu pa niso dorečeni in pogled v naša prihodnja leta je lahko tudi zelo črn.

Na vprašanje, koliko je ta hip pri nas revščine, niti strokovnjaki ne politiki nimajo enakega odgovora. Računi po Šumijevi metodologiji kažejo, da je kar polovica slovenskih družin že na pragu revščine, saj z dohodki ne pokrijejo več normalnih življenjskih stroškov, torej ne preživijo od plače do plače brez stiskanja. Drugi strokovnjaki menijo, da je ta ocena previsoka, revnih naj bi bilo kvečjemu desetina družin, toliko jih namreč v anketah javnega mnenja izjavlja, da jim dohodki sploh ne zadostujejo za pokrivanje življenjskih stroškov. Da statistika barva sliko bolj črno, kot v resnici je, dokazuje tudi s statistiko, ki kaže, da je opremljenost slovenskih gospodinjstev z nekaterimi trajnimi potrošnimi dobrinami, kot so npr. barvni televizor, avtomobil... kar visoka in se je v zadnjih letih, ko je vrednost osebnih dohodkov padla, celo izboljšala. Iz tega naj bi sledilo, da je tarnanje o krizi preuranjeno: ljudje se znajdejo in uradnim podatkom navkljub živijo še kar dobro. Še dlje so šli nekateri politiki, saj smo med drugim lahko prebrali izjavo, da so Šumijeve ocene o polovici družin, ki naj bi bile ogrožene, navaden bluf; saj, kot je pripomnil ta gospd, republiški poslanec, ocena je iz lanskega leta, in če bi bila točna, bi ti ljudje že zdavnaj pomrli od lakote, pa so vsi še živi! Gospoda poslanca bi nemara veljalo spomniti, da se od lakote umira dolgo, zato pa zelo mučno in njegov »dokaz« bolj razkriva nazore kot pa dejstva. Prav tu, v nazorih, se skriva nevarnost razprav o revščini. V svetu – in v državnih politikah se uveljavlja dvoje nasprotujočih si mnenj o tem. Po prvem je določen delež revščine nujnost, zato, da služi kot svarilo: ker se ljudje bojijo revščine, si bolj prizadevajo. Iz istega razloga je nujna tudi stalna brezposelnost. Po drugem mnenju pa je revščina socialna bolezen, proti kateri je treba ukrepati in država s svojimi mehanizmi mora ukrepati. Seveda drži, da se revščina obnavlja in pojavlja v vedno novih oblikah in da jo do zadnjega človeka niso še nikjer izkoreninili; vendar je obseg in tudi »globina« revščine bistveno odvisna od filozofije, ki navdihuje konkretno politiko. Zgled za to je na eni strani najbogatejša država sveta, Amerika, v kateri je mnogo ljudi resnično kričeče revnih, dobesedno brez strehe nad glavo in brez vsakdanje žlice v ustih. Zgled je na drugi strani Švedska, ki je bila svoje čase utelešenje »socialne države«; res so se tudi kritike socialne države začele prav na švedskem zgledu, vendar niti Švedska niti drugi, ki so bili v teh kritikah še ostrejši, socialne države niso povsem razformirali, tako kot bi naredili nekateri naši kritiki socialnega. Mimogrede rečeno, nekaj ljudi se je že obregnilo ob primerjave s Švedsko, češ, Švedska je bogata država, mi pa nismo. Drži; vendar pa tudi Švedska ni bila zmeraj bogata in do sedanje blaginje je prišla brez zastraševanja z revščino, s pametno socialdemokratsko politiko. Je skratka dokaz, da je blaginja mogoča brez velike revščine in da je število »nujnih žrtev razvoja« veliko bolj odvisno od politike kot od razvoja.

Mnogo znakov kaže, da se naša politika navdihuje bolj pri zagovornikih teze o nujnosti revščine. To lahko sklepamo tudi po socialnem programu, katerega edina otipljiva novost je zmanjšanje sredstev za »socialne« namene, vse drugo je pravzaprav na ravni »bo spremenjeno«. Na to kažeta tudi dva že sprejeta konkretna ukrepa: odpoved valorizacije pokojnin, ki seveda najbolj prizadene upokojence z najnižjimi pokojninami, in zakonsko zaostrovanje pogojev za prejemanje nadomestil za brezposelnost in delno znižanje teh nadomestil, kar prav tako prizadene najmanj konkurenčen del delovne sile, ki tako postaja resen kandidat za revščino. Na to kaže tudi dejstvo, da v proračunu ni povečan delež sredstev za socialno skrbstvo; ker pa se sredi letošnjega leta prvemu valu ob stečajih odpuščenih delavcev izteka pravica do prejemanja nadomestil, večina pa se ni mogla zaposliti, saj delovnih mest enostavno ni, pomeni, da se ne računa z možnostjo, da bodo ti ljudje dobili še kakšno socialno pomoč. Kako preživeti, postaja izključno njihov problem.

Slovenija je, vsaj v ustavnem osnutku tako piše, tudi socialna država, zato bo kajpak revnim morala pomagati. V tem sklopu pa razprava o meji revščine dobiva pravi pomen. Ker politika trdi, da denarja ni (prednost imajo »obrambne« zadeve, ki so za suverenost bistvene, medtem ko več ali manj revežev ne igra vloge), bo seveda poskušala zelo znižati prag revščine, pod katerim je posredovanje nujno. Definicija revščine se vedno ozira tudi na sredstva, ki so na razpolago. Pri tem je statistika, ki pripravno nudi povprečja, lahko v veliko pomoč. Hočem reči, če se kot meja revščine prizna praktični kriterij, kot ga nekateri predlagajo, namreč, ali ljudje umirajo od lakote, lahko mirno spimo: revščine pri nas pravzaprav ni, morda je niti ne bo, saj se problem lahko za silo reši z javnimi dobrodelniškimi kuhinjami. Prednost teh kuhinj je tudi ta, da učinkovito zmanjšajo število ljudi, k so voljni priznati, da so revni. Mogoče mi bo kdo očital, da pretiravam: saj še nismo tam. Res, nismo. Vendar slovenski razvojni program v tem smislu ni ravno pomirjujoč.

Marija Cigale

Ostanite še naprej z nami ali

Norčije nove davčne zakonodaje

Po 32. členu zakona o dohodnini so samostojni kulturni delavci, obrtniki, umetniki, odvetniki in duhovniki ter športniki postali zasebniki, ki samostojno opravljajo dejavnost kot redni poklic. (Tole so klasični ostanki samoupravne terminologije, ki je tudi novi oblasti zlezla pod kožo). V teh dneh so vsi prejeli poziv, ki sicer ni vojaške narave, temveč obvešča, da so postali zavezanci za davek od dohodkov **iz dejavnosti zasebnik, ki dosega dobiček z opravljanjem dejavnosti.** Med letom so dolžni plačevati akontacije davka. Priložena je izjava, kjer je treba navesti dohodek preteklega leta, oceno stroškov dejavnosti v preteklem letu in naziv banke, pri kateri ima zavezanec žiro račun.

Demokracija novega tipa ni imuna pred oslarijami, ki jih država počne v imenu evropskosti davčnega sistema. Kaj vse si človek lahko šteje v marcu 1991 za stroške svoje dejavnosti v letu 1990 je stvar proste presoje. V preteklosti namreč vsi ti državljani, razen na svojo izrecno željo, niso bili dolžni voditi poslovnih knjig, ki jih sedanji sistem določa in predpisuje. So pa zato morali od vsakega dohodka iz avtorskega dela plačati davek v višini 7-odstotkov, če so bili v samostojnem poklicu, kajti pri znižanem davku so upoštevali njihove obveznosti do plačevanja prispevkov za socialno in zdravstveno varstvo. Sistem je izšel iz zakona o samostojnih kulturnih delavcih, ki je uveljavil pravico vsakogar, da se sam odloča za to dejavnost in se vpiše v razvid, če izpolnjuje pogoje. Država mu lahko, če to želi, pri opravljanju njegove dejavnosti tudi pomaga. Ni pa bila država tista, ki bi odločala o tem, kdo je kulturnik ali umetnik oziroma to ni. Odgovor je prepuščala zgodovini in stroki. Tudi po tej poti je umetnost prenehala biti državna. Bil je to zgledni zakon, ki je sprostil pobudo na področju kulturnoustvarjalnih dejavnosti. Toda to je bilo!

Danes je umetnik obrtnik. Voditi mora knjige, izstavljati račune in je hraniti. Tisto, kar raste iz glave brez računov pa se uveljaviti ne da. Doma bom pazil, kdaj takole pišem in zabeležim stanje na električnem števcu. Odračunal bom ustrezen del stroškov centralne kurjave in obratovanja hiše. Vestno bom zabeležil vsak žeton, kadar se peljem na pogovore z uredniki in naročniki, shranjeval bom račune za olje in bencin ter nadomestne dele in popravila avtomobila, prosil za nasvete, kdaj in koliko tega je del poslovnih in koliko zasebnih stroškov. Tako bom obračunal obleke, srajce, gate, majice in čevlje. Ne bom pozabil na stroške za rekreacijo, ker moram biti v kondiciji. Ne pozabiti na, stroške, ko povabiš na pijačo prijatelje in znance. Zabeležiti in uveljaviti. Biti moraš sredi življenja, če hočeš ustvarjati. Vsaka knjiga in časopis sta strošek. Vsak ogled kulturne predstave ali dogodka strokovno izpopolnjevanje. Nedeljski izlet v hribe poslovna pot. Pisal, slikal, govoril bom o tem. Tako nekako so si zamislili stvari ljudje v svojih pisarnah, tuhtajoč, kje vse jih umetniki prinašajo okoli. Če bi en sam pogledal raziskavo Unesca o življenjskem standardu in kvaliteti življenja kulturnikov, ki jo je pred desetimi leti v skoraj 50 državah in med njimi tudi v Jugoslaviji opravila ta organizacija, bi ugotovil, da le desetina te populacije živi nad mejo revščine in uživa človeka vredno življenje. S skupino sodelavcev sem na prilagojen način to preizkusil leta 1983 tudi pri nas v Sloveniji. Podatki so se dobesedno ujemali. Slikar velikega slovesa je živel od reje piščancev, filmarji od reklamnih spotov in ne od umetniških filmov, glasbeniki od barov. Koliko rodov slovenskih pesnikov in pevcev je preizkusilo brez vseh knjig, »da je slep, kdor se s petjem ukvarja, on živi in umrje brez denarja«!

Država in snovalci novih davkov pa se ne dajo. Najprej so odpravili znižano stopnjo za samostojne kulturne delavce, niso pa se odrekli davku od vsakega sprotnega izplačila ustvarjalcu. Potem pa so določili še dohodnino od dejavnosti. Umetelno, da je kaj! Vse skupaj je sicer akontacija in na koncu lahko izkažeš izgubo. Nato pride zakon o stečaju in čisto na koncu vrv ali kaj prijetnega iz tiste znamenite Pavčkove pesmi, kako samotno umiramo Slovenci.

Ampak ve se, zakaj je treba tako. Predsednik vlade je bil pred volitvami v samostojnem kulturniškem statusu, policijski minister tudi, pa minister za Slovence po svetu tudi in menda celo obrambni minister. Hudičevo nevarna je svoboda tega statusa in demokracija je ne prenese, če je ne moreš plačati. Kaj je proti temu svoboda gnilega, nekdanjega boljševističnega, slovenskega, stalinističnega socializma.

Pa kaj bi država delala za kulturnike in druge svobodne poklice. Napišejo pisemce in povedo, kako si izračunaš storške svoje socialne varnosti, ki jih moraš plačevati vsak mesec, drugače so zamudne obresti, ni zdravstvenega zavarovanja in pokojninske ter delovne dobe. Sistem ne omogoča odložitve plačil, kot to velja za tovarne v težavah. Imaš pod palcem ali pa nimaš. Položnico moraš kupiti sam. In delaš lahko, plačajo pa, ko plačajo. Tako nastaja nov kulturniški proletariat in za čudo tej stvari niso ušli niti duhovniki, ki jih je prejšnji sistem po davčni plati izenačil z umetniki in kulturniki.

Takšna je naša samostojniška pomlad 1991. Ja, na koncu piše: vse informacije v zvezi s tem dobite pri tukajšnji upravi za družbene prihodke! Kulturni minister pa nič, on izvaja politiko vlade!!!

Milan Bratec

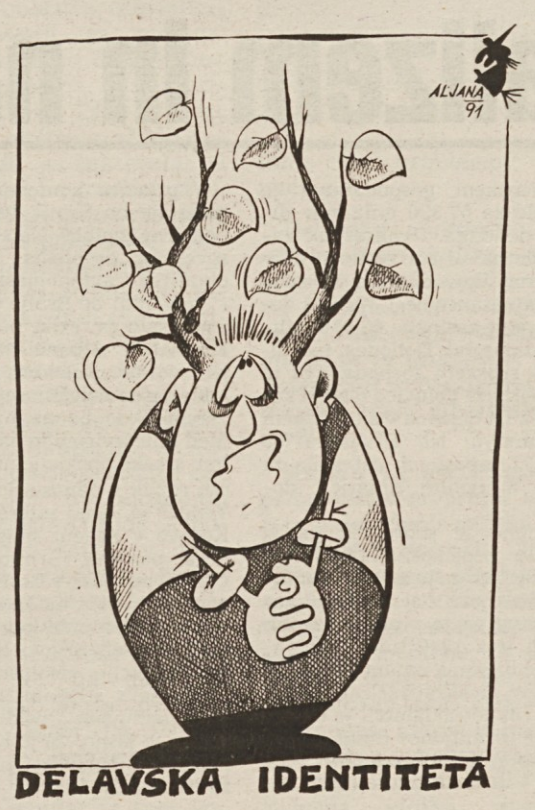

Politične demonstracije zasenčile gospodarski zlom

Kako v Evropo brez čistih računov

Dogodki v Pakracu in Beogradu so povsem potisnili v senco usodnejše stvari, kot so nastop JLA na političnem prizorišču Jugoslavije – razkroj, zlom jugoslovanskega gospodarstva, našega denarnega sistema. Zvezna blagajna je prazna!

Po nekaterih neuradnih podatkih naj bi republike in pokrajini ob koncu lanskega leta dolgovale federaciji 11.808 milijarde dinarjev. Največ Srbija in sicer 5.249 milijarde; sledijo Hrvaška z 2.364 in Slovenija z 2.297 milijardami dinarjev ter Vojvodina z 940, BiH s 603, Kosovo z 253, Makedonija z 88 in Črna gora z 11 milijoni dinarjev. Dolg federacije republikam pa je še večji: znašal naj bi kar 13.474 milijarde dinarjev. Federacija naj bi imela največ neporavnavnih računov na Hrvaškem in sicer 3.681 milijarde din, v Srbiji 2.049, Sloveniji 1.722, BiH 1.468, Vojvodini 1.235, Črni gori 1.146 in Makedonije 1.128 milijarde dinarjev. Kosovu pa federacija dolguje 984 milijonov dinarjev.

Zvezni izvršni svet je sicer ves čas vztrajal pri obojestranskem pravočasnem izpolnjevanju obveznosti, ker pa s tem ni uspel, je predlagal, naj bi obe strani le poravnali račune. Pri tem je poudaril, da ta finančni poseg lahko vključi le kakih pet milijard skupnih neporavnanih obveznosti. Delno naj bi ga že izvedli; vendar se je po zadnjih podatkih dolg republik in pokrajin federaciji kljub temu povečal na 12.586 milijarde dinarjev. 5.428 milijard dinarjev naj bi porabili za financiranje JLA, preostalo pa za financiranje socialnih programov, posege v gospodarstvo ter za borčevsko in invalidsko zavarovanje.

Vojska je svoje zahteve po redni oskrbi z denarjem v zadnjem času precej zaostrila, zato Anteju Markoviću – potem ko od republik ni mogel dobiti denarja niti v treh obrokih – ni preostalo drugega, kot da se je odločil zaprositi Narodno banko Jugoslavije za posojilo iz primarne emisije.

Imeti nezadovoljno armado – oficirje brez plač in vojake brez hrane in ogrevanja – ali državo, ki ima le še korak do ponovnega divjanja inflacije, je skrajno neugodno, tudi če ne upoštevamo vsesplošnega nereda v državi. Kaj lahko ta korak pomeni znotraj države in kaj za njeno vključitev (ali izključitev) iz mednarodnih finančnih tokov?

Poznavalci monetarne teorije in jugoslovanskih razmer se bojijo, da bo tak ukrep ob že tako sproščeni monetarni politiki in zaradi nadomeščanja proračunske porabe z emisijsko, bistveno okrepil inflacijske korenine, ki so zdaj pri nas vse močnejše.

Skrb zbujajoče so tudi zunanje posledice takšne odločitve. Denarni okvir emisije za

letošnje prvo četrtletje znaša približno 5,5 milijarde dinarjev, torej toliko, kolikor zdaj potrebuje JLA. Povečana emisija in njena dejanska poraba čez te okvire bi pomenila samomor za naše gospodarstvo. To je priznal tudi Ante Marković. Če bo vlada le dobila posojilo iz primarne emisije in ga porabila, bo to skok iz okvirov denarne politike za letošnje prvo četrtletje. To pa nam zapira vse možnosti, da bi sklenili sporazum z Mednarodnim denarnim skladom, kar bi pomenilo denarno izolacijo Jugoslavije. Po grobih ocenah bi Jugoslavijo stal takšen korak letos od štiri do pet milijard dolarjev (posojil).

Najbolj črnogledi komentatorji tega ukrepa napovedujejo še popolno odpravo deviznega trga, prekinitev uvoza, pomanjkanje blaga... Če pa Narodna banka Jugoslavije ne bo dala posojila, bo postala slepa ulica, v kateri smo vsi skupaj, še bolj očitna.

Vse kaže, da nas jugoslovanske državljane lahko reši pred popolnim zlomom gospodarstva samo še čudež, torej pred boni, pomanjkanjem blaga, kartami za kruh in sistemom »par-nepar« za vožnje z avtomobili...

Svetovna banka za obnovo in razvoj ne le da noče odobriti posojila za prestrukturiranje jugoslovanskega gospodarstva, tako imenovani sal-2, temveč se nihče v tej banki noče več pogovarjati s predstavniki naših bank.

Če se bodo v naši državi še naprej razširjali anarhija, kaos in vse drugo, kar diši po zakonu divjega Zahoda, potem se bo inflacija tako povečala, da ji nihče več ne bo kos. Jugoslavija tudi ekonomsko, ne le politično, ne more preživeti še ene hiperinflacije.

Razumljivo, da se v takšnih gospodarskih razmerah vsakdo rešuje, kakor se more (in rešuje, kar se še rešiti da).

Slovenija se v zadnjih dneh nenehno pogovarja s Hrvaško in po vsakem pogovoru je za korak pred njo. Bolj ko postaja očitno, da Jugoslavija lahko »poči po šivih« samo na meji med Hrvaško in Slovenijo, Hrvati spoznavajo, da Slovenci in Hrvati niso eno in isto. To varianto nekakšne rešitve naše drame bi lahko priznal tudi Zahod: ločitev Slovenije od Jugoslavije bi ne bila povsem separatistično dejanje, temveč prostovoljna razdružitev, ostanek Jugoslavije pa naj bi bil jamstvo, da bo nekdo lahko vrnil dolarski dolg tujini.

Prav ta bojazen, da bi Slovenija lahko odšla iz Jugoslavije pred dogovorom o poravnavi naših skupnih dolgov tujini, močno vznemirja druge republike, ki so v tujini veliko bolj zadolžene kot Slovenija. V beograjskem tisku izražajo to bojazen tudi z grožnjami. Tako v Večernih novostih M. Brkić in M. Pavešić v prispevku pod naslovom: Menica, pogoj za razdružitev med drugim poudarjata, da centri svetovne finančne moči Sloveniji vežejo roke, da bi se ločila od Jugoslavije. Preden se bo poslovila, da bo morala po vsej verjetnosti podpisati zelo neugodno menico Mednarodnemu denarnemu skladu in svetovnim upnikom. Za zdaj še ne vemo, za kolikšno vsoto bi šlo, vendar je tu tudi teoretična možnost, da bi »dežela morala vrniti« vseh 33 milijard dolarjev jugoslovanskega dolga.

Mednarodnemu kapitalu, ki je naložil denar v naši državi, bodo potrebna tudi dodatna zagotovila, zato se lahko zgodi, da bi od Slovenije (morda pa tudi od Hrvatske in Srbije) zahtevali, da postane porok tistim revnim republikam, ki v prihodnje ne bodo mogle več plačevati dela svojih (dodeljenih) obveznosti.

»Ne da bi se ukvarjali s tem, kako bodo Slovenci v resnici v prihodnje sami živeli, pa vendarle ostaja dvom o razdelitvi dolgov, kot jo vidijo v Ljubljani. Če namreč znaša dolg Jugoslavije 16 milijard dolarjev, z obrestmi pa 33, je vprašanje, kako so slovenski politiki ugotovili, da bo dežela prevzela le 1,8 + 0,9/2,7 milijard dolarjev jugoslovanskih dolgov?« se sprašujeta omenjena pisca prispevka.

Oglasil se je tudi iniciativni odbor udeležencev Četrte armade v zaključnih operacijah za osvoboditev Jugoslavije in sprožil pobudo za zbiranje podatkov o vojni odškodnini za udeležence bojev za osvoboditev Istre in Slovenskega primorja. Postopek za izplačilo vojne odškodnine naj bi bil sprožen hkrati s postopkom za izdvojitev Slovenije in Hrvaške iz Jugoslavije, kajti v tem primeru bi bile po mednarodnopravnih normah zahteve po vojni odškodnini upravičene.

Pri objavljanju takšnih demagoških podatkov in zahtev se lahko upravičeno sprašujemo, zakaj se slovenska vlada nanje ne odzove. Zakaj ne položi na medrepubliško pogajalsko mizo tudi svojih kart o ekonomskih vidikih razdružitve? Doslej smo od nje izvedeli le, da bi Slovenija kot samostojna država lahko prihranila visoke izdatke za jugoslovansko armado, saj pokriva 20 – 30 % zveznega vojaškega proračuna. In da od skupnih dolgov države v višini nad 16,2 milijard dolarjev na Slovenijo odpade le 1,8 milijard dolarjev (kar pa nam drugi oporekajo). In še, da bi Slovenija lahko dobro živela s kvoto dolgov v višini 25 %. Okoli 30 % jugoslovanskega izvoza namreč izhaja iz Slovenije, 70 % teh proizvodov pa gre na Zahod. Največji trgovinski partnerji so Italija, Nemčija in Avstrija, kar da je nadvse dobro priporočilo za naš vstop v Evropo.

Vinko Blatnik

ODMEVI

Ali je vse le taktika

Ministrica odgovarja sindikatom

Slovenskim ministrom gotovo ni z rožicami postlano. Na primer na Jožico Puhar se pogosto upravičeno vsipata ogenj in žveplo. Sekretariat za delo ni kos svojim nalogam. Omogoča demontažo socialne države in delavskih pravic, delavec ne le da ostaja v mezdnem položaju, iz njega delajo celo »belo blago« in delavec je najmanj zavarovan prav v Sloveniji.

Ministrica za delo Jožica Puhar, misli, da je edini rešilni pas za izhod iz te godlje tržno gospodarstvo. Prepričana je, da se brez tega naše organizacije ne morejo spremeniti v produktivne. In če tržno gospodarstvo, potem naj se uveljavi tudi trg dela, meni ministrica za delo. Glede na načelne opredelitve vlade in udeležencev v tej vladi bi teoretik celo pristal na takšno ideologijo in demagogijo, če bi bil cilj sprejetega programa nekaj spremeniti na bolje. Kot poznavalec praktičnih razmer v še vedno realsocialističnem »združenem delu« pa sem popolnoma prepričan, da program in ukrepi ministrstva za delo niso usmerjeni v pravo smer. Moderne družbe so sposobne uveljavljati predvsem socialno državo, trg dela pa je uravnan s kolektivnimi pogodbami za vse zaposlene, od čistilke do direktorja. Država blaginje uravnava ceno dela, ki predstavlja strošek dela za normalno uspešnost dela (rutinsko opravljanje dela) v razmerju 1:3. Vse nagrade nad tem osnovnim razmerjem pripadajo delavcem, ki so nadpovprečno učinkoviti. Le učinki so lahko torej merilo za višjo ali nižjo plačo v primerjavi z osnovno plačo. Države blaginje so uvedle prek svojih vladinih institucij za nagrajevanje učinkov dela točno določene kriterije (podjetnost, kreativnost, ekonomičnost ipd.) in točno določena merila za izplačevanje tovrstnih stimulacij. Takšnih meril naša družba ne pozna, zato organizacije ne morejo biti produktivne niti ne učinkovite. V naši družbi se nagrajujejo položaji na hierarhični lestvici in samoocenjevanje po subjektivnih ocenah. Kdo pri takšni razporeditvi moči in vpliva v organizaciji potegne debelo in kdo tanko, se prav dobro ve. Zaradi takšnega »nagrajevanja«, ki nima prav nič skupnega z akumuliranjem, so vse organizacije potonile v izgubah, v državnem proračunu pa je zazijala luknja.

Za obstoječe katastrofalno stanje v gospodarstvu se ministrica za delo izgovarja na veljavni Zakon o podjetjih. Resda je v njem marsikaj nedoločeno. Slovenija je Zakon o podjetjih sprejela v svoj pravni red, delno in to veliko krivdo pa nosi ministrica za delo, ker ni storila nič, da bi pomanjkljivosti zakona odpravila ali dogradila. Funkcije vodenja, poslovodenja do upravljanja in soupravljanja so še vedno zmešane. Dokler bo glavni organ upravljanja še vedno delavski svet in ne zbor direktorjev, ne bo nadziral nadzorni odbor (titular lastnine), tako dolgo ne bomo vedeli, kdo pije in kdo plača (kdo odgovarja za poslovni uspeh). Zgodbo o zmešnjavi funkcij še preživljamo in dosti časa bo še potrebno, da jo bomo tudi preživeli. Gre za tripolarno razmerje udeležencev v organizaciji. Managerji so odgovorni lastnikom kapitala (titularja lastnine) na eni strani in delavcem glede zagotavljanja socialnih pravic na drugi. Ministrstvo za delo mora predvsem s pozitivno zakonodajo varovati pravice do dela in iz dela, ne pa varovati predstavnikov kapitala. Interese kapitala mora zagovarjati gospodarska zbornica, za kar pa ni usposobljena.

Marko Jevnikar, Maribor

Nacionalni gorečneži trdijo, da ni drugačne države od nacionalne

Pripravlja: dr. Bogomil Ferfila

Postsocializem in nacionalizem

Vseeno pa je novi Tuđmanov režim močno podcenil pomen srbskega vprašanja in ga pogosto reševal na napačen in provocirajoč način.

Pogled na srbske notranje razmere odkriva vse kaj drugega kot optimistične perspektive. Obstaja logična utemeljenost srbske politike ekspanzionizmain hegemonizma kot sredstva odvrnitve pozornosti od notranjih gospodarskih, političnih, ideoloških problemov te republike. Partijski in republiški šef Milošević je skupaj s predsednikom vlade Radmilovićem »uspel« srbsko gospodarstvo prestaviti za desetletje nazaj. Katastrofalno stanje ožjesrbskega, vojvodinskega in kosovskega gospodarstva ja povezano z odsotnostjo tržnega in konkurenčnega razmišljanja, duha in strategije. Za ponazoritev poglejmo finančne rezultate devetmesečnega poslovanja posameznih republik v letu 1990. 658.369 zaposlenih delavcev v slovenskem gospodarstvu je ustvarilo za 57.320 milijonov dinarjev dohodka. Dvakrat več zaposlenih na ožjem območju Srbije, brez Vojvodine in Kosova, oziroma natančneje 1,372.860 delavcev pa je zaslužilo 63.070 milijonov dinarjev! Dohodek na delavca v srbskem gospodarstvu je tako skoraj za polovico manjši kot dohodek na delavca v slovenskem gospodarstvu. Na Hrvaškem je 1.165.872 zaposlenih ustvarilo za 79.210 milijonov dinarjev dohodka.

Poglejmo še profit, ki ga je ustvarila posamezna republika. Na Hrvaškem ga je za 15.483 milijonov dinarjev. V slovenskem gospodarstvu ga je v prvih devetih mesecih leta 1990 bilo kar dvakrat več oziroma natančno 32.722 milijonov. Dvakrat več zaposlenih v srbskem gospodarstvu je ustvarilo 38.894 milijonov dinarjev dobička, torej le malo več kot v Sloveniji.

V primeru konfederativne Jugoslavije bo Srbija tudi največji politični izgubaš. Nerešljivost kosovskega problema in nujnost obuditve avtonomaških teženj v Vojvodini bo Srbijo prej ali slej zmanjšalo za ti dve pokrajini. Na Kosovu se Albanci večstrankarskih volitev decembra 1990 pravilom niso udeležili, saj jim je bilo vseeno, kdo bo na njih zmagal. Med Miloševićem in največjim delom srbske opozicije ni bilo nobenih razlik v odnosu do Albancev. Vendar je veliki interes Srbije za Kosovo v nekem smislu drugotnega pomena. Srbijo zanimajo v prvi vrsti Srbi v Bosni in Hercegovini ter Srbi na Hrvaškem, saj v teh dveh republikah živi dobra tretjina vseh Srbov. Kosovo ima bolj funkcijo ideološkega manipuliranja s srbskimi množicami. Celo najhujšim srbskim nacionalistom je jasno, da je Kosovo z 80 odstotki albanskega prebivalstva za Srbijo že davno izgubljeno. V sedanjem gospodarskem stanju si Srbija tudi ne more privoščiti dolgoletne okupacije Kosova po zgledu Severne Irske ali Izraela. Rešitev kosovskega vprašanja je le v neodvisni republiki Kosovo.

Verjetno je tudi v Vojvodini občutek nacionalne pripadnosti Vojvodini preveč razvit, da bi ga lahko odpravili s pritiski in prisilo srbske politike.

Jasno je tudi, da Slovenija in Hrvaška ne bosta pristali na dosedanjo vlogo Beograda kot srbske in jugoslovanske prestolnice, pri čemer je bila razmejenost vseskozi nejasna.

Glede na takšne perspektive, je usmerjenost srbske politike v veliki meri razumljiva in konsistentna.

Centralna jugoslovanska republika Bosna in Hercegovina, nekakšna simpatična Jugoslavija v malem, saj jo tvori muslimansko, srbsko in hrvaško prebivalstvo, je najbolj iskreno zainteresirana za obstoj Jugoslavije. Če bo tu ostalo skupaj hrvaško in srbsko prebivalstvo bo morda ostala skupaj tudi Jugoslavija s Slovenijo ali brez nje. Res je, da so usode in interesi vseh drugih jugoslovanskih narodov in narodnosti medsebojno tesneje prepleteni in da je Slovenija vedno bila nekje na obrobju jugoslovanstva, če je kaj takšnega sploh obstajalo.

Najbolj črnogleda prihodnost se obeta najmanj razvitim delom Jugoslavije. Črna gora igra na karto združitve s Srbijo. Makedonija bo v primežu med Albanci in Srbi morda raje iskala povezave z Bolgarijo. Da takšna razmišljanja niso povsem brez osnove, priča usmerjenost najmočnejše makedonske stranke, ki ima nedvomno močne bolgarske elemente. Nesrečno Kosovo se bo ob stopnjevanju srbskega pritiska in ob odpravljanju stalinističnega režima v Albaniji lahko usmerilo v svojo narodno matico.

Dosedanji relativno obilen dotok brezplačnega kapitala v nerazvite republike in Kosovo, ki so ga dajali razviti, je že povsem usahnil. Prav gotovo se nikoli več ne bo ponovil. Sami se bodo morali potruditi za drugačne, ekonomsko utemeljene naložbe drugih jugoslovanskih republik oziroma mednarodnega kapitala.

Še o vlogi »sedme republike«, vojske. Ali s svojim večinskim srbskim oficirskim kadrom (med 60 in 70 odstotki) in velikim deležem vojakov albanske narodnosti pomeni resni grožnjo jugoslovanskim transformacijam ali je le papirnati tiger, ki zapušča politično prizorišče?

Kljub topoglavosti, zlasti starejšega političnega oficirskega kadra se je vojska v zadnjih letih vseeno z določenim zamikom uspela prilagajati spreminjajočim se razmeram. Morda bo v vojaških strukturah postopoma le prevladalo prepričanje, da vojaška rešitev problemov ne pomeni nikakršne rešitve, marveč le dodatno zapletanje. Morda bo čas le ohladil pregrete nacionalne strasti in bo logika ekonomije in življenja le uspela stvari postaviti v normalnejši krožni tok...

Konec

sindikalni razgledi celjskega območja

Pogovor s sekretarjem sveta celjskih svobodnih sindikatov Ladom Kalužo in sekretarjem za družbenoekonomske odnose v njihovem svetu Dragom Mravljakom

Ve se, komu je kdo v sindikatu odgovoren, vendar nekaterim najbrž to ni mar

Ob ekološki plati tudi gospodarski vidik življenja na celjskem območju ni prijeten. Plače zamujajo tudi po tri tedne. Sindikati v imenu delavcev terjajo njihove pravice na sodišču. Upoštevanje sindikalnih predpisov pogoj za red v organizaciji

Delavska enotnost: – ***Površnemu opazovalcu se zdi, da socialne in ekonomske razmere na celjskem območju niso tako kritične kot drugod v Sloveniji. Tu in tam završi tudi v Celju, vendar je v drugih občinah bolj mirno. Mislimo na Žalec, Slovenske Konjice, Šentjur in Šmarje pri Jelšah.***

Kaluža: »Napak! Nič laže nam ni kot drugim. Celje pa pestijo znane težave starih industrijskih mest. Bolj kot koga drugega nas bremenijo ekološki problemi, v industrijskih podjetjih in družbenih službah pa imamo enake težave kot denimo v Mariboru, v Kranju in drugod. Vzroki za negotovost v velikih gospodarskih sistemih so ‚klasični', saj se ta čas kažejo vse posledice strukturnih neskladij in bržkone še bolj posledice neurejene ekonomske politike, ki je naravnana tako, da tepe izvoznike in gradbeništvo. Gradbena dela so praktično usahnila.«

Mravljak: »Težave imajo celo tam, kjer jih v preteklosti ni bilo, torej v podjetjih, za katera je veljalo, da so nekakšni paradni konji celjskega gospodarstva. Mislim na Cinkarno in Aero. Osebni dohodki v regiji so za pet odstotkov pod slovenskim povprečjem. Proizvodnja se zmanjšuje. To je povzročilo zapiranje jugoslovanskih trgov ter neurejen izvoz, kar je hudo predvsem za tekstilno industrijo, za steklarno v Rogaški, Zlatarno in Emo, če opozorim le na največje delovne kolektive.«

Kaluža: »Na območju naših občin imamo ta čas zaposlenih 75.000 delavcev; 61.000 jih je v gospodarstvu, 10.000 v družbenih dejavnostih in nekaj manj kot 4.000 pri zasebnikih. Ta čas sem dejal zato, ker se strmo vzpenja število nezaposlenih. Na začetku leta je bilo 5.200 nezaposlenih, kar morda za tako območje ne bi bilo problematično, če jih ne bi to bilo za polovico več kot pred letom in če ne bi bilo povprečno deset do petnajst odstotkov vseh zaposlenih na začasnem ali trajnem čakanju na delo. Razmere so vse hujše.

Pravih potez, da bi preusmerili te tokove, ni opaziti.«

Delavska enotnost: ***Kaže, da za to ni krivo samo gospodarstvo, temveč tudi država, ki ne zna in ne zmore zastaviti novega razvojnega ciklusa, zaradi neurejene delovne zakonodaje pa so delavci vse manj zavarovani.***

Mravljak: »Z delavskega vidika imamo zelo omejevalno delovnopravno zakonodajo. Povrh tega pa je nelogično, da država, mislim na slovensko, razveljavlja številne zvezne zakone, pri tem pa pušča v nemar zakon o sanaciji, ki je zvezni in je nekako v koliziji s slovenskimi zakoni s področja delovnega prava. Doslej smo imeli dva stečaja. Gre za Obnovo in podjetje KTO (Klimatska in toplotna oprema). Če se ne bi v sindikatih potrudili in od vsakega delavca dobili pristanek, da jih branimo na sodišču, bi ti delavci ostali brez vsega, skratka prijavljeni na zavodu za zaposlovanje in določen čas dobivali nadomestilo. Dosegli smo vsaj to, da so delavci dobili iz stečajne mase jubilejne nagrade in odpravnino in da so lahko s sorazmerno izkoriščenim dopustom dobili plačan tudi regres. Za osem delavcev

Lado Kaluža

Obnove nam je uspelo dokupiti delovno dobo, saj ni bilo moč pričakovati, da bi ljudje tik pred upokojitvijo še lahko dobili novo delo.«

Delavska enotnost: – ***Kako sodelujete s temi delavci in kako s stečajnimi upravitelji?***

Mravljak: »Z delavci so stiki dnevni, vabimo jih na sodišča in mislim, da vedo, da je to njihov sindikat. S stečajnimi upravitelji, ki delajo pač po logiki zakona, korektno sodelujemo. Takšno korektno sodelovanje omogoča lažje reševanje stisk delavcev kot pa tekmovanje v tem, kdo je bolj pameten.«

Kaluža: »Zdaj imamo na območju 6,5 odstotka nezaposlenih. Čakanje na delo je huda stiska, napovedovanje trajnih presežkov delavcev v podjetjih povzroča strah med ljudmi.

Socialni položaj nezaposlenih in tistih, ki čakajo na delo, morda je bolje reči vseh, ki so zaposleni v podjetjih, je težak, vse težji. Nekaj je treba narediti za ureditev razmer in najpomembneje je prav gotovo potrditi predlog, da znaša zajamčeni osebni dohodek najmanj 3.500 dinarjev. Že tako in tako je to mizerna »plača«. In če nastanejo pri izplačilu tudi po trije tedni zamude, potlej si lahko predstavljate, kaj to pomeni za ljudi. Potrebno je storiti vse in z različnimi metodami sindikalnega boja zagotoviti dejansko uveljavljanje splošne kolektivne pogodbe in panožnih kolektivnih pogodb in v tistih podjetjih v katerih so se sporazumeli, da bodo začasno za največ 20 odstotkov zmanjšali izhodiščni osebni dohodek, vztrajati pri tem, da poslovodstva pripravijo sanacijske programe in da se teh 20 odstotkov minusa čimprej odpravi.«

Delavska enotnost: ***Tudi preživeti je danes težko!***

Kaluža: »Najtežje je tistim, ki živijo samo od borne plače, v Celju, tu je prav katastrofalen položaj. Najteže je torej ljudem, ki živijo v blokih in samskih domovih, ki so odvisni samo od plače, pa nimajo možnosti niti za dodatni zaslužek bodisi s »fušanjem« ali pa s koščkom zemlje okrog hiše. Lani nam je uspelo nekako zadrževati prenaglo rast stanarin in komunalnih storitev, vendar to ni nikakršna rešitev. To je prelaganje težav z enega konca na drugega, saj jo zaradi takšne politike lahko spet skupijo delavci v komunalnih dejavnostih. Rešitev je takšen osebni dohodek za normalno delo, da delavec lahko normalno živi, vse drugo pa je zanikanje delavčevega dostojanstva in njegove svobode.«

Delavska enotnost: – ***Če se povrnemo k navideznemu miru...***

Mravljak: »Ni ga, miru, nikjer. Stavke v železarni, Emu in Ingradu so opozorile na hudo stisko delavcev. Najbolj zanimivo je, da takšni pritiski zbudijo tudi druge družbene dejavnike, da se soočijo z razmerami v podjetjih, kjer so težave in se odzovejo na način, na kakršnega bi se lahko že prej. Marsikje so poslovodstva opozarjala na probleme in da rešite ni v njihovih rokah, drugod pa so zaspala tudi poslovodstva in samo čakala na izbruhe zadovoljstva in na takšno ali drugačno intervencijo od zunaj.«

Delavska enotnost: – ***V podjetjih v zadnjem času srečujemo nekakšno mrzlico pri reorganiziranju, vendar se bojim, da bo brez dokapitalizacije to le neke vrste kampanja, ki ne bo dala pričakovanega.***

Kaluža: »Da, ustanavljajo se holdingi in moram reči, da poskušajo v velikih sistemih prilagajati to reorganizacijo njihovim specifičnostim. Danes seveda ni več govora o samoupravljanju, delavski sveti so zgubili praktično vse pristojnosti in edina sila, ki lahko nastopi proti poslovodstvu, je zdaj sindikat. V mnogih reorganizacijah v podjetjih pa gre za izigravanje delavcev, preprosto za takšne rešitve, s katerimi se želijo otresti odvečnega števila zaposlenih in z delnimi ter organiziranimi stečaji naložiti vsa bremena slabega gospodarjenja, napačnih proizvodnih usmeritev in nesposobnosti poslovodstev na ramena delavcev. Tu je neverjetno mnogo izigravanja zakonodaje in ljudi. Zato mislim, da bi v Sloveniji morali sprejeti moratorij na stečaje vse dotlej, dokler ne bo razumnih pogojev za gospodarjenje in takšna zakonodaja, ki bo onemogočala izigravanje delavcev. Prodajajo stroje, dele tovarn in tako naprej in to po smešno nizki ceni. Mariborski Lilet najbrž nikomur ni prišel do srca.«

Delavska enotnost: – ***(Ne) sodelovanje s strankami in oblastjo kaže na sposobnost oblasti, da prisluhne tegobam delavcev v skupnosti in v njihovem socialnem okolju.***

Mravljak: »Mislim, da ne gre dvomiti o pripravljenosti za smotrno reševanje akutnih gospodarskih in družbenih problemov, ko govorimo o oblasti in tudi o strankah. Toda pristojnosti in zmožnosti občinskih oblasti v centralizirani Sloveniji so majhne. Z njimi se lahko dogovorimo za tista vprašanja, ki so v pristojnosti občin. Tako smo se, denimo, z občinsko vlado dogovorili, da je zahtevala od poslovodstva v gradbeništvu, da pripravi ustrezno razvojno strategijo in poišče vse možnosti za prihodnji razvoj te dejavnosti. S strankami nimamo neposrednih stikov, mislim na sindikalno vodstvo in vodstvo strank, drugo so osebni kontakti. Sicer pa pripravljamo pogovor s poslanci v republiški skupščini, na katerem jih bomo seznanili z našimi stališči do aktualnih vprašanj. Mislim pa, da bi moral sindikat imeti v vseh skupščinah možnost samostojnega nastopa in da ta nastop ne sme biti odvisen od dobre volje te ali one politične grupacije ali pa kakšnega predsednika zbora oziroma skupščine. Sicer pa moram reči, da se hočejo stranke v zadnjem času vse bolj delavsko vesti, vendar je spet eno videz, drugo pa so glasovalni mlini.«

Delavska enotnost: – ***Povrnimo se nekolikanj k položaju delavcev. Tokrat mislimo na delavce v družbenih dejavnostih.***

Mravljak: »Zdaj so morda razmere v teh dejavnostih, vsaj glede na osebne dohodke in njihovo raven, boljše kot v gospodarstvu. Toda tudi tu se stvari zaostrujejo: izgube in vse več besed o presežkih delavcev v družbenih dejavnostih. Seveda delavce jezi, mislim na tiste v gospodarstvu, da v družbenih službah in upravi ne prihaja do zamud pri izplačilu osebnih dohodkov, bojim pa se, da bo tudi tukaj prihajalo do tega in

Drago Mravljak

samo več problemov bomo imeli.«

Delavska enotnost: – ***Od učinkovitosti sindikata in njegove organiziranosti sta precej odvisni njegova veljava in moč. Dosedanje veliko območje se je zmanjšalo, saj so Velenjčani in Mozirčani organizirali svoje sindikalno območje.***

Kaluža: »V resnici gre le za prilagoditev stvarnim razmeram v dosedanji celjski regiji. Življenje je že teklo tako, da sta se Velenje in Mozirje v gospodarskem smislu doslej že tesno povezovala, ustvarjala skupne asociacije za gospodarstvo, drugi del celjske regije pa prav tako. Tudi dnevni migracijski tokovi delavcev so taki, da je v bistvu oblikovanje dveh območij, tudi s sindikalnega vidika, razumno. Treba se je namreč organizirati tako, da smo kar se da blizu delavcem, njim v pomoč in njihov servis pri opravljanju svojega poslanstva. Sicer pa nobena organiziranost ni zakoličena, saj življenje zahteva stalno prilagajanje.

Dvanajst območnih sindikatov dejavnosti je ustanovilo območno organizacijo s sedežem v Celju. Ta hip je nerešeno še vprašanje lesarjev, ali se bodo vključili v območno organizacijo ali ne, vprašanje je v zdravstvu, v šolstvu pa so vključeni v svobodne sindikate praktično vsi delavci iz vzgojnovarstvenih ustanov in osnovnih šol. Zdaj se dogovarjamo, da bi imeli sedež sindikata vzgoje in izobraževanja oziroma njegov republiški odbor imeli v Celju. Na ravni občin imamo sindikalne pisarne, prav tako imamo v vseh občinah, razen v Šentjurju, tudi pravnike, ki zastopajo delavce pri uveljavljanju njihovih pravic.«

Delavska enotnost: – ***In kakšni so odnosi s »centralo« v Ljubljani?***

Kaluža: »Mi se držimo statutarnih in drugih pravil, ki jih je sprejel svet Zveze svobodnih sindikatov Slovenije. Sindikati dejavnosti sodelujejo z vodstvi v republiki po svoji liniji, naš svet pa po svoji. Ne vidim, da bi tu lahko prihajalo do kakšnih problemov. Res pa je, da imamo nekatere pomisleke zavoljo nesmotrne organiziranosti v nekaterih sindikatih dejavnosti. Predsedniki območnih sindikatov bi morali biti neposredno tudi člani izvršnih odborov v sindikatih dejavnosti in se zato, ker niso, pojavljajo težave v komuniciranju, marsikdo pa zategadelj ribari v kalnem in ustvarja nepotrebne zdrahe. Zdaj, ko bomo imeli na vseh območjih sindikate dejavnosti in njihova vodstva, bi morala biti njihova osrednja naloga poskušati storiti vse, da pride do kakovostnih sprememb tudi v delovanju republiških vodstev sindikatov dejavnosti, da tudi oni pravočasno in ustrezno poročajo članstvu, kaj so naredili za nazaj in kakšne programe imajo za vnaprej. To bi bia priložnost tudi za pogovor o (ne)ustreznosti nekaterih kadrov v sindikatih dejavnosti, zlasti tistih, ki jih je čas povozil ali pa so se že preveč oddaljili od delavcev. To bo potrebno tembolj zato, ker se delavci, ki do zdaj še niso bili vključeni v svobodne sindikate, vse bolj zavzemajo za pristop k nam, predvsem od vodstev na vseh ravneh organiziranosti, bodisi da gre za sindikate dejavnosti ali pa njihove zveze, je odvisno, kako bodo zmožni udejaniti pričakovanja svojega članstva.

Marjan Horvat

V Ferralitovem sindikatu s svojim položajem še niso povsem zadovoljni

Nekateri preveč pričakujejo od sindikata

Ferralit je kovinsko predelovalno podjetje v Žalcu ima tri proizvodne organizacijske enote. **Livarno** sive litine, litine konti in barvnih kovin, **Strojni obrat,** kjer obdelujejo odlitke, proizvajajo kmetijsko mehanizacijo in namakalne sisteme, ter **Modelno mizarno,** kjer izdelujejo modele za livarno pa tudi za širši trg.

Povejmo še zanimivost, da je Ferralitova livarna ena redkih v Jugoslaviji, ki uliva zvonove. Ne sicer največje, ampak le do 1.200 kilogramov težke. Naročil jim zaradi kakovosti vsa leta ni zmanjkalo. V zadnjem času pa sploh ne.

So tudi eno redkih podjetij, ki vsaj zdaj dokaj uspešno posluje. Tudi zato, ker so se pravočasno preusmerili v izvoz. Kar sedemdeset odstotkov prodajajo na tuje trge. Kot pravijo, na ta način iztržijo nekaj manj kot bi doma, je pa plačilo zagotovljeno.

Ob našem obisku v Ferralitu smo se pogovarjali s predsednikom sindikata Vinkom Banovškom in sindikalnim zaupnikom ter pomočnikom predsednika Vilijem Pobežinom, ki pa je tudi član republiškega odbora SKEI, do nedavna pa je bil tudi predsednik občinskega odbora sindikata delavcev kovinske in elektroindustrije Žalec.

»Od 420 zaposlenih jih je dobrih 85 odstotkov včlanjenih v Svobodne sindikate,« je povedal predsednik. »Kar dobro je to, če se primerjamo z drugimi. Še posebej ocenjujemo to za dobro, ker je včlanjevanje potekalo brez kakršnega koli pritiska ali preprečevanja. Le pogovarjali smo se z delavci in predvsem odgovarjali na njihova vprašanja. Čeprav takrat še ni bila v celoti znana zakonodaja, ki delavcem jemlje večino prejšnjih pravic, so ti zaslutili, da bodo sindikat potrebovali. Že takrat so mi nekateri dejali, da bi se brez sindikata počutili sami in nemočni. Od tistih redkih, ki se niso vključili, pa je bilo slišati: »Bomo videli, kaj boste dosegli, pa se bomo potem priključili.« »Hm, takih potem ne bomo potrebovali.«

»No, če govorimo o organiziranosti sindikata pri nas,« je povzel Vili Pobežin, »imamo še vedno kadrovske težave. Takoj po kongresu smo hoteli izvesti volitve. Imeli smo nekaj kandidatov za predsednika, na koncu pa nihče ni hotel dati pristanka. Vloga sindikata je postala drugačna. Delavci so izgubili veliko pravic in delo predsednika ni več šala. Kaže, da so se vsi ustrašili odgovornosti ali pa jih je strah, da ne bi bili uspešni. Zato je Vinko še vedno predsednik, čeprav mu je mandat potekel. Sam pravi, da je le vršilec dolžnosti predsednika.

Sedanji položaj sindikata v našem podjetju še ni tak, kot bi ga želeli. Čeprav naši odnosi z vodstvom niso slabi in smo zadovoljivo rešili že marsikak problem, pa še vedno nimam občutka, da smo tako daleč, da bi bili enakovredni partnerji. Mislim, da se še ne zavedamo dejanske moči sindikata. Res je, da vodstvo našega dela ne ovira, naše sestanke pa moramo imeti zunaj delovnega časa.

Vinko Banovšek

V sindikatu in med delavci se sedaj največ govori o kolektivni pogodbi oziroma o plačah. Pri nas so te kar precej nižje od slovenskega povprečja. Vodstvo je pri nas pohitelo s prilagajanjem naših aktov splošni kolektivni pogodbi. To so naredili brez sindikata. Držali so se tarifnega dela, vendar tudi tiste možnosti, da zmanjšajo plače za dvajset odstotkov. Ne vemo natančno, zakaj, saj vendar nismo v izgubi. Delavci so nezadovoljni, mi pa od območnega odbora iz Celja nismo dobili nikakršnih navodil. Tako ne vemo, kaj je prav. Na drugi strani bodo zato delavci izgubili zaupanje v sindikat, če jim ne bomo pomagali v teh kritičnih trenutkih. Nadgradnja sindikata se že nekako dolgo reorganizira. Preveč se ukvarjajo sami s seboj. Mi v bazi pa smo bolj ali manj prepuščeni sami sebi.«

Vili Pobežin

»Ko že govorimo o temnih straneh, naj povem,« je dejal Vili Pobežin, »mi ni prav nič všeč, da smo odpravili tekmovanje kovinarjev. Res se je na koncu že malo izrodilo in da za taka tekmovanja ni denarja.

Med delavci pa je bilo tako priljubljeno, da bi morali najti neko drugo obliko tekmovanja in združevanja.«

Seveda sta pripovedovala največ o tistem, s čimer nista zadovoljna. So pa tudi stvari, ki so jih dosegli v prid delavcem.

Izsilili so, na primer, pravico delavca, ki je naredil disciplinski prekršek, da ga ne morejo takoj odpustiti, ampak ga dajo en mesec »na opazovanje«. Uspešnost njegovega dela ta mesec pa potem vpliva na kazen.

Še vedno se ukvarjajo z ugodnejšimi nakupi. Tako z »dvoriščno prodajo« kot z raznimi občasnimi akcijami. Posebno so delavci zadovoljni z novim Konzumom Sindi v Celju, kjer je s sindikalno izkaznico že tako poceni blago še deset odstotkov ceneje.

Delavci vse bolj uporabljajo tudi njihovo pravno pomoč. Časi so pač taki. V mnogih konfliktih s podjetjem delavec izgubi pravdo, ker nima denarja za odvetnika ali pa mora dati zanj tudi po več plač. To velja za nečlane. Prav zato pa se nekateri še sedaj vključujejo v Svobodne sindikate.

»Težko je danes biti predsednik sindikata,« je na koncu dejal Vinko Banovšek. »Delavcem moraš govoriti resnico, če hočeš, da ti bodo zaupali. To pa je včasih težko, ker ljudje od sindikata pričakujejo preveč. Zavzemamo se lahko le za določene pravice.«

Andrej Agnič

Martin Obrovnik, Kograd, Konjice

Trije tisočaki ne bodo vihteli krampov

Martin Obrovnik je delovodja v konjiškem gradbenem podjetju Kograd. V njem je zaposlenih le 160 delavcev; razen dvajseterice so vsi člani Zveze svobodnih sindikatov. Trenutno je s svojo skupino delavcev v Konjicah, kjer obnavljajo nekdaj znano gostišče Jelen. Sediva v zabojniku, ki jim služi za vse: za pisarno, za sejno sobo, za tehnično pisarno in menzo.

»Meni je nekoliko laže govoriti, ker se pri nas še ni zgodilo, da delavci ne bi dobili plač. Ko gledam, kaj se dogaja z gradbeniki v Mariboru ali Celju, me je strah jutrišnjega dne. Samo tolažba, da je vsa stanovanjska zidava zastala, da ni večjih naložb v industriji in da bo nam manjšim lažje, je žalostna.

Strinjam se, da je moralo priti do krize v gradbeništvu, ker so v nekaterih podjetjih dejansko imeli le še večino uprave, na gradbiščih pa samo še najeto delovno silo. Kooperante. In prav je, da se ti skeleti porušijo.

Prav tako je res, da naš delavec za 2.800 ali tri tisočake za ves mesec trdega dela, ko je zdaj na soncu, vetru ali dežju, ne more vihteti krampa ali streči zidarju.«

– Kaj lahko v takih razmerah naredi sindikat?

»V razmerah, ko je delavec postavljen pred dejstvo, da mora biti že zadovoljen, če ne celo srečen, da sploh dobi plačo, bi sindikat moral trše postavljati stvari. Predvsem tam, kjer bi moralo biti njegovo mesto, pri soodločanju. Žal je sindikat odrinjen od soodločanja, v državnem vodstvu pa se ukvarjajo s problemi, ki niso gospodarske narave. Zato je tudi toliko nezadovoljstva, da ne rečem razočaranja nad zdajšnjo vlado.«

– Kako potem preživeti to krizo?

»Pogosto slišim, da nam v gradbeništvu gre še kar dobro, ker naj bi popoldne, po preteku delavnika »na črno služili debele denarje.« Kako daleč je to od resnice, ve vsakdo, ki je kdajkoli imel v roki svinčnico ali zidarsko ponev. V gradbeništvu se dela od zore do mraka, v snegu in dežju, da bi uspeli delo opraviti v pogodbenem roku, in drugič zato, da bi sploh še dobili delo.

Priznati je treba, da ima kriza tudi nekaj pozitivnega. Trg bo razčistil tudi s šušmarstvom. Doslej so nas kritizirali, ko smo opozarjali na nepravilnosti, češ da smo monopolisti, in niso hoteli priznati, da je v resnici šlo za neverjetno izkoriščanje ljudi, medtem ko so »črni« obrtniki neizmerno bogateli. Ti delavci so bili v resnici brez vseh pravic, to poznam, ker smo nekajkrat skupaj delali na istih gradbiščih, in ti, delavci, so morali biti tiho, da so sploh dobili delo.«

– Včasih smo se v sindikatih bojevali za minimalne standarde.

»Zanje se bijemo še danes in smo jih zvečine izborili. Žal nam zdajšnje razmere tudi to rušijo, ker gre delavcu za golo preživetje in mu je vseeno, kje bi prihranil kakšen dinar, samo da bi preživel sebe in družino.

Po moje je osnovni problem ta, da ni razčiščena odgovornost, namreč: če ti kdo da delo, ti mora za opravljeno delo dati tudi – plačo. Jasno pa je, da v sedanjih razmerah to ni mogoče, saj je nelikvidnost tista, ki duši še tisto malo zdravega v gospodarstvu, kar je od dogovorne ekonomije ostalo. Zato trdim, da smo mi tudi v Sloveniji še daleč od tržnega gospodarstva in še dlje od Evrope.

Ista slika se ponuja ob vlogi in pomenu sindikata. V teh razmerah je velik uspeh že, če koga prisiliš, da te vsaj sliši in posluša. S čim torej priti pred delavca? In kaj stori delavec? Naj stavka? Proti komu in za kaj, če ni denarja niti za plačo?«

Janez Sever

Sonja Grgič, predsednica sindikata delavcev vzgojnih, izobraževalnih in znanstvenih zavodov

Prazen tek je povzročil precej škode

Na celjskem območju deluje območni odbor sindikata delavcev vzgojnih, izobraževalnih in znanstvenih zavodov Slovenije, to je tistega sindikata dejavnosti, ki je konstitutivni del Zveze svobodnih sindikatov Slovenije. S predsednico območnega odbora Sonjo Grgič, varuhinjo v vrtcu v Žalcu, smo se pogovarjali o dejavnosti tega odbora, ki se je na začetku letošnjega leta organiziral območno in sprejel vse za to potrebne dokumente.

»V šestih občinah celjskega območja je v ta sindikat dejavnosti vključenih že več kot 1.400 članov, organiziranih v 32 organizacijah sindikata v vrtcih in šolah. Pri teh članih obstaja interes za sodelovanje in povezovanje z drugimi sindikati dejavnosti v Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije, ker vidijo v tem večje zagotovilo in močnejšo pozicijo v prizadevanjih sindikata za uveljavljanje in zavarovanje ekonomskih, socialnih in drugih interesov članov – delavcev v vzgoji in izobraževanju,« je povedala predsednica odbora Sonja Grgič, s podatki in dopolnili pa ji je pomagal tudi sekretar odbora Franc Klepej, ki poklicno dela na območnih sindikatih.

V začetnem delovanju območnega odbora v Celju so svoje aktivnosti usmerili predvsem v vzpostavitev trdne organizacije sindikata po panožnem načelu od člana prek sindikata zavoda in območnega odbora do sindikata dejavnosti Slovenije. Objektivno imajo vse možnosti za dobro delovanje. Na 32 šolah in vrtcih imajo sindikalne organizacije z večino članstva, imajo območni odbor, dober program dela. Poskušali bodo članstvu zagotoviti tisto, kar so obljubljali in zapisali na pristopni izjavi. Prazen tek, ki je nastal po oblikovanju samostojnega

sindikata vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije oziroma po razkolu v sindikatu dejavnosti je povzročil precej škode. V republiškem vodstvu svobodnih sindikatov so odlagali ureditev organiziranosti in posledica tega je, da veliko delavcev še danes ni vključenih v noben sindikat. Na celjskem območju je bil od vsega začetka interes delavcev v vzgojno-izobraževalnih ustanovah, da ostanejo v svobodnih sindikatih in da sindikat dejavnosti celo okrepijo. Še po sindikalnem kongresu so bili prepričani, da bodo ustvarili takšen, močen sindikat, potem pa so se začela razhajanja in različna organiziranost.

V Celju so prepričani, da bodo z napovedano skupščino sindikata delavcev vzgojnih, izobraževalnih in znanstvenih zavodov Slovenije, ki naj bi bila konec marca, presegli organizacijsko krizo ter potem vse sile usmerili v vsebinske aktivnosti in uresničevanje konkretnih nalog, ki zadevajo interese delavcev v vzgoji in izobraževanju.

Še pred razkolom v sindikatu dejavnosti so sodelovali v razpravah o pripravi kolektivnih pogodb. Sedaj terjajo, da se konča sprenevedanje oblasti in da čim prej sklenejo kolektivne pogodbe za posamezne dejavnosti. V območju so pripravili tudi razpravo o novi šolski zakonodaji. Svoje pripombe so poslali republiški skupščini, zlasti na osnutek zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja. Po

Svobodni Sindikati Slovenije

Franc Ramšak, predsednik območnega odbora sindikata delavcev gradbenih dejavnosti Celje:

Vlada ponuja siromaštvo za vse

– Gradbeniki ste pritegnili pozornost nase na začetku leta, ko ste začeli zbirati podpise za peticijo, s katero ste vlado opomnili na njeno dolžnost in naloge do panoge ter gospodarstva nasploh. Kako je s peticijo sedaj in kakšen je odmev nanjo?

»V sindikatu smo dolgo razmišljali o tem, kako opozoriti vlado na položaj, v kakšnem smo se znašli. Značilno je namreč to, da se po gradbeništvu pozna položaj vsega gospodarstva. Ta pa je obupen. Kot kaže, smo izbrali pravi način, saj je odmev nanjo zelo dober. Skoraj povsod so jo podpisali vsi, ki so kakor koli povezani z gradbeništvom. Seveda pa je vprašanje, ali bo vlada to peticijo tudi upoštevala.«

– Kaj zahtevate od vlade pri vas, na celjskem območju?

»Nekaj več kot 5.300 zaposlenih, med katerimi je približno 4.200 članov Svobodnih sindikatov iz 13 podjetij zahteva to, kar zahtevajo vsi drugi. Želimo imeti dovolj dela, to pa bo mogoče le, če bo vlada z razbremenitvijo gospodarstva in socialno-razvojnimi programi ustvarila normalne razmere za gospodarjenje. Naše stališče je namreč, da tisto, kar je dosedaj ponudila vlada, ne omogoča rešitve naše panoge ter gospodarstva nasploh. Zato tudi ne pristanemo na to, da skuša vlada porazdeliti siromaštvo na vse ljudi, namesto da bi ponudila nova delovna mesta.«

– Če ni dovolj dela, to pomeni, da tudi denarja za plače ni, kajne?

»Točno tako. Za sedaj naši povprečni osebni dohodki zaostajajo za petino za republiškim povprečjem v gospodarstvu, ponekod pa še tistega minimuma, ki ga je določila splošna kolektivna pogodba, ne upoštevajo. Če k temu prištejemo še to, da čedalje več ljudi čaka na delo doma in da bodo mnogi tudi trajno ostali brez zaposlitve, se delavcem v tej panogi ne piše dobro.«

– Kako pa v takih razmerah deluje sindikat?

»Priznati moram, da je za neučinkovitost delno kriv tudi sindikat, saj bo treba v prihodnje veliko več časa nameniti strokovni usposobljenosti sindikalnih aktivistov. Poleg tega še vedno obstaja strah za lastno zaposlitev, navkljub načelni imuniteti. Seveda pa so tudi razmere za delo sindikata zelo različne, na kar bi morali biti pozorni pri sprejemanju podjetniških kolektivnih pogodb, saj morajo le-ti biti njen sestavni del. Oteževalna okoliščina pa so tudi tako imenovani organi odločanja, kot so delavski sveti, ki naj bi bili organi delavcev, v resnici pa so marsikje le podaljšek vodilne strukture.«

– Kaj pa bodo novega prinesla napovedane reorganizacije in preoblikovanja lastnine gradbenih podjetij?

»Dosedanje izkušnje kažejo na to, da so bile reorganizacije le maska in izgovor za odpuščanje delavcev, vodstva pa so ostala ista. Podobno je bilo tudi pri vseh stečajih, saj je vse ostalo isto, le več delavcev je ostalo na cesti. Pojavlja se čedalje več invalidov, saj v kruti resnici gradbeništvu pravijo tudi tovarna invalidov. Ti so po kolektivni pogodbi zavarovani in se jih ne sme odpustiti, kar je prav, žal pa zaradi tega trpijo dobri in zdravi delavci. O tem, da so izvedenci že zdavnaj sami zapustili gradbena podjetja, pa tako in tako ni treba govoriti.«

– Kakšno prihodnost torej lahko napoveva gradbenikom?

»Nič dobrega. Razmere bodo še slabše, čedalje pogostejši bodo socialni nemiri, za gradbeništvo torej ni rešitve, razen če bo vlada le upoštevala naše zahteve v peticiji. Če pa tudi tega ne bo, nam preostane edinole še stavka.«

Robert Peklaj

Sindikat Ema Celje

Ohraniti pravice in imetje delavcev

Milan Ramšak je predsednik sindikata v Emu. V tej celjski tovarni dela 33 let. Bil je livar, varilec, vodja skladišča. Sindikalist je postal leta 1976, lani celo poklicni.

Emo se je lani reorganiziral v deset podjetij in v vsakem je sindikalni zaupnik, ki vodi sindikalno podružnico. Sindikalni izvršni odbor Emo holdinga pa ima 49 članov. V Svobodne sindikate se je včlanilo 1800 delavcev, v Neodvisne pa 200.

Najprej sem želel izvedeti kaj več o položaju holdinga in podjetij v njem. Milan Ramšak je povedal, da ni poklican za komentiranje poslovnih rezultatov. Obveščen pa je, da grozi stečaj štirim podjetjem in sicer: Orodjarni, Vzdrževanju, Kollom iz Šentjurja in INTE, to so nekdanje skupne službe. Težave teh podjetij kažejo, da je vprašljiva možnost zaposlitve okoli tretjine delavcev Ema. Zdaj jih čaka na delo 350. Sindikat zahteva od vodstva podjetja, da do 31. marca pripravi sanacijski program, ki bo vseboval tudi socialni program oziroma program za reševanje presežnih delavcev. Sindikalisti se namreč bojijo, da bo katero izmed podjetij v holdingu čez noč potopljeno in delavci takoj ob delo. Podobno se lahko zgodi, če bodo kakšno podjetje spremenili v mešano družbo. Sindikat Ema je tudi sklenil, naj družbeni pravobranilec samoupravljanja oceni postopke reorganizacije in transformacije tovarn, zlasti sodelovanje delavcev v upravnem odboru, in zmedo, ki je nastajala pri odločanju na zborih delavcev.

Milan Ramšak je povedal, da se je sindikat odločil, prevzeti upravljanje počitniške zmogljivosti. Gre za 16 prikolic in počitniški dom v Crikvenici. Prevzeti nameravajo tudi družbeno prehrano in tako preprečiti razprodajo premoženja ali lahek zaslužek za morebitne kupce. Odprli so sindikalno okrepčevalnico Levček, v kateri so zaposlili delavke, ki so izgubile delo. Za prevzem družbene prehrane se bodo odločili z referendumom. Menijo, da imajo pravico do objektov družbenega standarda, saj so jih delavci zgradili s prostovoljnim delom in odrekanji. Emo je v 33 letih samo enkrat delil dobiček.

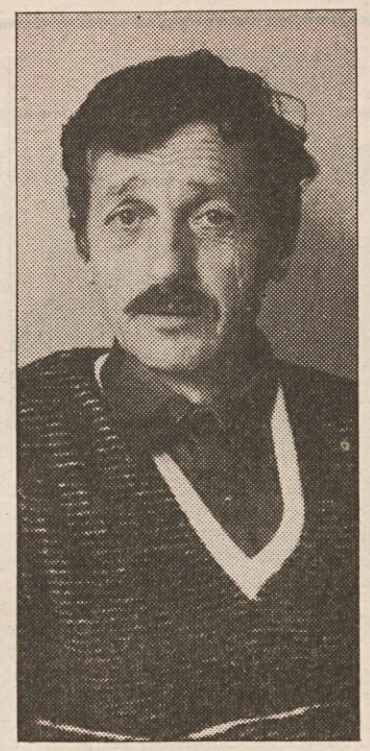

Milan Ramšak

Delavci prejemajo zajamčene OD. Najnižji znaša 3.600 dinarjev, povprečni pa 5.200. Decembra so vsi delavci dobili po 960 dinarjev dodatka, januarja pa po 50. Maso OD za februar pa so povečali za 19 odstotkov.

Pripravljajo se na podpis podjetniške kolektivne pogodbe in posebne pogodbe, ki bo urejala razmere za delo sindikata v Emu. Cilj sindikata je ohraniti prav vse pridobljene pravice iz delovnih razmerij. Gre za dopuste, regrese, povračila prevoznih stroškov, topel obrok za delavce v vseh izmenah. V kolektivni pogodbi za sindikat pa bodo opredelili tudi varstvo sindikalnih zaupnikov, zlasti pred izgubo zaposlitve, in določili število ur za njihovo delo.

F. K.

Območni odbor sindikata kovinske in elektroindustrije

Direktorji ovirajo sindikaliste

V območni odbor se povezuje 24 sindikatov podjetij, ki imajo 8200 članov (73 odstotkov zaposlenih). Odbor vodi Milan Ramšak, sindikalist iz Ema, sekretarsko delo zanj pa opravlja Mirko Gozdnikar. Položaj v podjetjih je izredno slab, številnim delavcem grozi odpuščanje, plače dobivajo neredno. Sindikat območja in republiški odbor naj bi sindikalistom v podjetjih strokovno in politično pomagala pri njihovem delu.

Delavska enotnost: – Kakšno je pravo stanje v podjetjih in kako deluje vaš sindikat?

Milan Ramšak: »Najtežje vprašanje so presežki delavcev. V vseh podjetjih govorijo o številkah, sindikat pa ni uradno obveščen niti o številkah, kaj šele o programih, ki jih opuščajo in o merilih za odpuščanje. Kljub črni sliki v Železarni Štore je dobro vsaj to, da smo spoznali pravo stanje tega nekdanjega velikana železarstva in kovinsko-predelovalne industrije. Nihče izmed direktorjev ne zna povedati, kakšne so možnosti za ohranjanje delovnih mest.

Sindikalisti, ki imajo pravico zahtevati informacije in ukrepe v korist delavcev, pa so strokovno prešibki za delo, ki bi ga morali opravljati.«

Mirko Gozdnikar: »Imamo dva profesionalca v podjetjih, Ramšaka v Emu in Majerja v Štorah. Potrebovali bi jih tudi v SIP-Šempeter, Klimi-Celje, Zlatarnah-Celje. Status sindikalnih predsednikov in zaupnikov ni urejen v večini manjših podjetij. Poslovodstva oporekajo legitimnost sindikalnim delavcem. Direktor Klime očita predsednici, da je bila nelegalno izvoljena. Direktorji so sindikate preganjali iz podjetij, tudi zato, ker so bili ena izmed prejšnjih DPO. Ko so uvideli, da sindikat mora biti, so začeli razmišljati, kako bi ga lahko nadzirali. Najlažje je, če uveljavijo svojo voljo pri izbiri predsednikov in sindikalnih zaupnikov.

Sindikalisti imajo težave tudi zato, ker jim na delovnem mestu naložijo preveč dela in jim tako ne dajajo možnosti za kvalitetno delo v sindikatu.«

Delavska enotnost: – Kako delate v podjetjih, kjer delujejo tudi konkurenčni sindikati? Se število članov in organizacij spreminja

Mirko Gozdnikar: V Uniorju, Kostroju in IMP v Slovenskih Konjicah imajo Neodvisni sindikati večino članstva. V Železarni Štore, Emu in še kje pa ima Tomšič manj kot desetino članstva. O medsebojnem sodelovanju ni nobenih pravil in je zato v teh tovarnah izjemno težko opravljati sindikalno delo. Stanje članstva vsak dan preverjamo in odpravljamo napake. Vsi sindikati podjetij so se s sklepi vključili v naš odbor. Ker se nismo dokončno dogovorili o organiziranosti v Šentjurju, Alpos še vedno ni v našem odboru.«

Delavska enotnost: – Sindikat kovinske in elektroindustrije Slovenije je podpisal panožno kolektivno pogodbo. Kaj pomeni ta podpis za vaše delo?

Milan Ramšak: »Zdaj se nam zdi, da bo najteže uresničiti tarifni del kolektivne pogodbe, tudi zaradi nejasne zakonodaje, po kateri potekajo reorganizacije podjetij. Verjetno se zato nekaterim podjetnikom mudi in ponujajo v podpis podjetniške pogodbe ter silijo k podpisu pred prvim aprilom. Mi smo sindikatom v Klimi, Aurei, Sipu odsvetovali podpis, ker podjetniki ponujajo manj kot je zapisano v splošni in panožni pogodbi.

Sindikalni zaupniki so bili na seminarju o novi delovni zakonodaji, ki smo ga organizirali v Celju. Neznanje je kar vleklo in večina sindikalistov se ne zaveda, da se mora naučiti delati, preden v podjetju zaškriplje. Raven njihovega znanja je prenizka in mogoče zato nekateri hodijo na seminarje kot v starih dobrih časih.«

Delavska enotnost: – Kakšni so vaši odnosi z ROS kovinarjev?

Mirko Gozdnikar: »Naši odnosi so dobri, vendar bodo v Ljubljani potrebne spremembe. Naš ROS ni konstituiran iz območij, saj jih takrat še nismo imeli. Danes se lahko zmanjša število članov ROS. S tem se bo izboljšala tudi kakovost razprav ob posameznih točkah dnevnega reda. Zmanjšali se bodo tudi stroški. Območni odbor pa bo dobil vlogo, ki mu gre po statutu našega sindikata. Pomembna je tudi samostojnost na finančnem področju.«

Delavska enotnost: – Kako danes ocenjujete večkratno napoved splošne stavke in številne proteste vašega sindikata?

Milan Ramšak: »Naredili smo napako, ker stavke ni bilo ob prvi napovedi. Danes je položaj bistveno slabši, pa ni verjetno, da bi za stavko pridobili vse delavce. Ne strinjam se z voditelji, ki grozijo tudi z enotedensko splošno stavko, ker ne razmišljajo o posledicah za udeležence. Sam ne bi sprejel tveganja, da delavci zaradi stavke izgubijo delovna mesta. Enotedenska stavka bo mogoča takrat, ko bomo imeli poln stavkovni sklad in ko bomo lahko stavkajočim delavcem pomagali s svojim denarjem.

Mirko Gozdnikar

V sindikatu moramo namesto o stavki razmisliti tudi o političnem pritisku na poslance in vlado. Ne smemo se slepiti, da bo novoustanovljena Delavska stranka le z imenom rešila težave delavcev in sindikata. Vanjo bomo morali dobiti tudi ljudi, ki bodo dobili dovolj glasov za prodor v parlament.«

Delavska enotnost: – Pripravljate se tudi na konferenco ZSSS. Kaj od nje pričakujete?

Milan Ramšak: »V zadnjih mesecih potekajo v vsej sindikalni organizaciji spremembe, za katere smo se načelno dogovorili že na kongresu. Tako kot je treba spremeniti naš ROS, je treba tudi svet ZSSS in njegove organe ter vodstvo sestaviti na podlagi nove organiziranosti.

Imamo sindikalne funkcionarje, ki nimajo prave podpore in ki so tudi brez baze. Kadrovskim spremembam se torej ne moremo izogniti.«

Delavska enotnost: – Želite ob koncu še kaj dodati?

Mirko Gozdnikar: »Razen Zlatarn in Ferralita res nimamo uspešnega podjetja. Naše delo je zato izjemno zahtevno.

Franček Kavčič

Sindikat kovinske in elektroindustrije Slovenije za celjsko območje

Predsedniki sindikatov podjetij

1.	Sindikat podjetja Železarna Štore	Tomislav Majer
2.	Sindikat podjetja EMO Celje	Milan Ramšak
3.	Sindikat podjetja AUREA Celje	Jolanda Stopinšek
4.	Sindikat podjetja Klima Celje	Lijana Kokotec
5.	Sindikat podjetja Žična Celje	Jože Urbancl
6.	Sindikat podjetja Zlatarna Celje	Rudi Špes
7.	Sindikat podjetja Libela Celje	Roman Kropec
8.	Sindikat podjetja Surovina Celje	Vlado Vodeb
9.	Sindikat podjetja Ferralit Žalec	Vinko Banovšek
10.	Sindikat podjetja SIP Šempeter	Niko Rak
11.	Sindikat podjetja Hmezad-Strojna Žalec	Ignac Ožir
12.	Sindikat podjetja KI Vransko	Ivan Cencen
13.	Sindikat podjetja Zarja Petrovče	Alojz Bornšek
14.	Sindikat podjetja Liko Liboje	Branko Vahčič
15.	Sindikat podjetja Metalles	Silvo Vižintin
16.	Sindikat podjetja Elektrokovinar Laško	Samo Lah
17.	Sindikat podjetja Alpos Šentjur	Mirko Čander
18.	Sindikat podjetja Tajfun Planina pri Sevnici	Radovan Romih
19.	Sindikat podjetja Kostroj Slovenske Konjice	Aleksander Vezenšek
20.	Sindikat podjetja Unior Zreče	Franc Gorenjak
21.	Sindikat podjetja IMP Slovenske Konjice	Aleš Gorenjak
22.	Sindikat podjetja KOG Laško	Miroslav Marušič

V območnem odboru bodo poskušali zagotoviti sindikalno delovanje na vseh treh ravneh, je povedala Sonja Grgič, v sindikalnih organizacijah, na območni ravni in v okviru republike. Območje je v prostoru zelo pomembno, ker gre za majhne kolektive z relativno malo člani in sindikalni zaupniki vsega dela ne zmorejo sami. Zato je zunanja pomoč območnih sindikatov, zlasti strokovno in pravno utemeljena, zelo pomembna za učinkovitost akcije.

Še pred nedavnim so imeli delavci na področju vzgoje in izobraževanja ogromno informacij o novi problematiki, saj so bili vključeni v samoupravne interesne skupnosti in druge organe.

Danes pa skoraj niso obveščeni.

Ob tem pa vedo, da so razlike v osebnih dohodkih med šolami nemogoče in da so prevečkrat potisnjeni v kot. »Sindikalna organiziranost lahko delavcem iz vrtcev in šol zagotovi, da bo njihov glas spet bolj slišati,« je prepričana Sonja Grgič. Ko bodo dobili še logičen vrh v republiškem vodstvu sindikata dejavnosit, svojo legitimnost in dokumente, potem se bodo lahko vključili tudi v učinkovitejše sodelovanje pri urejanju na zakonodajni ravni, so prepričani v Celju.

Igor Žitnik

uveljavitvi zakona o zavodih nameravajo strokovno pomagati organizacijam, kjer menijo, da jim pripada lastninska pravica na delu premoženja ter da tega dela premoženja ni mogoče prenesti na občino kot ustanovitelja (na primer objekti za letovanje).

Spoprijeli so se tudi z uresničevanjem spremenjene vloge in nalog sindikata v postopkih odločanja o pravicah delavcev, katerih delo postane začasno ali trajno nepotrebno. Do teh stvari že prihaja tudi na področju vzgoje in izobraževanja. Pri učiteljih so primeri za zdaj posamični in prizadete napotijo po ustrezno pravno pomoč. Drug konkreten primer prikritih presežkov pa so čistilke. Ne morejo sicer preprečiti, da bi jih prenesli k drugemu delodajalcu, poskrbijo pa lahko, in to so že naredili, da so delavke kar najbolj zaščitene. Tako so proučili pogodbe o delu in nanje oblikovali strokovne pripombe, ki jih je novi delodajalec sprejel. S tem so dosegli tudi, da se je ta proces upočasnil, da teče zakonito, ponekod pa so take namene na šolah celo opustili.

To je tudi najboljši način, da delavci začutijo, da se nekdo zanima za njihove probleme in jih pomaga reševati. Tudi njihova osnovna filozofija je, da se bodo poskušali uveljaviti z delom in potem prodreti tja, kjer delavci še niso sindikalno organizirani.

Gorazd Železnik, predsednik sindikata PTT Celje

Delavec bo sindikatu zaupal, če bo imel delo

Predsednik sindikalne organizacije PTT podjetje Celje Gorazd Železnik kar zna razporejati svoj delavnik. Po službi je skočil na vaje pevskega zbora PTT, potem ga je čakal pogovor o dejavnosti sindikata za naš časopis, ko sva končala, pa je že hitel domov, kjer ga je čakalo veliko dela, saj se je pred kratkim preselil v novo stanovanje.

»Pred kratkim smo uveljavili novo sindikalno organiziranost poštarjev,« je povedal. »Prej so imeli v vsakem tozdu sindikalno organizacijo, na ravni podjetja konferenco, povezovali so se tudi v sindikalno konferenco PTT Slovenije. Po podpisu pristopnih izjav za Zvezo svobodnih sindikatov imajo sindikalno organizacijo podjetja, ker pa podjetje deluje po več občinah, imajo za vsako občino svojega sindikalnega zaupnika. Čeprav so dokaj razbiti po raznih koncih, jim za zdaj uspeva povezovati sindikalno dejavnost. To sicer terja več dela, boljšo organiziranost in obveščanje, toda, ker so sindikalni aktivisti v vodstvu pripravljeni poprijeti za delo, kar gre.

Sindikat ne bo več zadovoljil delavca in ga odpravil s krompirjem,« je pribil Železnik. »Pomagal mu boš in zaupal ti bo, če bo imel delo in bo ostal na delovnem mestu. Zato je poglavitna skrb sindikalne organizacije varstvo delavca.« V podjetju še nimajo neposrednih problemov zaradi prezaposlenosti. Toda čutijo že, da zaradi preveč ljudi nastaja preveč stroškov, ostaja pa premalo dohodka in presežki delavcev vsaj latentno obstajajo. Število zaposlenih omejujejo z disciplinskimi ukrepi, tu pa je očitno pomembna vloga sindikata. Še pred začetkom disciplinskega postopka poskuša posredovati sindikat in delavca čim bolj zavarovati. »Seveda pa

ga ne moreš braniti, če je napaka preveč velika in očitna, je povedal Železnik.

V vodstvu podjetja upoštevajo in poslušajo mnenje sindikata. Neuresničen pa še ostaja predlog sindikata, da bi njihov predstavnik sodeloval na sejah kolegija, kjer bi ob vprašanjih, ki zadevajo sindikat, zagovarjal njegovo mnenje.

Za PTT Slovenija velja od 1. januarja kolektivna pogodba, z normativnim in tarifnim delom. Kolektivno pogodbo sta sklenila in podpisala predsednik sindikata konference PTT Slovenije in direktor slovenske PTT Mitič. V Celju so zadovoljni, ker so pogodbo oblikovali v skladu z mnenji in pripombami delavcev. Ostalo je sicer vrašanje 40-urnega delavnika, kar zdaj razčlenjujejo v okviru Slovenije. Na vprašanje, kaj se je spremenilo s kolektivno pogodbo, je Železnik povedal, da je precej boljša in ugodnejša od nekdanjih sporazumov in samoupravnih aktov. Niso pa zadovoljni z določbami o delu sindikalnih zaupnikov, ki so premalo konkretne. Ni namreč določeno, koliko ur imajo na voljo za sindikalno delo, tako da so še vedno prepuščeni dobri volji nadrejenih ali pa posledicam na delovnem mestu.

V sindikalni organizaciji PTT podjetja Celje je okoli 650 članov. Večina, okoli 400, jih je v Celju, preostali po drugih občinah. Poskušajo skrbeti za njihove pravice, pri tem pa se zavedajo, da je precej problemov racionalno rešljivih ob pomoči zunanjega sindikata. Močen zunanji sindikat, v njihovemn primeru območni sindikat, je zelo pomemben, saj se za pravice delavca lahko drugače postavi. Največ problemov je rešljivih na območni ravni, pa naj gre za pravno pomoč, izobraževanje, in podobno.

Trenutno se ukvarjajo z vprašanjem čistilk. Te prenašajo v družbeno podjetje Les, sindikalna organizacija PTT pa se je odločila, da jih bodo obdržali v članstvu svojega sindikata in skrbeli za njihove pravice.

Če za območno raven sindikalnega organiziranja dobro vedo, kaj od nje pričakujejo, pa je manj jasno za republiško. Neposredne težave delavcev lahko rešujejo v podjetju in na območni ravni. Sindikat nima kaj delati v stroki, v okviru PTT so posebej povezani. Pravijo, da morajo biti kot posebna dejavnost znotraj prometa in zvez posebej povezani. Čeprav so se poštarji v Kopru povezali v obalne sindikate, v Kranju po svoje, v Ljubljani spet po svoje, pa menijo, da pripadnost različni sindikalni organizaciji ne bi smela omejevati povezanost dejavnosti. »Le če se bodo dogovorili za enoten in skupen nastop, če bodo na ravni Slovenije delovali povezano, bodo dosegli, da bodo življenjske razmere za delavce boljše,« je povedal Gorazd Železnik.

Igor Žitnik

Božo Kolarič, predsednik sindikata LIP Slovenske Konjice:

Država nas stalno tepe po glavi

Lesno industrijsko podjetje Slovenske Konjice je eno izmed večjih podjetij v tej občini, saj je v njem zaposlenih več kot tisoč domačinov in okoličanov. Vsaka težava zato prinese veliko strahu, kaj bo z njimi oziroma z njihovim podjetjem. Kako posluje Lip in predvsem kako deluje sindikat smo povprašali predsednika sindikata Boža Kolariča.

»Ni nam lahko. Vseskozi nas tepejo s takšnimi ali drugačnimi odločitvami, kot so moratorij na sečnjo v družbenih gozdovih, zaprtje trga na jugu naše države in seveda precenjen dinar.« Glede na to, da je njihova osnovna dejavnost izdelava masivnega in stavbnega pohištva, ki je odvisna od redne dobave surovin, jim je lanska prepoved sečnje v gozdovih v družbeni lasti povzročila nemalo težav. Ker so bili vezani le na svoj les, so morali manjkajoče količine nadomestiti z uvozom iz Nemčije in Avstrije, kar je svojevrsten absurd ob gozdnem bogastvu, ki ga premoremo. Za primerjavo: včasih je žaga za razrez lesa delala v dveh izmenah, zdaj pa je delala komaj za eno.

Druga težava, ki je predvsem lani pa tudi že prej, pustila močne sledi v poslovanju podjetja, je popolno zaprtje vojvodinskega trga, kamor so prodali večino stavbnega pohištva. Da bi vsaj delno nadomestili to izgubo, so se preusmerili v izvoz. To jim ni bilo težko, saj so že doslej večino masivnega pohištva izvažali. Seveda pa jih je pri tem »ovirala« visoka cena dinarja, kar jim je zbijalo konkurenčnost na tujem trgu in manjšalo dobiček. Zato so lani poslovali na robu uspešnosti oziroma le z majhno izgubo.

Letos, kot pravi Božo Kolarič, imajo dela dovolj, le denarja ni, da bi jim to delo plačali. Na srečo bodo večino izvozili, tam pa za zdaj še ni težav s plačili. Da bi lahko uresničili vsa naročila, so morali celo delati nekaj prostih sobot. Morda je to razlog, da se o presežkih v njihovem podjetju ne govori in da tudi v obljubljeni reorganizaciji, o kateri naj bi več vedeli že aprila, načeloma ne bo odvečnih delavcev. Seveda pa je pri njih vse odvisno od redne dobave surovin, tako da tudi v sindikatu ne izključujejo možnosti (čeprav si tega ne želijo), da bo nekaj delavcev le odveč.

Sindikat se lahko v teh težkih razmerah ukvarja z marsičem, kot je dejal naš sogovornik, da bi omilil težave delavcev. Na srečo vsaj osebni dohodki prihajajo redno, čeprav so premajhni, saj je povprečje za februar 5366 dinarjev in krepko zaostaja za republiškim. Kljub temu pa trenj in nesoglasij med vodstvom podjetja in sindikatom ni, saj podjetje priznava sindikat za enakopravnega partnerja. Tako stavk v podjetju še ni bilo, verjetno pa tudi zato ne, ker se delavci v strahu pred izgubo zaposlitve bojijo ostreje postaviti svoje zahteve. Dosti zaposlenih ima tudi svojo kmetijo, tako da je delovno mesto le nekakšen dodatni vir dohodka, ki hkrati nudi socialno varnost. Le-te pa si nihče ne želi izgubiti.

»Veliko več jasnosti bo prinesla nova organiziranost podjetja kot holdinga s poslovnimi enotami, saj se bo moral takrat preoblikovati tudi sindikat. Upam, da bodo znotraj sindikata dosegli enotnost, ki jo sedaj najbolj potrebujemo, in si s tem ponovno pridobimo zaupanje pri delavcih. Ti namreč potrebujejo sindikat, ko se znajdejo v težavah, teh pa je čedalje več.« Bodo te besede naletele na pravi odmev v pravih ušesih?

Robert Peklaj

Emil Jančar, sekretar sklada za izobraževanje delavcev pri zasebnikih:

Znanje za razvoj obrti

Emil Jančar, izredno natančno, že deveto leto zapored, vse od njegove ustanovitve, bedi nad skladom, v katerem se zbira denar za izobraževanje delavcev na področju samostojnega osebnega dela v celjski regiji s sedežem v Žalcu. Predvsem pa skrbi za to, da so računi čisti: vse je napisano črno na belem, do zadnjega dinarja.

V šestih občinah je ta hip, kljub velikemu menjavanju služb, zaposlenih 3100 delavcev pri 900 zasebnikih. Vsi ti plačujejo odstotek sredstev iz bruto osebnih dohodkov za izobraževanje. Sklad je pravna oseba, ki upravlja s temi sredstvi, ki se, zaradi večje gospodarnosti, prek davčnih uprav občin zbirajo na enem mestu. Namenjena pa so, kot je Emil Jančar večkrat poudaril, strogo namensko za vse oblike dopolnilnega izobraževanja delavcev pri zasebnih delodajalcih.

Delavci se dodatno izobražujejo po lastni presoji, predvsem pa za vse oblike dodatnih znanj za potrebe razvoja zasebnih obratovalnic, ki naj bi z bolj izobraženimi delavci bojše proizvajale in nastopale na domačih in tujih tržiščih s konkurenčnimi izdelki.

Zanimanje delavcev in zsaebnih delodajalcev za dopolnilno izobraževanje se iz leta v leto spreminja. »Opaziti pa je, da povpraševanje iz leta v leto rahlo narašča, razlikujejo se le oblike izobraževanja,« pojasnjuje Emil Jančar. Zadnje čase je vse bolj v ospredju učenje tujih jezikov, računaništvo, dodatno šolanje za upravljanje z računalniško vodenimi stroji.

Vseskozi pa se delavci v obrti izobražujejo za razna poklicna znanja ali pa jih dopolnjujejo. V letih 1988–89 se je npr. iz Celja izobraževalo sedem lesarjev za lesarske tehnike, lani pa 20 delavcev za različne poklice. Veliko je seminarskega ali tečajnega izobraževanja s področja varstva pri delu, frizerskega izpopolnjevanja, strokovnih potovanj v študijske namene.

S skladom upravljajo organi sklada iz vrst delodajalcev in delavcev. Gre za 28-člansko skupščino, šestčlanski nadzorni odbor, devetčlansko predsedstvo, šestčlansko komisijo za usmerjeno strokovno in splošno kulturno izobraževanje. Organi sklada, ki ravnajo po črki zakona, kolektivni pogodbi in statutu sklada, dajejo pri izobraževanju več ugodnosti tistim delavcem, ki se izobražujejo za potrebe razvoja obratovalnic, nekaj manj ugodnosti pa tistim delavcem, ki se izobražujejo po lastni želji za znanja, ki neposredno ne vplivajo na kakovostnejše delo v obratovalnici.

V takšnih primerih gre predvsem za delavce, ki si

Emil Jančar

z dopolnilnim izobraževanjem želijo pridobiti nova znanja za drug poklic, ki jim bolj leži. To pa pogosto ni všeč lastnikom-obrtnikom, saj vedo, da bodo takega delavca izgubili. Sklad pa skuša ustreči obojim: upošteva tako želje delavcev kot delodajalcev. Samo iz Celja se je leta 1988 udeležilo najrazličnejših oblik izobraževanja 52 delavcev, leta 1989 pa 33, pri čemer je treba upoštevati, da je predlani tečaj in preizkus znanja iz varstva pri delu opravilo iz Celja kar 220 delavcev, lani pa 51 delavcev.

Za strokovne ekskurzije morajo delavci sami prispevati del denarja, od 10 do 25 odstotkov. To je pač odvisno od tega, koliko je posamezna občina prispevala v sklad.

Delavec, ki se izobražuje ob delu ima v primerih, če gre za razvojne interese obratovalnice, plačano vpisnino in šolnino v celoti, kakor tudi stroške javnega prevoza, če je oddaljen več kot deset kilometrov od izobraževalne ustanove. Prenekateremu delodajalcu pa povrnejo tudi stroške za čas, ko se delavec pripravlja na posamezni izpit, vendar za vsak izpit največ dva dni.

Žal pa je takšnih primerov malo. To pa zato, ker pravila sklada zahtevajo, da je treba v slehernem primeru skleniti sporazum med delodajalcem in delavcem o medsebojnih pravicah in obveznostih že pred začetkom izobraževanja samega. Tega pa delodajalci v večini primerov ne zapišejo v pogodbo o delovnih razmerjih.

»Ko ocenjujemo delo našega sklada v primerjavi z delom podobnih skladov po Sloveniji – gre za kakšnih pet skladov, ki so tako veliki kot je naš, lahko ugotovimo, da poslujemo zelo kakovostno, da ob koncu leta ne ostane skoraj nič denarja, kar daje slutiti, da bo v prihodnje denarja za tovrstno izobraževanje začelo celo primanjkovati,« pravi Emil Jančar.

M. F.

Anton Macuh, predsednik sindikata v IKI Ljubečna:

Brez naložb ne bo prihodnosti

Peticiji, ki jo je kot način pritiska na vlado poslal sindikat delavcev, zaposlenih v gradbeništvu, so se pridružili tudi zaposleni v IKI Ljubečna, saj tudi njih tarejo podobne težave kot druga gradbena podjetja. Nekaj več kot 300 zaposlenih namreč ve, da bodo lahko le skupaj kaj dosegli. Da pa mora do sprememb priti zelo kmalu, vedo vsi, še posebej gradbeniki.

Anton Mačuh ima v IKI Ljubečna odgovorno nalogo voditi sindikat podjetja, v katerega je včlanjenih skoraj 90 odstotkov zaposlenih (natančneje 293). V njem poskušajo premagati težave delavcev, žal pa ne morejo tistih, v katerih se je znašlo podjetje. Pomanjkanje naložbe je prizadelo tudi njih, saj je proizvodnja keramičnih in opečnih izdelkov precej odvisna od novogradenj, ki pa jih v Sloveniji in tudi drugod skorajda ni. Poleg tega nikakor ne morejo dobiti denarja za že opravljene storitve ali pa jim dolžniki ponujajo v zameno blago. V ta namen so se tudi registrirali kot trgovina, saj lahko edino tako dobijo vsak nekaj od prodanega. Vendar to ni rešitev,

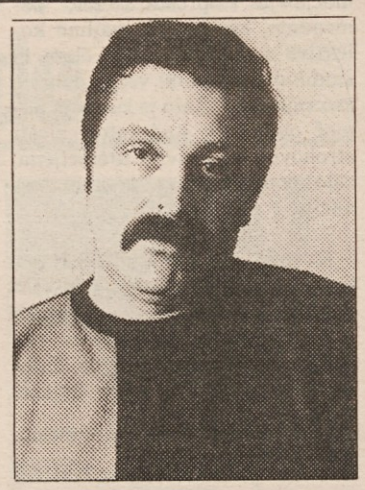

še posebej zato ne, ker se jim je zaprl jugoslovanski trg. Občuten je bil padec prodaje, hkrati pa so se začele kopičiti zaloge. Izhod so iskali in še iščejo v izvozu na tuje trge, kjer pa niso dovolj konkurenčni tako zaradi strojev kot zaradi prevelikih obremenitev, ki jih nalaga država. Sicer pa je to že stara zgodba, saj povsod že govorijo o tem, da s tako velikimi davki izvozniki ne bodo imeli uspeha. Obremenjuje jih tudi nerealen tečaj dinarja, ki že prej omenjeno nekonkurenčnost še povečuje.

Kljub tako črnem uvodu, ki pa kaže dokaj realno sliko v celjskem in tudi slovenskem gospodarstvu, pa IKI še vedno posluje brez velikih zastojev. Dokaj redno prejemajo osebne dohodke, v poprečju malo manj kot 7.000 dinarjev na mesec, trenutno prav nihče ne čaka na delo doma, prav tako pa niso predvideni presežki delovne sile. Skratka, velikih težav niti sindikat nima, zato so tudi odnosi med vodstvom podjetja in njimi dobri. Kakšni pa bodo kasneje, ko bodo tudi pri njih nastopile težave, pa tudi Anton Macuh ne ve. Zato so se že v naprej zavarovali s podjetniško kolektivno pogodbo, ki ima nekatera določila celo ugodnejša kot splošna kolektivna pogodba. Da pa je sindikat dovolj močan, je dokazal pri pogajanjih sprejem te pogodbe, saj je bilo 90 odstotkov njihovih zahtev sprejetih. Tudi v prihodnje se namerava sindikat čedalje bolj posvečati varovanju pravic članov in nadzorovanju uveljavljanja določil kolektivnih pogodb, preostale naloge, kot so nabava ozimnice ter podobno, pa že počasi prevzemajo za to določene organizacije (npr. Sindi v Celju).

O usodi podjetja pa naš sogovornik meni, da je tudi v rokah slovenske vlade, ki bi morala veliko več časa posvetiti gospodarstvu kot politiki. Zagotoviti namreč mora normalne razmere za gospodarjenje, kar bo prineslo razcvet gradbeništva, to pa tudi pomeni dovolj dela zanje.

R. P.

V Pivovarni Laško je v ZSSS 96 odstotkov delavcev

Žejni pa smo še, žejni...

Naš sogovornik v Pivovarni Laško je to pot **Miro Firm,** ker je predsednik izvršnega odbora sindikalne organizacije in je v podjetju že devet let. Kot referent nabave seveda do potankosti pozna vse tisto, kar laškim pivovarjem kroji njihov vsakdanjik. Ve za lastnosti obeh koncev palice, ki tepe kolektiv, za svetlejšo in tudi drugo plat medalje.

»Pravzaprav ne vem prav dobro, čemu gre zahvala oziroma kje so vzroki za to, da smo lani kljub izraziti gospodarski krizi in bolj praznim kot polnim žepom Slovencev prodali več piva kot leto prej. Po žejnih grlih je namreč steklo 1.319.000 hektolitrov laškega piva. To je za petino več kot leta 1989...,« uvodoma pove **Miro Firm.**

Ni kaj, zgovoren, na moč zgovoren in obenem kar malce osupljiv podatek. Malce v šali bi lahko rekli, da se torej slovenski pivovarji, ki so mojstri svojega posla, nimajo česa bati. Tudi mizerni časi jim ne morejo do živega. Osvežujočemu pivu se, še posebno v poletnih mesecih, nikakor ne mislimo odreči. Raje čemu drugemu.

Delavci imajo še najmanj od svojih žuljev

»Po številu prodanih hektolitrov v Sloveniji nimamo konkurence...,« nadaljuje sogovornik. »Smo na prvem mestu. V Jugoslaviji smo drugi. Prodamo približno desetino vsega piva. Nekaj naše pijače, gre za pivo znamke Goldhorn, gre tudi na Zahod. V Avstrijo, Italijo, Nemčijo, Novo Zelandijo..., pa tudi v Združene države Amerike in v Kanado. Vendar, kot rečeno, večino piva vnovčimo na domačem trgu.

– Če imate polne roke dela, vam torej nikakor ne gre za nohte, ali vendarle?

»Prizadevamo si, da bi realno ocenjevali povpraševanje, trg, kupno moč in podobno. Če lani nismo imeli težav in smo več prodali, kot bi človek pričakoval, nimamo nikakršnega zagotovila, da bo tako tudi v prihodnje. Kdo ve. Zato smo raje previdni in smo plan za letošnje leto postavili za stopničko nižje. Če se bomo ušteli v našo korist seveda ne bomo slabe volje. Da bi se le...«

– Problemi...?

»Razumljivo, brez teh ne gre, verjetno nikjer. Pri nas si še najbolj belimo glavo zaradi plačilne (ne)sposobnosti poslovnih partnerjev. Mnogi zamujajo roke, tako da imamo z izterjavo tistega, kar nam gre, veliko dela. Preveč. Posredno nas tepejo tudi visoki davki. Naša cena steklenice piva je 4,4 dinarja. V trgovini je treba odriniti za to pijačo že dvainpolkrat toliko, to je 11,05 dinarja, da o tem, koliko nas stane, če se odžejamo v tem ali onem lokalu, sploh ne govorimo. Sicer pa smo v tem pogledu v podobnem položaju kot drugi. Neposredni proizvajalci, delavci, imajo od svojih

Miro Firm

žuvljev najmanj. Glavno smetano poberejo tisti, ki so vmes. Ni to nekoliko sprto z zdravim razumom?«

Sindikat že brenka na prave strune

– Med drugim slovi vaše podjetje tudi po tem, da so se delavci brez pretiranega modrovanja in cincanja v nedogled odločili za Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije. Drži?

»Pa še kako. Bolj ne bi moglo. Od 626 zaposlenih, toliko nas je v podjetju, je 606 delavcev podpisalo pristopno izjavo za vključitev v ZSSS. To pomeni, da imamo v sindikatu dobrih 96 odstotkov vseh zaposlenih. Le teoretično bi torej lahko bil podatek še bolj v korist sindikalne organizacije. Zanimivo je tudi, da je bila ta odločitev delavcev povsem spontana. Ni bilo pregovarjanja, kaj šele kaj drugega, kar ne spada v današnji čas in še najmanj v demokracijo...«

– Do nedavnega smo bili v glavnem vsi v sindikatu bolj zaradi ljubega miru in iz navade. Pa danes? Kaj se je v tem pogledu spremenilo?

»Mislim, da je povsod na dlani, tudi v našem podjetju, da po starem preprosto ne gre več. Nastopili so časi, ko je dobil sindikat večji pomen, kot ga je imel kdajkoli. Organizacija je postala potrebna, ni več zaradi lepšega. In to se večina delavcev že zaveda. O teh stvareh včasih nismo kdo ve kaj premišljevali, danes pa smo v to prisiljeni. Skratka, sindikat že igra na tiste prave strune. Seveda ga čaka še veliko dela, precej truda, da bo resnično postal tak, kakršnega potrebujemo...«

– Ste s plačami zadovoljni?

»Lani smo v povprečju dobili po 7.700 na mesec. Sedaj je povpreček 10.000 dinarjev. Razmerje med najnižjim in najvišjim osebnim dohodkom je 1:3,65. To razmerje velja za ves kolektiv. Tudi za direktorja. No, še posebno, če se primerjamo z drugimi, se nimamo kaj pritoževati.«

Besedilo in slika: Andrej Ulaga

Jože Hočevar, predsednik območnega odbora tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije

Delo je, čeprav je kruh tanjši

»Razmere v tekstilni in usnjarsko predelovalni industriji so zelo težavne. Tu so namreč osebni dohodki med najnižjimi, za povrh pa imajo v vseh večjih kolektivih naše regije presežke delavcev,« nam je povedal Jože Hočevar, predsednik območnega odbora, ki združuje sindikate podjetij in enot celjske, žalske, šentjurske, laške, konjiške in šmarske občine. Odbor združuje 5634 članov sindikata dejavnosti, sedež pa ima v Žalcu.

Jože Hočevar je zaposlen kot obratovodja v tovarni nogavic Polzela. Ne more skriti ponosa, ko nam razkazuje novo, sodobno opremljeno dvorano, v kateri je šivalnica nogavic.

»Ko smo lani zgradili to halo, nam je zavidala vsa dolina. V njej so avtomatski šivalni stroji. To je velik napredek za naše podjetje, ki sledi razvoju.« V kratkem bodo vpeljali še nove avtomatske linije, tako da bodo vsak dan izdelali po 190.000 nogavic. »Pri nas za zdaj nimamo v načrtu odpuščanja delavcev, saj imamo dela dovolj. Nekaj delavcev iz režije je sicer šlo predčasno v pokoj, toda tisti, ki so zaposleni v proizvodnji, so ostali.« V naslednjih dveh letih bo sicer od zdajšnjih 1300 zaposlenih ostalo v kolektivu približno 1100 delavcev, vendar bo šlo v tem primeru za upokojitve, odpravnine, dokupe delovne dobe. »Polzela ne bo odpuščala delavcev, tudi čakanja na delo doma ne bo, ker smo se preusmerili v izvoz. Prej je bilo razmerje med domačim trgom in izvozom 50:50, zdaj pa je 70:30 v korist izvoza.« Na tujem trgu sicer prodajajo svoje izdelke pod ceno, toda z večjimi količinami izdelkov skušajo to razliko pokriti. »Nekoliko tanjši kos kruha bo treba rezati, bolj poprijeti za delo – vendar pa delo bo.« Tako je najbolj slikovito orisal razmere v Polzeli.

In kakšen je nasploh položaj te panoge v celjski regiji? »Programi so, v podjetjih se marsikaj naredi, samo izplačil ni. Zato tudi v podjetjih ni denarja. Prodajalo bi se že, prodajalo, a zastonj. Če bi ves tisti denar, ki ga druge firme dol-

gujejo tekstilni industriji, redno pritekal, potem do razvojnih težav ne bi prišlo. Dolgujejo pa tako podjetja iz drugih republik kot iz Slovenije. Gre za končne izdelke, ki jih preprosto ne plačujejo, medtem ko mora tovarna surovine takoj plačati.«

Kritično je v Metki, Topru, Preboldu, predvsem v tovarnah z veliko zaposlenim. Kot računajo, je na približno 500 zaposlenih okoli sto delavcev preveč. Tudi usnjarska industrija ima podobne težave. Konus iz Slovenskih Konjic, svojčas ena najbolje stoječih tovarn, ki je tudi ogromno izvažala in celo prodajala svojo tehnologijo, ima danes težave z izplačili osebnih dohodkov ter približno 300 odvečnih delavcev. Presežke delavcev bodo poskušali omiliti z novimi programi na področju kemije in pomožnih materialov.

In kje so poglavitni vzroki, da je prišlo do krize tako v usnjarski kot v tekstilni industriji? Jože Hočevar: »Vzroki so politični in gospodarski. Do političnih je prišlo predvsem z zaprtjem jugoslovanskega trga, do gospodarskih pa predvsem zaradi prehitrega razvojnega zasuka. Zatekati se moramo k dodelavnim poslom, da lahko preživimo. Miza tekstilnega delavca ni bila nikoli bogato obložena, čeprav je tekstilna industrija pomagala po vojni zgraditi vso drugo industrijo, danes pa je potisnjena na rob. Določene panoge so delale na starih strojih, a izdelki so bili enakovredni tako po kakovosti kot po količini – seveda pa niso konkurenčni po ceni.«

»Naše cene niso visoke,« pohiti Jože Hočevar. »Razlika s tujino je v tem, da se na naše izdelke obesi preveč davka. Če bi bili v enakem položaju kot Italijani, Avstrijci ali Nemci, bi tudi pri nas delali ceneje. Vse surovine moramo uvažati, plačevati carino in še vse dajatve zraven. Lani sta bili denimo usnjarska in tekstilna industrija popolnoma nezaščiteni. Vsakdo je lahko uvažal že narejene izdelke, kolikor je hotel in kar je hotel. Vse zasebne trgovine so »švercale«, zanje ni bilo nobene carine, nobenega davka. Ves denar je šel ven, zato pa danes ne morejo plačevati naših izdelkov, ker denarja preprosto ni. Če bo šlo tako naprej, se bomo kmalu šli naturalno gospodarstvo – ti meni nogavice, jaz tebi jopič.«

Jože Hočevar se je pošteno razhudil in še naprej razlagal, koliko krivic je morala ta panoga že prenesti in jih mora še naprej prenašati. Sama pa si mora pomagati, kot ve in zna, čeprav se je znašla na samem robu finančnega zloma.

In s čim se ukvarja njihov sindikat? Kot smo slišali, se je doslej največ ukvarjal s sprejemanjem in soustvarjanjem panožne kolektivne pogodbe, z organiziranjem opozorilne stavke, ki pa žal ni zalegla, z zavarovanjem delavskih zaupnikov, s pravno pomočjo zaposlenim in z usposabljanjem sindikalnih zaupnikov.

»Sindikat nabavlja hrano po znižanih cenah, vendar pa to zanj ni rešitev. Če bi podjetje imelo denar pa ga delavcem ne bi dalo, potem bi se sindikat lahko zavzemal za delavce. A danes nobeden nima denarja, ne država in ne podjetje. Sindikat si nima kaj izboriti. Sindikat je močan samo v družbah, ki so bogate. Zahtevati stvari, ki jih ni, pa je nemogoče.«

Marija Frančeškin

Jože Kramer, predsednik sindikata v Ključavničarstvu Celje:

Doletela nas bo usoda majhnih

Na oglasni deski podjetja Ključavničar Celje, kjer sem čakal predsednika sindikata podjetja Jožeta Kramerja (šel je namreč po malico za zaposlene), sta bila zapisnik in zbora delavcev in vabilo na novi zbor, na katerem naj bi odločali o novem vodstvu podjetja. Po zapisniku sodeč so ostali brez direktorja in sedaj mrzlično iščejo novega, kar pomeni, da lahko sindikat dela, kar hoče, saj ni nikogar, ki bi mu nasprotoval. Saj poznate pregovor, da miši plešejo, ko mačke ni doma. Kasnejši pogovor pa je pokazal, da zanje ne velja.

Malo več kot 40 mojstrov svojega poklica – Ključavničar je namreč obrtno podjetje, ki je bilo ustanovljeno za nudenje vseh vrst storitev kovinske stroke prebivalcem ter podjetjem Celja – danes poskuša poiskati pot iz krize. Vsi se zavedajo, da brez izobraženih ljudi, predvsem vodstva podjetja, ne bodo uspeli. Tudi sindikat se zaveda, da jih bo nadaljnje brezvladje v podjetju še bolj potisnilo v blato, ki so se mu doslej uspešno izogibali. Po besedah računovodkinje Hilde Iršič in Antona Pintarja, sedanjega vršilca dolžnosti direktorja, so lani pozitivno poslovali in tudi letos jim to še vedno uspeva, saj doslej še niso imeli blokiranega žiro računa. Vendar je bilo že lani manj naročil, letos pa so še bolj padla. Podjetja namenjajo čedalje manj denarja celo za obnovo in vzdrževanje strojev, saj denarja preprosto ni. Če pa ga že dobijo, ga morajo sproti namenjati za osebne dohodke, brez katerih seveda ne gre. Zato, kot pravi Jože Kramer, bi bilo dela še dovolj, če bi podjetja imela denar za plačilo. Tako pa so sedaj podjetja njim dolžna petkrat več kot pa znaša njihov dolg drugim dolžnikom. Kljub temu pa so delavci doslej še vedno pravočasno dobili plačo. Žal je to bolj slaba tolažba, saj povprečni osebni dohodek ne doseže niti 5.000 dinarjev in je tako daleč pod republiškim povprečjem v gospodarstvu. Pa se delavci ne pritožujejo in z razumevanjem sprejemajo pojasnila, saj tudi sami vidijo, v kakšnem položaju je vse gospodarstvo.

Seveda pa za tako slabe plače niso krivi delavci, čeprav jih tepe pomanjkanje lastnih proizvodnih programov oziroma izdelkov, ampak je velik delež k temu pristavila država. Predvsem davki in obremenitve so še vedno, kljub obljubam o evropski zakonodaji in obremenitvi, zelo visoki, pri plačah pa še višji. To je potrdila tudi računovodkinja podjetja Hilda Iršič, ki je zatrdila, da morajo vsak mesec zagotoviti skoraj petino več denarja za izplačilo osebnih dohodkov kot prej, čeprav plače zato niso nič večje! Drugi razlog za manj naročil pa je vse več konkurentov, predvsem zasebnikov, ki so lahko zaradi manjših stroškov in pa tudi izigravanja nekaterih predpisov cenejši. Seveda je to odločilno pri izbiri ponudb. Pa smo spet tam, da primanjkuje denarja celo za najnujnejše in osebne dohodke, za stroje in stavbe pa tako ali tako trenutno nihče ne skrbi.

Morda se vam bo zdelo čudno, da doslej nismo veliko omenjali sindikata. Seveda ne zato, ker sindikat ne bi deloval in ga ne bi nihče upošteval (čeprav je delno tudi to res!), ampak zato, ker sta v Ključavničarju sindikat in podjetje eno in isto. Če verjamete ali ne med vsemi zaposlenimi le dva nista člana Svobodnih sindikatov Slovenije. Zato tudi ni nikakršnih trenj in sporov med vodstvom podjetja ter sindikatom, vse težave premagujejo skupaj, kar pri tako majhnem podjetju ni težko in drugače tudi ni mogoče. Vedo, da bodo le s sodelovanjem lahko kaj dosegli in da si v podjetju ne morejo privoščiti notranjih prepirov, ki bi jih lahko prav kmalu pripeljali na rob propada. Zavedajo se, da jih čaka usoda majhnih in da jih bo vlada navkljub uspešnemu poslovanju in obljubam najprej žrtvovala, če bo potrebno. Kaj pa je to 40 ali 50 nezaposlenih v primerjavi z železarnami ali drugimi, si najbrž mislijo. Žal oziroma na srečo pa so to tudi ljudje, ki od obljub ne bodo živeli, ampak od svojega dela. Tega pa si (seveda plačanega) zaposleni v Ključavničarju Celje tudi najbolj želijo.

Robert Peklaj

Priročnik za sindikalne zaupnike in strokovne službe podjetij

Kako uveljaviti splošno kolektivno pogodbo v praksi

Vsebina:

Gregor Miklič: Uveljavljanje normativnega dela splošne kolektivne pogodbe – delovnopravni del

Brane Mišič: Delitveni del normativnega dela splošne kolektivne pogodbe

Mag. Janez Zeni: Podjetniško zasnovan sistem delitve osebnih dohodkov (na osnovi splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo)

Dr. Stane Uhan: Uveljavljanje tarifnega dela kolektivnih pogodb

Priloga: Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo

Cena 170 din

Naročila pošljite na naslov ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon: 321-255, 310-033

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnosti, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

_____ izvodov priročnika KAKO UVELJAVITI SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO V PRAKSI po ceni 170 din. Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Naročeno dne: Račun bomo plačali v zakonitem roku.

Priimek in ime podpisnika:

Žig Podpis naročnika

Tudi celjski gostinci za razumnejšo davčno politiko

Oh, ta kupna (ne)moč!

Fanika Ilijaš ne skriva svojega velikega razočaranja. Kot večina Slovencev je verjela v velike predvolilne besede in obljube nove vlade. Vendar so bile sanje o novi, prijaznejši in bolj pravični družbi kratke. Prišle so in takoj za tem puhtele kot poletna mavrica.

»Je to, denimo, pošteno, da piemo nove zakone na kožo nekaj tisočev ljudi in da z njim spravljamo na cesto in v nesrečo sto in stotisoče delavcev? Je to v duhu slovenske demokracije in v korist samostojne slovenske države, da na račun povojnih krivic zaradimo v svoj narod nove rane in pravimo na beraško palico mnoge pridnih in nič krivih delavcev! Koliko ljudem bomo z zakonom o denacionalizaciji vrnili po krivici odvzeto premoženje in koliko poštenih ljudi bomo s tem prizadeli ter jih grdo opeharili za dolgoletno odpovedovanje...?« se sprašuje **Fanika Ilijaš**, predsednica območnega odbora sindikata delavcev v gostinstvu in turizmu.

»Bomo mirno dopustili, da bodo sedanji rodovi grdo plačali stare povojne grehe? Ne bo to naredilo novih, še obsežnejših krivic? Nekoč so jemali tistim, ki so imeli preveč. Pa danes? No, v Celju so bili včasih skoraj vsi današnji gostinski lokali v zasebnih rokah. Ne vem, kako bo, če nam bodo vse pobrali in se bomo gostinci znašli na ulici. Ali je denacionalizacija res dobro premišljena ali bo šlo znova za ukrepanje na horuk in predvsem v korist tistih, ki se že danes nimajo kaj pritoževati?«

Besede, besede, samo prazne besede...

Gospodarstveniki in vsi, ki približno realno ocenjujejo razvojne možnosti Slovenije, vedo, da imamo prav v gospodarski dejavnosti, ki ji pravimo gostinstvo in turizem, nesporno dobre možnosti za zaslužek in tudi številna nova delovna mesta. Zato že dolga leta, podobno kot znana Domicljeva pesmica Avtomat ponavljamo, da moramo zagotoviti gostinstvu in turizmu vse možnosti za nemoten razvoj. Pa smo jih?

»Ne le na območju Celja, temveč vsi v Sloveniji se resnično bojimo vsakega naslednjega dneva. Upravičeno smo računali na razumevanje in podporo, saj velja v ekološkem pogledu prav naša panoga za eno najčistejših in zato tudi s te plati eno izmed bolj perspektivnih. Pa so, kot kaže, odgovorni gluhi in slepi za vse to. Ne le da nam ne pomagajo, da nimajo najmanjšega smisla za to, v kaj velja vlagati in v kaj ne, ampak nas celo pehajo v vse večje težave. Ni kaj skrivati. Smo na robu zloma. Lani je padel promet za 20 do 30 odstotkov v primerjavi z letom prej, ki je bilo prav tako neuspešno. Pa sedaj, ko vemo, kako je s kupno (ne)močjo naših ljudi in da bo le-ta že jutri še bolj skromna? Vlada je ukrepala tako,

Fanika Ilijaš

da nas je vse skupaj privila z novimi davki. To pomeni, da nam bo vsem, ki smo že doslej komaj shajali, šlo vnaprej še slabše in da se bodo reveži prelevili v siromake. Po novem moramo oddvajati davke celo na hrano. Pa ne le enkrat. Ko smo poravnali vse obveznosti, saj vemo, da ni moč prav ničesar kupiti, ne da bi te država pošteno privila, in pripravimo, na primer kosilo, za katerega je bilo treba pošteno zavihati rokave, porabiti toliko in toliko energije in podobno, potlej moramo na to svojo storitev ponovno plačati davek! Prepričani smo, da taki nesmisli presegajo že vse količkaj razumne meje. No, s tem v zvezi pa tudi z zakonom o osebnih dohodkih smo že povedali svoje in odgovornim poslali predloge oziroma zahteve. Seveda tudi ministru Ingu Pašu. Nas mar res hočejo tako spraviti na kolena, da se nikoli več ne poberemo. Želi to naša vlada...?

Delavkam ne moremo pokazati vrat

Če so delavci v večini podjetij nezadovoljni s svojimi plačami, potlej se ne gre čuditi, da gostinskim in turističnim delavcem pohaja dobra volja. Na območju Celja imajo za približno trideset odstotkov nižje osebne dohodke kot jih imajo zaposleni v gospodarstvu. Ob padanju prometa pa ne kaže, da bo kmalu kaj bolje. In, seveda, ob vseh teh obremenitvah.

»Ker je kupna moč pač takšna, kakršna je, ker manj prodamo in imamo v zasebnem sektorju vse večjo konkurenco, se bojimo, da bomo kmalu ostali nekateri brez dela. Doslej delavk nismo odpuščali, nas je pa že nekoliko manj. Izkoristili smo naravni odliv. Toda, kaj naj storimo, če nas bo kljub upokojitvam še vedno preveč? Naj postavimo matere, ki so pri nas garale petindvajset, trideset let in si pri tem nakopale marsikatero bolezen, na cesto? Ne, tega si družba, ki ima samo še spoznanje posluha za poštenost, ne sme privoščiti. Še manj sindikati...,« razmišlja **Fanika Ilijaš.**

Nikakor ji ne moremo oporekati. Čemu bi v nedogled plačevali napake in zgrešeno gospodarsko politiko drugih prav ljudje, ki so od svojih žuljev doslej najmanj imeli. Le čemu, na čigavo zdravje?

Andrej Ulaga

Pavla Šuster, Tovarna nogavic Polzela

Dogovarjanje namesto opozicije

»Kaj naj pravzaprav stori sindikat, da bo pravočasno spoznal ali zaznal ekonomske nevarnosti za delavca ali odločitve, ki prekoračujejo pooblastila in imajo enake posledice?« se sprašuje. »V iskanju primernih rešitev na ta vprašanja je sedanja nemoč ali bodoča moč sindikalne organiziranosti, tudi v našem podjetju.«

Pavla Šuster vodi približno 1.100-člansko organizacijo Zveze svobodnih sindikatov. Vseh delavcev je sicer 1.300, vendar so nekateri z včlanjevanjem počakali. Organizirani so v devet sindikalnih skupin. Vodje skupin so člani tudi vodstva sindikata tovarne.

»Zdaj potekajo pogovori z vodstvom podjetja o sklenitvi kolektivne pogodbe, o pogojih za sindikalno delo. Ne pričakujemo težav, vsaj v dosedanjih pogovorih nismo naleteli nanje«.

– Delavci vaše tovarne in sindikat so bili njega dni nosilci napredka malodane v vsej Polzeli.

»Drži. Dasiravno so bile razmere težke, smo s samoodpovedovanjem naredili mnogo. Tudi udarniško. Mladi, ki zdaj prihajajo v tovarno, ne morejo vedeti, kako je bilo nekoč. Prav pa bi bilo, da bi znali ceniti žrtve starejših. Ne samo tovarna, tudi kraj je rasel s tovarno, ničesar nam ni bilo podarjenega in nič ni bilo zastonj.«

– Nekoč je bil sindikat v vaši tovarni zgled drugim.

»Trudili smo se upravičiti poslanstvo, čeprav so bile razmere in vloga sindikata drugačne. Mogoče mi kdo ne bo pritegnil, vendar se mi zdi, da je naš sindikat že zdavnaj prerasel tiste formalne okvirje. Mislim predvsem na odnose med članstvom, na resnično skrb za sodelavca.

Sindikat je bil v podjetju upoštevan dejavnik pri presoji in odločanju o pomembnih vprašanjih za delavce. Zavedamo se, da bodo zaostrene politične in gospodarske razmere postavljale svobodne sindikate pred nove izzive, ki jih danes še ne poznamo. Lahko bi rekli, da nanje še tudi nismo pripravljeni. Vsekakor si bomo prizadevali, da bi svoje naloge opravljali z dogovorom in manj z opozicijskim delovanjem.«

– Tektilna industrija je bila vrsto let vlečni konj pri razvoju preostale industrije in gospodarstva. Danes je izčrpana, delavci so slabo plačani.

»Naj vas popravim. V naši industrijski veji delavci niso bili nikoli dobro plačani, kaj šele preplačani. Tako ustvarjeni dobiček smo nenehno vgrajevali nazaj v tovarne.

Tudi danes se zavedamo, da smo delavci tekstila, ki kot gospodarska panoga ni bila nikoli posebej cenjena. Zato nas je preteklost

»Inštitucije, ki so bile nekoč naravnane v varstvo delavskih pravic, se podira. Uvajamo zahodne modele ekonomsko utemeljene organizacije dela, popolnoma odvisne od tržnih razmer. Delo je postalo tržno blago, človek kot delavec pa tržni subjekt. Načini ravnanja s temi tržnimi subjekti so vedno bolj prepuščeni pooblaščencem,« pravi Pavla Šuster.

streniraia za več slabega kot dobrega. Kot delovno intenzivna panoga smo že v preteklosti plačevali družbi dajatve, računane na »glavo« zaposlenega.

Nova oblast ne ravna nič drugače. Kaže, da ji gre bolj za socialni mir pri proračunskih porabnikih, kot pa za preživetje ustvarjalcev gmotnih dobrin. Za demokratično družbo menda ni pomembno, da tekstil zaposluje v gospodarstvu največji delež žensk, da se v tej proizvodnji zrcali največ problemov družine in da predvsem tekstil z visokim deležem zaposlenih žensk pomaga skrpati družinske proračune do meje preživetja ali malo nad njo.

– Sindikat je danes odrinjen od soodločanja, izrinjen iz republiške in občinskih skupščin.

»Prepričani smo, da predstavniki sindikatov ne bodo mogli biti dolgo samo gostje slovenskega parlamenta, ko bo razpravljal in se odločal o delovni zakonodaji ali socialnem programu.

Nevzdržno je, da je sindikat z zakonom priznan borec za delavske pravice, ima pa vstop v lokalne ali republiški parlament le, če se podredi kakšni politični stranki.

Mislim, da če se je že našel demokratični način, kako naj sindikati po podjetjih in drugod z dogovorom vplivajo na primernost odločitev, bo treba najti način, da bo sindikat soodločal o usodnih vprašanjih slovenskega delavstva tudi na ravni republike. Da bi to dosegli, bo treba po vsej verjetnosti spremeniti volilno zakonodajo.«

J. S.

Rudi Špes, Zlatarne Celje

Ni vse zlato, kar se sveti

– Zlatarne Celje spadajo med redka podjetja v mestu in regiji, o katerih vsaj v javnosti ni slišati za težave.

»To ni res, ker smo vsi v Jugoslaviji v isti kaši. Pri nas se to še bolj čuti, ker so si Zlatarne Celje vrsto let močno prizadevale za razvoj lastne trgovske mreže, vlagale v rudarstvo plemenitih kovin, in ne nazadnje, ker je poslovanje s plemenitimi kovinami nenehno na očeh državne dacarije.«

– Oprostite, nisem imel v mislih osebnih dohodkov, čeprav ste tudi vi zdrsnili pod povprečje.

»Doslej nam je uspelo blažiti krizna obdobja, zdaj pa se ne da več. Petsto članov sindikata je v isti zmedi. Delavci pričakujejo pravice, razmere pa nudijo vse manj. Edino upanje je samo še v tem, da se bodo predstavniki vlade in poslanci v skupščini streznili in se končno lotili reševanja gospodarstva.«

– Kako je danes biti predsednik sindikata? To vprašanje postavljamo tudi tistim, ki jih pesti še večja kriza.

»Težko, to moram priznati. V sindikatu delam že vrsto let, delal sem tudi tedaj, ko naj bi bil sindikat podaljšana roka takratnih vladajočih struktur. Vidite, z vsemi temi psovkami se ne strinjam. Sindikat je bil takšen, kakršno je imel vodstvo. Saj nihče ne trdi, da je bilo vse v redu. Ne, toda takrat delavec sploh ni potreboval klasičnega sindikata in odtod očitek o ‚ozimnici in izletih'.

Ljudje danes nočejo funkcij. Vsaj v sindikatih ne, ker je vse tako zmedeno. V politiki so prišli na površje ljudje, ki se predtem niso nikjer izpostavljali, kaj šele, da bi bili v javni ‚opoziciji', kot to danes trdijo.

Nekateri so menili, da bi se dalo tudi v sindikat precepiti zahodne recepte. Ugotavljamo, da to ne gre. Kakor koli že, razmere pri nas so drugačne, nerazčiščena zakonodaja, predvsem pa so vprašanja kapitala in živega dela tako trd oreh, da bo treba prisluhniti tudi delavstvu. In ker je tako, gre za področja, na katerih niti sindikalni aktivisti niti vodstveni delavci nimamo potrebnih izkušenj.«

– Še nedavno smo vsi prisegali, da bo kolektivna pogodba skoraj vse postavila na svoje mesto.

»O tem nismo tako razmišljali, ker je to utopija. Kolektivna pogodba pa je temelj, na katerem lahko gradiš naprej...

Poglejte: imamo dve komisiji. Ena je pri delavskem svetu, v drugo smo kadrovali aktiviste sindikata. V obeh smo se dokaj hitro in dobro sporazumeli glede glavnih in proizvodnih delovnih mestih. Toda, zdaj poskušajo potisniti sindikat v vlogo, naj odloča o tem, kdo je potreben in koliko.

Bojim se tistega dne, ko bodo sindikatu postavili zahtevo, naj odloči: ali 500 zaposlenih in zato manjše plače ali 300 zaposlenih in za teh tristo boljše plače. Do tega bo verjetno prišlo, čeprav sindikat ni bil nikoli vključen v kadrovsko politiko.«

– Zanimivo je, da v vašem podjetju ni bilo večjih kritik na račun vašega dela. Niti ni uspelo eepljanje sindikata.

»Že prej sem govoril o sindikatu ‚nekoč'. Rad bi povedal, da naše vodstvo ni nikoli obračalo hrbta sindikatu. Tudi gospodarske razmere so bile boljše in so v nas upirali prst od zunaj. V naše plače. Danes je na dlani, da v Zlatarnah nismo nikoli pretegnili odeje, trenutni položaj celo potrjuje pravilno usmeritev. Žal razmere zdaj ne omogočajo niti tega, da bi bil delavec v Zlatarnah plačan vsaj po vloženem delu in ne po ceni, ki jo imajo ta stroka in usposobljeni delavci zunaj. Zato ponavljam ta moj strah, da bo oblasti uspelo postaviti delavca proti delavcu.

Kaj naj potem naredi nekdo drug, denimo peščica, ki bi se razglasila za nevemkakšen sindikat. Stari delavci dobro vemo, da bomo uspeli le s skupnimi močmi in združeni. V tem kriznem času sploh ni bistveno, v katerem sindikatu si, če imamo isti cilj. Žal gre ponekod spet bolj za to, da se nekdo v imenu nekoga zavihti v oblazinjeni stolček.«

Janez Sever

V Steklarni Boris Kidrič sindikat ne drži križem rok

Vsekakor se splača biti član

V mnogih podjetjih zaposleni niti ne vedo natančno, ali imajo svojo sindikalno organizacijo in jo čutijo le ob izplačilu osebnh dohodkov, ko jim v računovodstvih odščipnejo članarino. V Steklarni Boris Kidrič v Rogaški Slatini je drugače. Tu se vsekakor splača biti član te največje druščine slovenskih delavcev, pa ne samo zato, ker so sindikat in njegovi predstavniki pogajalci in obenem varuhi pravic, ki izhajajo iz dela. Seveda, tudi zato, toda, kot rečeno, tudi zaradi drugih stvari. Člani te organizacije imajo vrsto ugodnosti, ki so v teh časih, ko si lahko bolj malo privoščimo, še kako dobrodošle.

Zato torej, ne le zaradi ozaveščenosti in nekakšnega spoštovanja do že ustaljenih oblik življenja, se je v Steklarni Boris Kidrič včlanilo v Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije 1570 delavcev, to je nekaj več kot tri četrtine vseh zaposlenih. Tisti pa, ki kljub vsemu še stoje ob strani, še niso rekli zadnje besede. Še se včlanjujejo, saj, ko človek vse skupaj postavi na tehtnico, res ni kaj dosti zavlačevati.

Morje na šest obrokov

»V podjetju pa tudi v občini poznamo le svobodne sindikate. Drugih ni, čeprav ne bi imeli nič proti, če bi imeli konkurenco. Sodelovali bi...,« pravi **Albin Šrimpf**, predsednik sindikalne organizacije in obenem sindikalni zaupnik v Steklarni Boris Kidrič. »Seveda si prizadevamo izpolniti predvsem tiste naloge, zaradi katerih smo v podjetju. Potrebovali smo skorajda pol leta, da smo se sporazumeli, kakšen sindikat pravzaprav potrebujemo. Prizadevanja niso bila zaman. Navezali smo trdne in korektne stike z vodstvom podjetja in lahko se pohva-

Albin Šrimpf

limo, da nič pomembnega ne gre mimo sindikata...«

– Ali je res, da imajo člani sindikata nekatere ugodnosti, ki bi jih bil vsakdo vesel?

»Imamo jih. Ne bi bilo pošteno, če bi venomer le nekaj obljubljali, pa nič napravili. Med drugim smo poskrbeli, da lahko vsak, ki si to želi, letuje pod razmeroma zelo ugodnimi pogoji. Svojih počitniških zmogljivosti imamo toliko, da lahko omogočimo letni oddih 157 družinam. V nasprotju s pričakovanji pa je lani želelo na morje veliko več ljudi, kar 250 družin. Zato smo najeli precej dodatnih počitniških apartmajev na Krku in Ugljanu. Petino stroškov je plačal sindikat, drugo pa delavci sami in sicer na šest obrokov. Glavno je, da smo v celoti zadovoljili veliko povpraševanje po počitnicah ob morju in da so imeli naši ljudje možnost obročnega odplačevanja...«

– Vsekakor ste to svojo nalogo opravili več kot dobro. Se lahko pohvalite še s čim podobnim?

»Omembe vredna je tudi naša sindikalna posojilnica. Dogovorili smo se, da bo sleherni izmed nas prispeval v skupno blagajno po tristo dinarjev. Po pravilniku, ki je premišljeno napravljen in ima kar precej meril, bomo nudili mikavna posojila. Največ si bo delavec lahko sposodil 12 tisočakov, ki jih bo moral vrniti v desetih mesecih in sicer z enoodstotno obrestno mero. Ugodno, kaj ne? No, odbor za družbeni standard skrbi med drugim tudi za to, da nekajkrat na leto kupujemo s popustom oziroma po kar najbolj ugodnih cenah. Lansko leto smo poskrbeli za kakih sedem ali osem akcij. Oskrbeli smo se lahko z ozimnico, pralnimi praški, konfekcijo, sadjem, mesom in podobnim stvarmi, brez katerih pač ne gre. Blago je moč kupiti na obroke, cene pa so več kot konkurenčne, saj so nižje od tistih v prodajalnah za 15 do 20 odstotkov. V Celju sicer imajo posebno sindikalno trgovino, vendar je le-ta za nas nekoliko od rok...,« meni **Albin Šrimpf.**

Odločno preveč bolniških dopustov

Lani je bilo med delavci steklarne precej hude krvi zaradi osebnih dohodkov. Ti so bili kar za 28 odstotkov pod republiškim povprečjem. Vsekakor preveč. Sindikat s tem nikakor ni soglašal in je svojim vodilnim delavcem predložil vrsto zahtev. Po mnogih sestankih, zapetljajih in zamerah so v podjetju končno dosegli nekakšen sporazum, obenem pa tudi sanacijski program. Stvari so se obrnile na bolje, pa čeprav v tovarni še zdaleč ni vse v najlepšem redu. Pa vendarle: osebni dohodki so le še za spoznanje pod republiškim povprečjem. Januarja je bila najmanjša plača 4.700 dinarjev, povprečna pa okoli šest tisočakov.

»Za nas je vsekakor zelo pomembno, da smo uspeli podpisati podjetniško kolektivno pogodbo...,« pravi predsednik **Albin Šrimpf.** Več mesecev smo se pogajali, sedaj je to za nami. Tega, kar smo se dogovorili, se v tovarni vsi držijo. Tudi z direktorjem ima sindikat dobre, človek bi dejal poštene odnose. Sicer pa smo v Steklarni Boris Kidrič vsi nejevoljni zaradi tečaja dinarja. Ta je za nas problem številka ena. Kar 90 odstotkov izdelkov namreč izvažamo na Zahod, v glavnem v Združene države Amerike. Če bi bil tečaj dinarja vsaj približno realen, bi bilo za nas marsikaj lepše, bolj razveseljivo. No, kot povsod se tudi pri nas ukvarjamo z nekaterimi subjektivnimi slabostmi, ki siromašijo skupna prizadevanja. Vsak dan imamo v povprečju več kot 200 delavcev na bolniškem dopustu. Mnogi so popolnoma zdravi, le iz svoje zemlje bi radi iztisnili čim več. Sedaj, ko bo največ dela na polju, bo takih, ki ne bodo prihajali na delo v tovarno še več...«

Besedilo in slika: A. U.

Marjan Mirnik, predsednik SSS Aero Celje in območnega odbora sindikata kemične, gumarske in nekovinske industrije

Začnimo misliti le na članstvo

Marjana Mirnika, predsednika območnega odbora sindikata delavcev kemične, gumarske in nekovinske industrije, sem dobil v Aeru, kjer je tudi predsednik sindikata. Je tudi vodja proizvodnje pisalnih trakov. Zaradi položaja in razmer v Aeru sva več govorila o tej tovarni kot o delu območnega odbora sindikata. Dan pred najinim pogovorom je podružnica Neodvisnih sindikatov v Aeru napovedala stavko.

Delavska enotnost: – Zakaj je prišlo do napovedi stavke?

Marjan Mirnik: »K Aeru Celje spadajo obrati v Šempetru in Loki pri Žusmu. Iz nekdanjega velikega Aera se je pred leti izločila tovarna v Medvodah, zdaj pa še Cetis oziroma grafična proizvodnja. Aero je bilo jugoslovansko podjetje in je na svoji koži občutila spore med republikami in omejevanje prodaje na posameznih tržiščih. Ob tem, ko se nam je podrla reprodukcijska veriga, smo premalo usmerjeni tudi v izvoz, ostala nam je prevelika režija nekdanjega Aera. Imamo velike likvidnostne težave in zato smo s plačami zdrknili na zelo nizko raven. Neodvisni sindikati, ki jih pri nas vodi Vinko Mauh in imajo le 85 članov, so napovedali stavko, ker je plačilni dan premaknjen z 18. na 25. marec.«

Delavska enotnost: – Vas je napoved stavke presenetila?

Marjan Mirnik: Zdi se mi, da nekateri delajo drugače kot govorijo. Stavko so napovedali, kljub temu da so prvotno skupaj z nami z razumevanjem sprejeli obrazložitev za enotedenski praznik plačilnega dneva. Vsi socialno ogroženi (to so tisti s prejemki pod 4.000 din) pa so že 18. marca dobili 1.000 din akontacije in vse socialne dodatke. Potem ko so Neodvisni sindikati 18. marca ob 11. uri razglasili stavko za naslednje jutro ob 5.45, če ne bodo izpolnjene njihove zahteve, sem sklical izredno sejo izvršnega odbora Svobodnih sindikatov Aera Celje, v katere se vključuje 1.000 delavcev. Sklenili smo, da je treba spoštovati stavkovna pravila. Stavka je po našem mnenju možna, če so opravljeni predhodni postopki. Zato smo zavrnili sodelovanje v stavki. Neodvisni so zatem stavko odpovedali. V napovedi stavke pa so napisali tele zahteve: takojšnje izplačilo OD, minimalni bruto OD – 10.000 din, nezaupnica vodstvu, prenehanje odpuščanja delavcev, razveljavitev sklepov zadnje seje delavskega sveta, razpustitev delavskega sveta in izvolitev novega, enoten delovni čas za vse zaposlene, prepoved razprodaje družbenih sredstev in vpogled sindikatov v vso poslovno dokumentacijo.«

Delavska enotnost: – Te zahteve opozarjajo zlasti na nizke OD in negotovost delavcev?

Marjan Mirnik: »Povprečni OD je 4.500 din. Ker smo poslovali z izgubo in blokiranim računom, smo si po zveznem zakonu lahko izplačali le 90-odstotne zajamčene OD. Plače za februar pa bodo večje za 17 odstotkov. Kljub temu, da imamo presežke delavcev, še nihče ni šel na cesto. Nekaj delavcev so poskušali razporediti na druga dela, 55 delavcev pa ima odločbo za 6-mesečno čakanje na delo. Meril za določanje presežnih delavcev še nismo izdelali. Po zadnjih ocenah bo lahko delo obdržalo 980 od sedanjih 1250 delavcev.«

Delavska enotnost: – Iz teh zahtev se vidi, da oba sindikata nimata dobrih možnosti za delo. Vidi se tudi slab položaj delavcev!

Marjan Mirnik: »Podpisali smo pogodbo s poslovodstvom, ki določa možnosti za delo sindikata in njegovih zaupnikov. Podpisali smo jo le Svobodni sindikati. Naši trije zaupniki imajo vse pravice iz splošne kolektivne pogodbe. Na leto imamo na voljo tisoč delovnih ur. Sem se ne štejejo sestanki na območju in v Ljubljani. Tudi pravica do izobraževanja zaupnikov je posebej opredeljena. Mislim, da s sedanjim poslovodstvom, na čelu s Haroldom Karnerjem, lahko dobro sodelujemo.

Kljub temu, da še nismo izvedli lastninjenja (ali prav zato) imamo v Aeru Pravilnik o pravicah, obveznostih in odgovornostih delavcev, v katerega smo prenesli vse, kar so delavci pridobili v samoupravni ureditvi. Imamo tudi delavski svet, ki je ohranil del stare vloge.

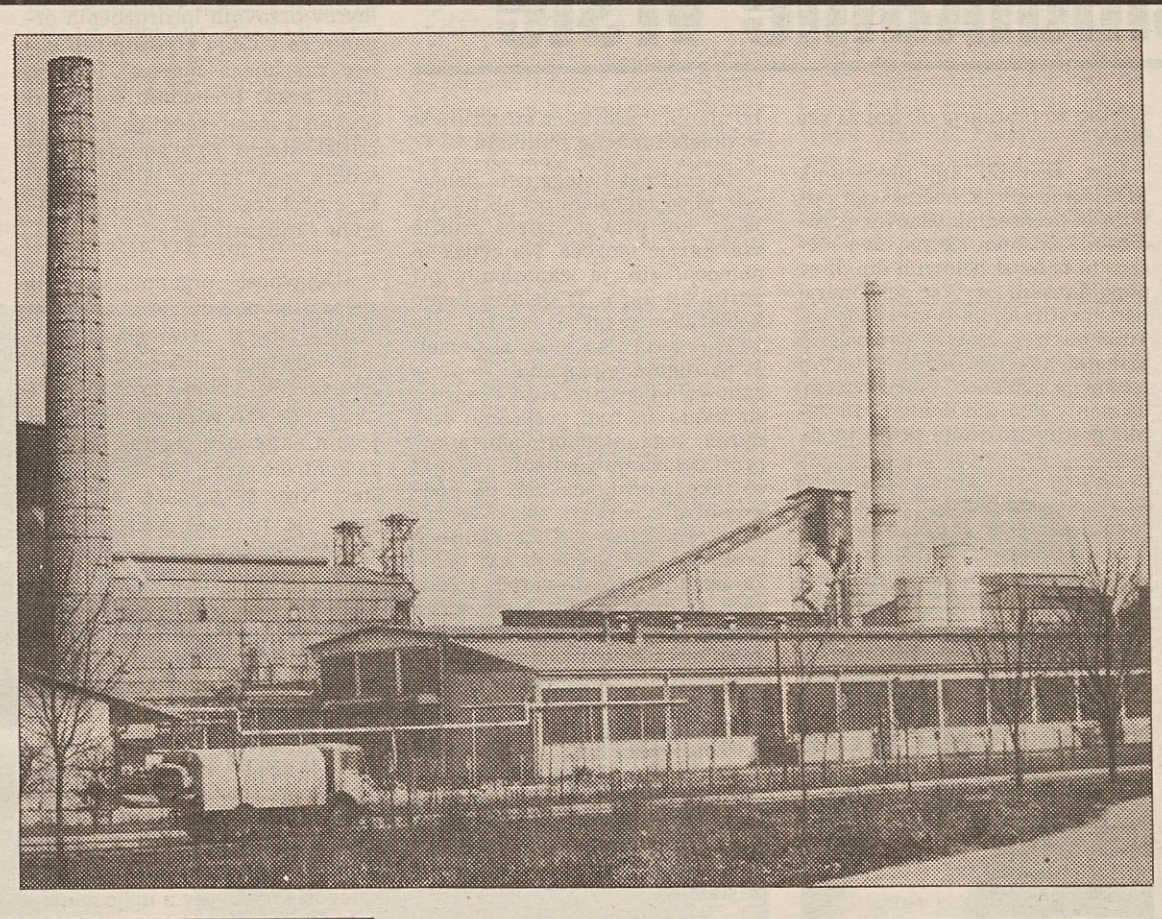

Delavski svet ima dva izvršna organa. Res pa je, da se ukvarjamo še vedno tudi s socialo, ker se država za to področje še ni organizirala.«

Delavska enotnost: – Kako pa se znajdete kot sindikalni predsednik in kot vodja proizvodnje?

Marjan Mirnik: »V sindikatu delam že več kot 20 let. Bil sem tudi predsednik sindikatov v Cinkarni. Predsedniško mesto sem prevzel, ker ni bilo drugih kandidatov. Menim, da bi v Aeru potrebovali profesionalnega predsednika sindikata. Sam se ne bi hotel profesionalizirati, ker je volonterjem danes težko delati v sindikatu.«

Delavska enotnost: – Vodite tudi območni odbor sindikata kemične industrije. Kako gledate na delo odbora in kakšne probleme trenutno rešujete?

Marjan Mirnik: »Podjetja kemične industrije lahko razvrstim v tri skupine. V prvo spada le Etol Celje. V drugo Cinkarna, Comet in Juteks. V tretjo pa Aero, Steklarna Rogaška Slatina in KI Liboje. Imamo 11 sindikatov podjetij s 6000 člani, kar predstavlja 74 odstotkov zaposlenih. Neodvisni sindikati imajo le okoli 600 članov oziroma 7 odstotkov zaposlenih. Po nekaterih računih je 500 delavcev v nevarnosti, da izgubi zaposlitev.«

Delavska enotnost: – So problemi večji, ker ni panožne pogodbe?

Marjan Mirnik: »Od te pogodbe ne moremo pričakovati čudežev, ker kemija na našem območju spada v predelovalno vejo, ki ima večje težave kot podjetja s svojo surovino. Res pa je, da splošno združenje načrtno zadržuje podpis pogodbe, kljub temu da smo jo prvi začeli pripravljati. Pogodbo pa so že podpisali v Steklarni Rogaška Slatina in Koplastu Slovenjske Konjice, v Cometu pa se pripravlja njen podpis. Vse kaže, da panožna pogodba ne bo podpisana pred poletjem.

Za sindikat bo najvažnejše, če bo uspel ustaviti odpuščanje delavcev. Ne moremo pristajati na nobeno odpuščanje, dokler nima družba pravega socialnega programa.«

Delavska enotnost: Kako torej ocenjujete možnosti za delo območnega odbora?

Marjan Mirnik: »Zdi se mi, da bomo uspešni le, če bomo razpravljali o konkretnih problemih delavstva. Seje zaradi sej nam niso potrebne. Ob tem pa se bo dokončno potrdila ali ovrgla pravilnost takšne organiziranosti.«

Delavska enotnost: – Kako se pripravljate na konferenco ZSSS?

Marjan Mirnik: »S tem se ne moremo pohvaliti. Kot sem že povedal, v Aeru in na območju poskušamo reševati le tekoče probleme. Glede na to, da val odpuščanja delavcev šele prihaja, je po mojem mnenju čas, da se v Ljubljani, na Dalmatinovi 4, nehajo prepirati med seboj in začnejo misliti le na članstvo. V podjetjih prepogosto kršijo tako splošno kolektivno pogodbo kot novo delovno zakonodajo. To je naša naloga in v to se morata usmeriti konferenca in ves sindikalni aktiv.«

Franček Kavčič

Predsedniki sindikatov podjetij

Sindikat Cinkarne Celje	Friderik Leskovšek
Sindikat Aera Celje	Marjan Mirnik
Sindikat Etola Celje	Miran Špiljar
Sindikat Cometa Zreče	Hinko Levart
Sindikat Steklarne BK Rogaška Slatina	Albin Šrimpf
Sindikat Steklarne BK Dekor Kozje	Franc Černelč
Sindikat Steklarske šole Rogaška Slatina	Vlado Kovač
Sindikat Koplasta Slovenske Konjice	Matjaž Zorc
Sindikat Juteksa Žalec	Jože Cokan
Sindikat Emteksa Žalec	Miran Novak
Sindikat Minerve Žalec	Slavko Štorman
Sindikat Aera Šempeter	Ivan Žohar
Sindikat KI Liboje	Ivan Podpečan

Tone Krivec, predsednik območnega odbora sindikata prometa in zvez Celje:

Sindikat na cesti

Težave delavcev, zaposlenih v prometu in zvezah, so posebne, saj so v tej panogi zelo različna podjetja, ki imajo včasih celo nasprotne interese, prav tako pa je različen njihov položaj na trgu. V tem skupku različnosti ima sindikat v bistvu samo eno nalogo: varovati interese svojih članov, ne glede na to, kje je zaposlen. O tem, kako jim to uspeva, smo se pogovarjali s predsednikom območnega odbora sindikata prometa in zvez Celje Tonetom Krivcem in sekretarko Majdo Meštrov.

– Različna podjetja, različni interesi, kljub temu pa imate verjetno le nekaj skupnega?

Tone Krivec: »Poleg tega, da spadamo v isto panogo, nas, žal, povezuje tudi to, da imamo skupne težave. Te pa so velika nelikvidnost in pomanjkanje denarja za izpolnjevanje že dogovorjenega. Seveda se tudi pri nas pozna, da gospodarstvo peša, še posebej proizvodnja, saj to še najbolj občutijo v cestnem tovornem prometu. Ravno pri njih se najbolje vidi, kako malo proizvajamo zadnje čase, saj se je promet proti jugu države skoraj popolnoma ustavil. Razlog za to pa je bil tudi ta, da nam niso več plačevali teh storitev.«

Majda Meštrov

– Ali potem sploh katera od dejavnosti v panogi posluje uspešno?

Tone Krivec: »Žal ne. Tudi v cestnem potniškem prometu, na pošti in v skladiščno-transportnem centru so težave iz dneva v dan večje. Res da imamo trenutno višje povprečje osebnih dohodkov od republiškega za gospodarstvo, vendar je to predvsem na račun pošte in skladiščno-transportnega centra, medtem ko v blagovnem transportu že krepko zaostajajo. Glede na trenutne gospodarske razmere pa se nam še slabše piše.«

– Kako pa lahko zaradi posebnosti te panoge sindikat sploh deluje?

Majda Meštrov: »Delovanje sindikata je izredno težko oziroma skoraj nemogoče saj so ljudje nenehno na cesti, pa ne samo v Sloveniji, ampak tudi drugod po svetu. Nadaljnja težava je tudi ta, da za zdaj predsednik sidnikata še vedno ni oproščen dela delovne obveznosti, da bi lahko opravljal svojo sindikalno dejavnost. To poskušamo doseči v panožni kolektivni pogodbi, še posebej pa na to opozarjamo pri sprejemanju podjetniških kolektivnih pogodb, ki naj bi to tudi dokončno uredile. Zagotoviti normalne razmere za delo pa je ena izmed osnovnih nalog našega sindikata.«

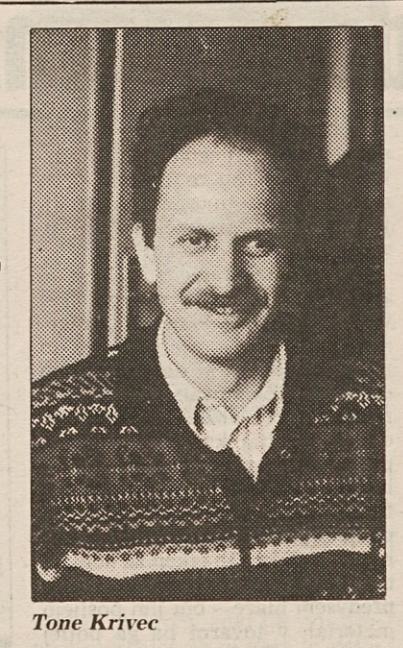

Tone Krivec

– Verjetno to ni edina naloga sindikata, saj je težav najbrž še več?

Majda Meštrov: »Seveda se bomo zavzemali za primernejše osebne dohodke, čeprav je trenutno veliko bolj pomemben normativni del, ki ga moramo še nekoliko dopolniti. Predvsem moramo zapolniti nekakšno pravno praznino, ki je sedaj nastala, ko je delavec tudi najbolj nezavarovan. Splošna kolektivna pogodba in pa delovna zakonodaja nudita trenutno le minimum delavskih pravic, ki pa ne upoštevata posebnosti posameznih panog, ki zagotovo obstajajo. Zato se tolikanj bolj zavzemamo za podpis panožne kolektivne pogodbe.«

– Na svoje težave ste poskušali opozoriti tudi z opozorilno stavko. Kako ocenjujete njen uspeh?

Majda Meštrov: »Po mojem mnenju stavka ni prinesla nič novega oziroma boljšega, čeprav so bila pričakovanja velika. Žal vlada razen obljub ni storila ničesar, zato bo treba ponovno razmišljati o novih pritiskih nanjo. Morda bomo imeli nekoč taka podjetja in družbo, da sindikata sploh potrebovali ne bomo. Verjetno pa je to še daleč, kajne?«

Tone Krivec: »Kot velikokrat doslej je spet odpovedala država. Kot da se ne zaveda da je transport krvni obtok gospodarstva, in če je le-to slabo, tudi krvni obtok ne more dobro opravljati svoje naloge. Zato ni odveč, če še enkrat ponovim, da bo treba najprej obnoviti gospodarstvo, in to brez odlašanja.«

Robert Peklaj

Pogovor s predsednikom celjskega območnega odbora delavcev v obrti Jožetom Kocmanom

Strah za delovna mesta redči sindikalne vrste

Težave delavcev v obrtni dejavnosti so po vsej Sloveniji enake: tudi na celjskem območju ter tako v družbenih podjetjih kot pri obrtnikih. Včasih je bil položaj delavcev precej različen, sedaj pa se vse bolj izenačuje. Pomanjkanje dela in nelikvidnost pestita tako družbena obrtna podjetja kot zasebniki. Vse več je tehnoloških presežkov in odpustov, vse več je težav s plačami, kar otežuje delo sindikalnim aktivistom.

O delu tega sindikata oziroma njegovega celjskega območnega odbora smo se pogovarjali z njegovim predsednikom Jožetom Kocmanom.

Jože Kocman je tudi predsednik Republiškega odbora sindikata delavcev v obrti Slovenije, zaposlen pa kot vodja voznega parka pri Obrtnem gradbenem podjetju Remont Celje.

»Reorganizacija podjetij in s tem tudi sindikata pri nas še ni čisto končana. Posebno v družbenih podjetjih beležimo precejšen osip članov našega sindikata,« je povedal Jože Kocman. »Ne zato, da se delavci ne bi včlanjevali v Svobodne sindikate. Kar 70 odstotkov vseh zaposlenih je naših članov. Skoraj polovica podjetij pa se je odločila za druge panožne sindikate, največ za gradbince, trgovce, usnjarje in lesarje. Vsi se še niso odločili, zato bo ena prvih naših nalog preštevanje.

V glavnem imamo majhna podjetja. Ta navadno nimajo pravnikov in svoje odločitve, pomembne za delavce, sprejemajo bolj po posluhu ali pa namerno svojevoljno. Prav zato nastajajo tudi številne krivice, ki jih mora reševati naša pravna služba. Plače, dopusti, disciplinski postopki, odpusti, so stvari, s katerimi se največ ukvarjajo naši pravniki. Moram reči, da večina uspešno za delavce.

Tudi sicer je delo sindikalnega predsednika v naših dejavnosti bolj zahtevno. Če vzamemo samo tisto pravico iz splošne kolektivne pogodbe, da je predsednik lahko odsoten oziroma da se lahko ukvarja s sindikalnim delom toliko ur na leto, kolikor je delavcev, vidimo, da je to za majhno podjetje nerealno. Dogaja se, da so predsedniki že februarja ob ure za vse leto.

Lani sem bil kot predsednik ROS, predsednik občinskega odbora in predsednik osnovne organizacije odsoten skupaj dva meseca in trinajst delovnih dni, brez popoldanskih ur. Vse sem moral nadomestiti ali pa si vzeti dopust. Tudi ob treh zjutraj sem včasih prihajal na delo. No, ker vodim natančno evidenco, lahko povem, da sem v letu dni dobil 1.115 vabil, gradiv in druge pošte in da

sem moral napisati in odposlati 368 odgovorov, poročil, vabil... Ob vsem tem pa za profesionalca ni niti denarja niti posluha.

Ko že govorimo o težavah sindikalnih aktivistov, naj povem, da majhna firma zelo težko pogreša enega človeka, tudi za krajši čas. Težko zato dobimo ljudi za predsednike, posebej še, če upoštevamo, da imunitete predsednika podjetja največkrat sploh ne priznavajo. Še »stari mački« bežijo od te funkcije. Vse večji je strah za delovno mesto.

Tudi sicer je delo sindikalista v firmah oteženo, ker lahko dela največkrat le na sejah delavskega sveta. Vodstva pa ga imajo tem rajši, čimmanj jih gnjavi. Partnerstvo v obrtni dejavnosti še ni zaživelo. Pri privatnikih pa najbrž ne bo nikoli. Poslovodna struktura še ni dojela funkcije sindikata.«

Na sindikat tistega dela delavcev, ki so zaposleni pri obrtnikih, se je, kot pravijo, leteos zrušilo vse, kar je mogoče. Na celjskem območju jih je zaposlenih pri obrtnikih 2235. Ti delavci imajo kolektivno pogodbo že od leta 1972. Vsa ta leta so se zavzemali za priznanje te pogodbe. To pa je zahtevalo ogromno truda vodstva sindikata in tudi večkratno menjavo tega. Odpori obrtnikov proti delovanju sindikata pri njih so tako močni, pri tem pa podkrepljeni z odpusti, so povzročili velik osip članstva. Dejansko se je poslabšal tudi gospodarski položaj obrtnikov. Manj naročil in povečevanje obveznosti še povzroča odpuščanje delavcev. Edina dobra stran nove zakonodaje je, da morajo obrtniki šest mesecev sami reševati tehnološke presežke. Nekateri poskušajo delati sicer po starem, vendar je tu sindikat s svojo pravno službo zelo uspešen. Obrtniki zato zmanjšujejo plače, nove delavce pa praviloma zaposlujejo za določen čas. Strah za delo pa delavce sili, da na to pristajajo.

»Za drugo sejo pripravljamo program dela območnega odbora. Kot sem že dejal, se bomo najprej prešteli. Šli bomo v akcijo za nove člane. Poskušali bomo dobiti svoj prostor, da bodo naši člani vedeli, kam naj se obračajo po pomoč in nasvete. Posebno pozornost bomo posvetili izobraževanju, posebej sindikalnih zaupnikov. Tu nam največ manjka. Usposobiti jih moramo, da se bodo znali pravilno lotiti premagovanja vseh težav, predvsem pa, da bodo poznali vse svoje pravice in dolžnosti.«

Andrej Agnič

Milan Kolar, predsednik sindikata delavcev v državnih in družbenih organih

Negotov položaj delavcev

Območni odbor sindikata delavcev državnih in družbenih organov so v Celju konstituirali konec prejšnjega meseca. Prej so imeli nekaj prehodnih težav pri organiziranosti, sedaj pa kaže, da bo delo steklo. To je povedal predsednik tega odbora Milan Kolar, ki je sicer zaposlen kot tajnik krajevne skupnosti Lava.

»Dejavnost organov, katerih delavci se povezujejo v ta sindikat, je dokaj heterogena, večinoma gre tudi za maloštevilne kolektive. Vključujejo tako delavce občinskih upravnih organov, krajevnih skupnosti, carine, zavoda za kontrolo meril, zaporov in društev. Niso še v celoti organizirani,« je povedal Milan Kolar, »največ članov imajo v občinskih upravnih organih, pa še to ne po vseh občinah. Ponekod ugotavljajo, da je dokajšnja pripravljenost za vključevanje v sindikat, drugod pa si prizadevajo ustanavljati svoje samostojne sindikate. Združujemo množico manjših okolij, ki so po številu zaposlenih in članstvu sindikata maloštevilne, v nekaterih poklicih (sodniki, policija) pa hočejo imeti ali imajo svoj sindikat. Ostajajo nam kategorije delavcev z nižjo zahtevano izobrazbo, delavci v društvih, krajevnih skupnostih, seveda pa to, da so majhni, še ne pomeni, da nimajo problemov,« je povedal Kolar.

Tudi za področje tega sindikata velja negotovost, na kakšen način bodo urejeni položaj in pravice delavcev. Prizadevajo si, da bi zanje veljala kolektivna pogodba za negospodarstvo, ne vedo pa tudi, za koga bo veljal zakon o delavcih v državni upravi. O osnutku kolektivne pogodbe za svoje področje so opravili informativno obravnavo v svojem iniciativnem odboru, imeli so tudi precej pripomb, sedaj pa ne vedo, kako poteka postopek.

Zelo pa so podprli pobudo republiškega vodstva svojega sindikata, po kateri naj bi sindikalne organizacije sklepale posebne pogodbe z izvršnimi sveti v svojih občinah. V teh pogodbah bi si zagotovili osnovne sindikalne pravice, pa tudi razmere za delovanje sindikalnih zaupnikov. Pogodbe so že posredovali izvršnim svetom in sindikalnim organizacijam. Sedaj bodo ugotovili, če so pogoji sprejemljivi, sicer pa bodo potrebna še pogajanja. Gotovo pa bo morebitna sklenitev take pogodbe odpravila nejasnosti in bo za obe strani koristna.

Poleg sodelovanja pri urejanju položaja delavcev s kolektivno pogodbo bodo posebno pozornost posvetili socialni varnosti delavcev, ki postaja pereča s preoblikovanjem občin in ugotavljanjem tehnoloških presežkov. Že nekaj časa se v upravi uveljavlja zmanjševanje števila delavcev. Za prizadete delavce bodo zagotovili ustrezno pomoč, predvsem pravne nasvete in zastopanje. Tudi pri njih prikazujejo zmanjšanje števila delovnih mest v upravi z oddajanjem čistilk privatnikom.

Pred nekaj meseci se je v Celju pojavila prikrita grožnja izvršnega sveta glede delavcev v krajevnih skupnostih. Kazalo je, da bo prišlo do hitrega odpuščanja, kar je med delavci povzročilo veliko negotovost in vznemirjanje. Čeprav konkretnih ukrepov ni bilo, je grožnja visela v zraku in

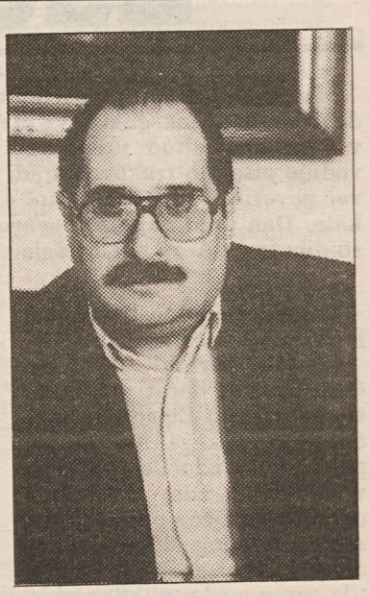

nekateri so si v strahu poiskali službo drugod.

Sicer so si v svojem programu dela začrtali, da bi delavcem zagotovili vse tisto, kar je zapisano na sindikalni izkaznici. Poleg socialne varnosti in pravne pomoči jih bodo tudi sproti obveščali o možnostih za cenejši nakup v sindikalni trgovini.

Veliko zunanjih stvari je, ki opredeljujejo položaj delavcev, združenih v tem sindikatu. Ne ve se še, kakšna bo nova ustavna vloga občin, ne ve se, kako bo urejen položaj upravnih delavcev, ni znano, kakšne bodo možnosti soupravljanja delavcev glede na sistem predstojnikov v upravi. Nejasnosti je torej veliko, prav toliko pa tudi negotovosti delavcev, zato bodo učinkovito območno organiziranost v svojem sindikatu še zelo potrebovali.

Igor Žitnik

Svobodni Sindikati Slovenije

Modna konfekcija Scala Petrovče

Vemo, da delamo zase

V Modni konfekciji Scala Petrovče nas je predsednica sindikata Jožica Kovačič sprejela nasmejana in zadovoljna. Zaposlena je kot glavna skladiščnica v tej majhni konfekcijski tovarni, v kateri je le 112 zaposlenih, zvečine žensk. Tudi druge delavke, ki smo jih imeli priložnost videti v skladišču, so dajale zadovoljen videz, ko so skrbno zlagale hlačna krila na kup. »To bo šlo v izvoz,« je ponosno povedala Jožica Kovačič.

Pogovarjali smo se v prostorih, kjer je vse dišalo po sveže prepleskanem, po novem. »Osamosvojili smo se pred dobrim letom dni in moram reči, da za zdaj še kar dobro poslujemo. Kolektivno pogodbo smo že sprejeli. Smo pa v tej kolektivni pogodbi privolili v 20 odstotkov nižje osebne dohodke, da jih bomo tako lahko pač sploh izplačali. Drugače se ne bi izšlo. Zdaj bomo dobili tudi nove odločbe.« Kot je poudarila Jožica Kovačič, so dozdaj plače redno prejemali, medtem ko se marsikatera tovarna v tej panogi s čim takšnim ne more pohvaliti.

Kupili so nove avtomate. Vsak zaposleni dobi zjutraj žemljico in čaj. Prek sindikata si lahko delavke ceneje kupujejo hrano. Pa tudi izdelke iz tovarne si lahko kupijo na trimesečne obroke.

Več kot tričetrt zaposlenih v tej tovarni je včlanjenih v Svobodne sindikate, ker menijo, da so ti za delavce še največ naredili, še zlasti za predice, ki imajo zdaj beneficirano delovno dobo. »Nikogar nismo silili, naj se včlani v sindikat.« Na začetku, to je tedaj, ko so se v lanskem letu osamosvojili, jih je bilo v sindikat včlanjenih 30, zdaj pa jih je že več kot 80.

Prej so imeli štiri tozde, ki pa so zdaj vsak zase, s tem da imajo vsi tozdi še naprej skupno upravo. »Čeprav smo se osamosvojili in reorganizirali, pa delavcev niso odpuščali. Zmanjšali so predvsem režijo,« pove Jožica Kovačič in doda, da zdaj kar 20 odstotkov proizvodnje predstavljajo dodelovni posli. Delajo jih za nemške firme. Scala je sicer konfekcijsko podjetje, ki sešije največ hlač, nekaj pa tudi kril in jaken za domači trg. Za izvoz v Nemčijo šivajo predvsem hlače – oni jim pošljejo material, v tovarni pa ga potlej ukrojijo, sešijejo hlače in jih pošljejo nazaj.

»Tukaj delamo zvečine vse za izvoz. Dosegli smo kakovost in imamo zadosti dela,« se pohvali Jožica Kovačič. Za domači trg pa jim delajo kooperanti, štiri ali pet jih je, največ iz Hrvaške in Bosne. Najde pa se tudi kakšen manjši kooperant naokrog v bližini.

»Pri nas je takole: veliko moramo delati. Imamo natanko določene roke, do kdaj moramo kaj napraviti. Tudi proste sobote veliko vključujemo v delo. Delamo pa tudi ponoči, če je treba. Takšni so pač roki. Delavke to razumejo. Zelo so pridne. Imamo pa to prednost, da smo majhna firma, da se hitro prilagajamo.«

Povprečni osebni dohodek je bil

Jožica Kovačič

nazadnje 6.500 dinarjev, najnižji pa približno 3.200. Delavci so zadovoljni, da sploh dobijo plače. Zelo si prizadevajo, saj se zavedajo, da je kriza vsepovsod. »Direktorja smo si sami izbrali,« pove Jožica Kovačič, »proizvodnjo dobro pozna, saj je že prej delal v obratu. Mislim, da se nismo prav nič slabo odločili. Približno leto dni smo samostojna organizacija in zdaj vemo, da delamo samo za sebe. Prej smo imeli skupni žiro račun, zdaj pa imamo svojega. Veliko slabše je bilo prej, ko smo bili še združeni.«

M. F.

Tudi »paradni konji« imajo manj dela, kot včasih

Lastovke letos zamujajo

V teh dneh pred Veliko nočjo, ko naj bi naši turistični kraji z na novo popleskanimi fasadami, prvim spomladanskim cvetjem ter prenovljenimi in dodobra prezračenimi zmogljivostmi pričakali prve turistične lastovke, nezmotljive znanilke poletja, se gostinci držijo za glavo. Politični nemiri namreč sproti izničujejo prizadevanja turističnih delavcev. Namesto prijav dežujejo odpovedi. Knjiženje rezervacij je tako majhno, kot še nikoli. Očitno je, da naši mednacionalni špetiri prav nikomur niso všeč in da je država, ki je na robu državljanske vojne, za potencialne turiste povsem nezanimiva.

Na račun politične nestabilnosti so v zadnjem času potegnila krajši konec celo slovenska naravna zdravilišča. Dolgo časa so igrala vlogo »paradnega konja« v našem turističnem gospodarstvu, sedaj pa, žal, tudi njihov blišč ne privablja več. Morda bo spet kdaj. Saj dobro poznamo tisto staro vižo, da se času nihče ne more opreti. Danes tako, že jutri drugače...

Imamo skupne cilje, pa jo ubiramo po tolikih poteh

»V Zdravilišču Rogaška Slatina mrtve sezone doslej nismo poznali. Ne glede na vreme in ne glede na letni čas smo bili za številne goste, domače in one iz zamejstva, vedno zanimivi, vedno dovolj privlačni. Sedaj je drugače...,« ugotavlja **Biserka Inkret,** predsednica izvršnega odbora sindikalne organizacije v Zdravilišču Rogaška Slatina. »V tem času, na primer, imamo kakih dvesto gostov iz tujine manj, kot lani pred Veliko nočjo. Zanimivo je, da so nam prav sosedje iz Avstrije najbolj na hitro obrnili hrbet. Kot vem, je tam propaganda še najmanj naklonjena naši državi, saj časopisi še bolj strašijo, kot bi bilo potrebno...«

Biserka Inkret

Biserka Inkret, ki je v zdravilišču že trinajst let, dela v terapiji. Je fizioterapevtka. Diplomirala je v Zagrebu, doma je namreč iz Krapine, omožila pa se je pri nas, v Sloveniji. Na čelu sindikata je že drugo mandatno obdobje, zato precej dobro pozna obe plati te organizcije.

»Ker nas je veliko in ker se vsi ne ukvarjamo z enakim delom smo razmišljali, da bi imeli več osnovnih sindikalnih organizacij. Potem smo se premislili. Odločili smo se za enovito sindikalno organizacijo, pa tudi za eno kolektivno pogodbo...«

– Zato, da bi bili močnejši?

»Tako je. Saj dobro vemo, koliko zmore vsak posameznik in koliko čvrsto povezana skupina ljudi. Ni kaj, le v slogi je moč. Zato me zelo moti, da se tudi predstavniki sindikatov ne znamo pogovoriti in se z ramo ob rami zavzeti za svoje pravice. Konec koncev imamo skupne interese, skupne cilje..., pa jo ubiramo po tolikih poteh. Ja, če bi znali in hoteli prisluhniti drug drugemu, potlej bi gotovo lahko veliko napravili. Vsekakor več kot doslej. In delavci bi svojo organizacijo bolj spoštovali. Zato pač, ker bi od nje tudi več imeli. Zato smo se v zdravilišču, odločili, da se ne razdvajamo ampak da delamo skupaj...«

– Kakšno mnenje imajo vaši ljudje o svobodnih sindikatih?

»Sodeč po številu pristopnih izjav kar dobro. Od 1100 zaposlenih je v ZSSS že več kot 800 delavcev, torej več kot dve tretjini. Akcija včlanjevanja še poteka. Računam, da se bo še marsikdo, ki ne ve kaj bi, premislil. Lahkomiselnost se ne obrestuje. Še posebno v teh časih ne...«

Malo gostov, pa še ti slabi plačniki

– Socialni problemi?

»K sreči kakih prav izrazitih nimamo. Pa čeprav se s plačami ne moremo ravno pohvaliti. Februarja smo zaslužili v povprečju 5800, najnižji osebni dohodki pa so 3300 dinarjev. Malo je to. Tudi, če je človek sam. Kaj šele, če ima več otrok...«

– Pravega navala, takega kot včasih, na zdravilišča ni več. So »odpovedali« poleg tujih tudi domači gostje?

»Tudi. Manj jih je, pa še tisti, ki pridejo, slabo plačujejo. Mnogi sploh ne plačajo. In to nam povzroča izredne težave. Kriza je, ni kaj skrivati. Včasih smo imeli na pomlad že polne roke dela. Sedaj je drugače. Celo dopust si lahko privoščimo, kar je bilo pred leti zelo težko. Vendar, ne glede na vse to ostajam optimist. Mislim, da tudi večina mojih sodelavcev...,« pravi **Biserka,** ki ima najraje, da jo ljudje ogovarjajo po imenu. Gospa? Ni ji preveč všeč. Raje ima ono drugo. Po imenu. **Biserka.**

Besedilo in slika: Andrej Ulaga

Tudi trgovci menijo, da bi sindikat moral dobiti svoj prostor v skupščini

Prvi koraki sindikalnega konzuma

Valentin Vidmar, ki je na čelu območnega odbora sindikata delavcev trgovine, je zaposlen v Blagovnem centru Merx. Tu je skladiščnik in obenem predsednik sindikalne organizacije. Pohvali se lahko, da je med 725 delavci velika večina že v svobodnih sindikatih. Samo peščica še ne ve, kaj bi. Kar 683 delavcev pa se je že odločilo. Toliko, kot malokje.

»V Blagovnem centru Merx se ne smemo kdo ve kako pritoževati. Lani, ko je šlo veliki večini močno za nohte, se je pri nas zmanjšal promet samo za pet odstotkov. To nikakor ni naključje, temveč zasluga celotnega kolektiva. Pomagamo si z novimi programi, na primer z diskontno prodajo, z uvozom, izvozom... Morali smo poprijeti še na drugih področjih. Drugače bi bili danes verjetno v precej nezavidljivem položaju...,« meni **Valentin Vidmar.**

Valentin Vidmar

– Marsikje ugotavljajo, da ima trgovina preveč delavcev. Tudi pri vas?

»V Merxu? Ne, zato ljudi ne postavljamo na cesto in jih ne pošiljamo na prisilne dopuste. Deset trgovcev smo celo zaposlili na novo. Torej nas nikakor ni preveč. Vprašanje pa je, kako bo v prihodnje. Če se bomo odločili za evropski delovni čas, potem nas bo preveč. Sedaj namreč delajo trgovci v glavnem v dveh izmenah, potem bi le v eni. To pa dosedanje ravnanje, pa tudi potrebe, postavi precej na glavo. Razlika je dve ali ena izmena...«

– Kako močan, kako prodoren je sindikat trgovcev?

»Ne tako, kot bi lahko bil. Morali bi poiskati stične točke, se vsi sindikati trdno povezati in storiti vse, da bi dobil svoj prostor v skupščini. To si moramo izboriti. Čim prej, tem bolje. Moramo se pojaviti v parlamentu in imeti možnost sodelovanja pri oblikovanju in sprejemanju odločitev, ki krojijo naše življenje. S takšnim socialnim programom, kakršnega nam je ponudila vlada, ne moremo biti zadovoljni. Kaj bo z množico brezposelnih? Kaj bo s tistimi, ki s svojimi plačami ne shajajo več? In kaj bo z mladino? Na ta vprašanja bi morali poiskati odgovore in se o tako resnih stvareh bolj odgovorno pogovarjati,« je prepričan **Valentin Vidmar.**

Dobro založen sindikalni konzum v Celju

Tudi za zakon o denacionalizaciji sindikati v Celju menijo, da vprašanja niso dorečena. Če bo že prišlo do privatizacije, če se temu ne bo moč izogniti, potlej nikakor ne bomo smeli pozabiti na delavce in na tisto, kar ljudem pripada iz minulega dela. Zaradi napak, ki so bile storjene po vojni, ne smemo prizadeti povsem nedolžnih ljudi. Ne smemo si privoščiti novih, še hujših krivic.

– Trgovci pogosto negodujete zaradi konkurence zasebnikov. Tudi v Celju?

»V zadnjem letu in pol smo dobili v našem mestu 91 novih zasebnih trgovin. Polovica prodaja živila. Konkurenca je torej močna. S tem se seveda moramo sprijazniti, ne more pa nam biti všeč, da imajo eni ugodnejše, drugi slabše pogoje za pridobivanje dohodka. Če bi bili enakopravni, če bi veljala za vse enaka pravila igre, potlej ne bi bilo slabe volje...«

Marjan Jeranko

Od letos dalje imajo v Celju trgovino SINDI. To je sindikalni konzum, ki je zanimiv predvsem zaradi sorazmerno nizkih cen in tudi nekaterih popustov. O tej pridobitvi izvemo od **Marjana Jeranka,** sekretarja območnega odbora sindikata za trgovino, naslednje:

»Podjetje SINDI smo ustanovili sindikati in zasebno podjetje SEP. Sedaj sodelujemo in si prizadevamo, da bi bila naša sindikalna trgovina kar najbolje založena in da bi nudili kar najugodnejše nakupe. To je pravzaprav bistveno. Trgovina je založena predvsem z živili, ponuja pa tudi tekstil in tehnično robo,« pove **Marjan Jeranko.**

– Pa cene?

»Nižje so kot v drugih trgovinah. To smo dosegli tako, da smo se zadovoljili z minimalno maržo, ta je 8- do 12-odstotna, medtem ko je drugod 20- in večodstotna. Seveda kupujemo vse blago neposredno od proizvajalcev, torej po najnižji možni ceni. Trudimo se tudi, da kapital hitro obračamo. Rezultat vsega tega so zapeljive oziroma nekoliko nižje cene.«

– Pa zanimanje za nakupe v sindikalnem konzumu?

»Za začetek je kar veliko. Prek podjetij smo v zadnjem mesecu prodali za 433.000 dinarjev, medtem ko v sami trgovini kupci pustijo vsak dan kakih 95 tisočakov...«

– Torej spodbuden začetek, mar ne?

»Nismo še čisto zadovoljni. Posebno ne, če se primerjamo z drugimi državami. V Nemčiji, denimo, imajo že od prejšnjega stoletja poseben zakon, ki natančno določa, pod kakšnimi pogoji delujejo konzumi. Zakon omogoča tej trgovini manjši davek pa tudi to, da prodaja stvari, ki jih drugi ne morejo. Skratka, konzumi imajo zunaj vrsto ugodnosti, zato so lahko še toliko bolj vabljivi. Pri nas smo v tem pogledu še popolni začetniki. Učimo se, iščemo poti. Še visoko bomo morali zavihati rokave, da bodo konzumi resnično zaživeli in tudi – ostali,« razmišlja **Marjan Jeranko.**

Andrej Ulaga

Člani ZSSS imajo še posebne ugodnosti.

Zaposlovanje delavcev pri obrtnikih

Za privatnimi stroji še teže

Fanika Pavič daje vtis živahnega mladega dekleta, čeprav nam izda, da ima dva otroka in da je najstarejši sin že pri vojakih. Po poklicu je krznarka, rada namreč dela s krznom, čeprav ga sama ne nosi. »Saj ga ne bi imela niti časa nositi. Pa tudi želim si ga ne,« se prešerno nasmeje.

Ljubezen do krzna je dobila že zelo zgodaj. Še ko se je učila, si je sešila kučmo iz lisice, ki jo ima še zdaj. Dela z užitkom in najbolj zadovoljna je tedaj, ko vidi, da je zadovoljna tudi stranka. Dela približno 200 ur na mesec, pozimi več, poleti pa manj. Izmojstrila se je za izdelovanje krznenih plaščev pa pokrival, ovratnikov.

Njen mož je hkrati tudi njen »šef«, krznar, obrtnik. »Tako vsaj mnogo bolje vidim probleme obrtnika in hkrati probleme delavca. Oboje namreč občutim na lastni koži. Z možem oba trdo garava.« Nič čudnega torej, da so jo izvolili za predsednico sindikata delavcev, zaposlenih pri obrtnikih v občini Celje. To funkcijo zdaj opravlja že četrto leto zapored.

»Delavci v obrti imajo sindikat, ki pa ga vse premalo uporabljajo. Svojim članom nudimo razne storitve, ne vsem zaposlenim pri obrtnikih, zadnji dve leti zgolj našim članom. Dozdaj smo uspešno rešili več stanovanjskih stisk. Vendar pa je s 1. januarjem stanovanjski sklad odpravljen. Nudimo pravno pomoč vsem delavcem, ki so člani našega sindikata. Priskrbimo jim cenejšo ozimnico, poleg tega pa lahko naši člani nabavljajo hrano tudi v posebni trgovini v Celju, katere solastnik je sindikat, in je veliko cenejša. V teh težkih časih tudi to nekaj zaleže, čeprav to za sindikat ni pravo delo.«

Fanika Pavič

Za delavce pravi, da je zmerom slabše, čeprav tudi obrtnikom ni lahko. Obrtniki so se prej bali odpuščati delavce, zdaj pa jim preprosto rečejo, da ni dela in delavec mora na cesto. Po kolektivni pogodbi so sicer vsi delavci enaki, vendar pa je težava v tem, da so pri obrtnikih zaposleni zvečine preprosti, priučeni delavci. Takšne pa obrtniki tudi lažje »okrog obrnejo«.

Delavci se največkrat pritožujejo zaradi odpuščanja z dela in pa zaradi slabih plač. Če le morejo, si drugje poiščejo podobno zaposlitev, ki je bolje plačana. Menjavanje služb pri obrtnikih je zelo pogosto.

Fanika Pavič rada dela v sindikatu, saj upa, da lahko komu pomaga. Sicer pa pravai, da je bolje biti delavec kot obrtnik. Delavec je namreč prost, ko konča svoje delo, obrtnik pa ni nikoli. Tisti delavci, ki bi se radi dodatno izobraževali, pa jo pridejo večkrat vprašat, kam se lahko obrnejo, na katero šolo naj se vpišejo. Fanika je namreč tudi podpredsednica sklada za izobraževanje delavcev v obrti s sedežem v Žalcu, ki združuje šest občin.

»Obrtno združenje Celje bi zdaj rado celjski del sklada priključilo k sebi. Obrtniki vidijo le denar, drugega pa nič. Mislim, da to ni prav in upam, da do tega ne bo prišlo, saj bi to pomenilo, da bi se potem lahko dopolnilno izobraževali, z vsemi ugodnostmi, le ožji člani obrtniških družin, ne pa tudi drugi delavci, ki bi to želeli. Prav tako bi to pomenilo, da bodo potem obrtniki sami odločali o tem, kdo bo šel na ekskurzijo in kdo ne. Takšne odločitve pa ne morejo mimo sindikata,« je odločna Fanika Pavič.

Razburila se je tudi nad davčno politiko, ki da pelje iz ene skrajnosti v drugo. Prej so bili zakoni preveč ohlapni, zdaj pa so davke preveč navili. Propadlo bo veliko obrtnikov in veliko delavcev bo zaradi tega izgubilo službo.

In kako živijo sami kot obrtniška družina? »Nismo nobeni zagrizeni materialisti. Nimamo ne avtomobila ne hiše. Damo več na medsebojno razumevanje, z otroki se veliko pogovarjam, navajeni so na skromnost. Če hočejo dobiti kaj denarja, si ga morajo najprej zaslužiti v delavnici. Vsi smo taborniki. Poleti hodimo taborit na morje ali pa v Kokarje pri Mozirju. Skratka, lepo se imamo in zadovoljni smo,« pove Fanika Pavič.

Marija Frančeškin

Gospodje, premislite o tem

Čas velikih preobratov, ki ga živimo, je poleg novih prijemov, ki naj bi omogočili boljšo prihodnost, sam sebe zatrl v kali. Kajti od pričakovanega je ostala le realnost, ki kaže, da bo delavec marsikje postal berač, ki namesto zasluženega plačila pokorno čaka na miloščino oblastnikov.

Oblastniki, katerih najmočnejše orožje so grožnje, pa kar naenkrat pozabljajo, da sredstva in premoženje, ki jim je dano v upravljanje niso njihova last, da so dobili le ogromno več pravic pri upravljanju, ne pa tudi lastništva.

Torej, naj se bolj trudijo, da bodo popeljali gospodarstvo v tokove, ki bodo omogočili ulov, zadosten za kvalitetno življenje. Nerazumljivo je, da so tako ozki in ne opazijo, da kadar pokornim poči varovalka, tudi argumenti diskriminantne zakonodaje ne morejo več zavarovati vrat, za katerimi so fotelji.

Naj, dokler je še čas, napnejo »prefrigane« možgane in jih uporabijo za narodov blagor (kajti glede na razmere jih narod še kar dobro plača).

Sicer pa, kje so še neumneži, ki tako pokorno vzdržujejo svoje rablje. Na žalost moram reči tako, kajti nekomu odreči službo je danes enako kot poslati ga na zadnjo pot.

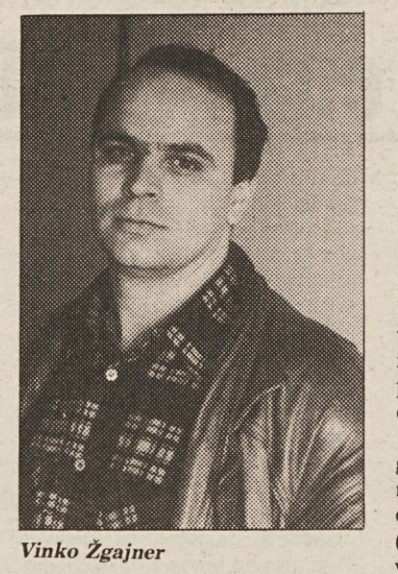

Vinko Žgajner

Mar nista prostor in plača zagotovljena tistim, ki opravijo svoje delo. In ne njim, ki opravijo le del posla pa so vseeno med tistimi, ki bodo zadnji odšli s trebuhom za kruhom.

In ti vedno pospremijo preostale skozi vrata, sami pa ostanejo do konca in še plačani so za to delo.

Vprašanje je, kje so meje tega početja. Danes želijo bajne nagrade za reševanje tistega, kar so nekateri med njimi prej pripeljali do roba, in sedaj obljubljajo metode, ki vodijo v raj (vendar koga?) Je pač tako, da imajo manj konkurence kot »raja« in jim je teže groziti z zamenjavami.

Kaj pa, ko bodo zamenjave kljub vsemu nujne? Morda se bodo »popravili« in začeli upoštevati njihovo geslo, da se v službo ne hodi zgolj zaradi denarja in da posvetni ljudje znajo ceniti še kaj drugega.

Seveda tudi »raja« ceni kaj drugega, vendar si tistega zaradi pomanjkanja denarja in marginalne družbene vloge ne more privoščiti (niti zdravega načina življenja ne več).

Položaj ni brezizhoden, vendar je nujno breme prehoda bolj enakomerno porazdeliti in prihraniti delitev nagrad za čas, ko se bodo pokazali rezultati, kajti povejte mi, komu pa se plačuje vnaprej.

Ljudje, ki so »botri« korupcijam, o katerih velikokrat lahko beremo, torej imajo možgane, naj jih sedaj uporabljajo za tiste, ki jih plačujemo, ne pa le za svoj žep.

Vinko Žgajner
Kovinotehna Celje

Železarni Štore smo se tokrat izognili. Slika Saša Bernardija, ki je prispeval posnetke za vso prilogo sindikatov celjskega območja, nazorno prikazuje, da proizvodne dvorane samevajo in da delavci izgubljajo delo.

Vili Lenartič, Konus: s prodajo hotela dokupiti leta delavcem

Tovarne niso samo stroji

»Presenetila me je kratkovidnost predstavnikov novih sindikatov, ko so se lotili razbijaštva starega sindikata, namesto da bi svoje moči združili proti nespo-

sobni oblasti. Zdaj smo na istem, izigrani in odrinjeni...«

Vili Lenartič, zdajšnji predsednik v Konusu v Slovenskih Konjicah, je ponosen, da je v tem podjetju odraščal, zorel, gradil sebe in, kot pravi, ob tovarni še občino.

»Boli me, če kdo kar tjavendan začne govoriti o mojem podjetju. Ne gre samo za 1.500 delavcev, kolikor nas je v Konusu zaposlenih, ampak za mnogo več, kajti Konus je bil desetletja eden izmed treh stebrov občine. Zato ne more biti nikomur vseeno, kaj se v Konusu dogaja. Ne gre samo za te delavce, to tovarno, 500 stanovanj, za metre asfalta ali urejene infrastrukture, ki je gotovo ne bi bilo, če ne bi bilo nas – delavcev. To je šlo iz naših žepov.«

– Pred meseci je javnost presenetila vest o nezadovoljstvu dela delavcev v Konusu.

»Javnost ja, mene pa ne. Danes je najlažje spraviti delavce na tovarniško dvorišče ali na cesto. Nezadovoljstvo nad dogodki v državi, razočaranje nad politiko v Sloveniji, gospodarska kriza, rožljanje z orožjem, predvsem pa nespoštovanje dogovorov in zakonodaje vodi samo k enemu rezultatu. Nas so preglasili, ko smo opozarjali, da ustanavljanje novih sindikatov ne sme rahljati, kaj šele rušiti obstoječih sindikatov. Le združeni bomo močni, ne pa da se prepiramo med seboj. Prav je, da pride do različnih idej, vendar se moramo dogovoriti in se v zahtevah združiti. Naš delavec ni neumen, to so ugotovili že pred nami. Z delavci lahko manipuliraš samo do neke meje, ko jo prestopiš, si oplel. Bil sem presenečen, ko sem v časopisu prebral, da ima veliki vodja, gospod Tomšič, v svojem matičnem podjetju, ki zaposluje nekaj tisoč delavcev, le dvesto ali tristo tistih, ki mu sledijo.«

– V Konusu imate dva sindikata.

»V Zvezi svobodnih sindikatov sta včlanjeni dve tretjini vseh zaposlenih, nekateri niso vključeni v nobenega, v Neodvisni sindikat pa okrog 35 delavcev.

Vsak ima pravico do svojega mnenja in opredelitve. Vendar ponavljam: brez dogovarjanja ne gre in samo združeni bomo uspeli.«

– Zanimiva je pobuda, kako pomagati starejšim, izčrpanim delavcem.

»Tisti, ki je Konus poznal pred dvajsetimi leti, si ne more predstavljati, kaj je Konus danes. Ne smemo pozabiti, da je bila usnjarska industrija pri nas na psu, da razen ene ali dveh tovarn vse zgolj vegetira.

Torej smo v Konjicah vse to ustvarili v tistih težkih razmerah, ko so drugi propadali ali propadli. In to je ustvaril ta delavec tu, to vodstvo in ti strokovnjaki.

Nihče ne trdi, da smo vsi delali prav, kot tudi ne morem sprejeti gesla, da je bil sindikat doslej tako slab. Kdo pa je izboril krajši delavnik, kdo plačal topli obrok, kdo poskrbel za počitnikovanje, za prevoze na delo, za izobraževanje... No in, če nadaljujem začeto misel o današnjih razmerah, ki tudi v Konusu ne dovoljujejo več, da bi imeli dober kos kruha vsi zaposleni. Toda, ali naj zdaj te, vsega hudega navajene delavce, enostavno postavimo na cesto?

V Novem Vinodolskem smo zgradili počitniški objekt, ki se lahko postavi ob bok hotelu kategorije B. Zaradi zdajšnjih razmer razmišljamo, da bi ga prodali, izkupiček pa odmerili delavcem, ki izpolnjujejo pogoje za predčasno upokojitev, za tiste, ki bi bili tehnološki presežek in za odpravnine. Za tehnološke presežke se dogovarjamo, naj bi prejeli polletno povprečno plačo in eno plačo za vsaki dve leti dela. Vztrajamo namreč, da so tisti, ki so več let v Konusu, prispevali za tovarno več kot oni, ki so prišli pozneje. V Zvezi svobodnih sindikatov smo prepričani, da bi bil ta način slovesa najpravičnejši in edino pošten. V teh razmerah naj bi bil to neke vrste njihov vložek, do katerega so v sedanjih razmerah upravičeni.«

– Zdaj poskušajo sindikate odriniti od soodločanja.

»Sindikati se šele zdaj uveljavljamo kot zastopniki interesa delavcev. V preteklosti to ni bilo najbolj jasno, ker smo bili vsi – dobri, mislim na gospodarstvo. Danes vemo, da ni vse dobro, žal pa je tudi to, naj bi slabo plačali samo delavci.«

Janez Sever

DAVKI PO NOVEM

Iz vsebine:

– Pregled dosedanjih in predvidenih davkov s komentarjem

– **Novi neposredni davki:**
  – dohodnina
  – socialni prispevki
  – davek na izplačane osebne dohodke
  – davek na dobiček
  – komunalne takse

Pri vsakem davku so za ponazoritev: **preglednica** dajatev, **primerjava** z dosedanjim sistemom ter komentar, **razlaga zakona** in navodila za izpolnjevanje davčne napovedi ter konkretni primeri za **delavca, upokojenca, kmeta, zasebnika.**

– **Novi posredni davki:**
  – davek na promet nepremičnin
  – prometni davek
  – sistem javnih financ v samostojni Republiki Sloveniji

Cena 150,00 din. Brošura je izšla pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, kamor lahko pošljete naročilnico, naročite pa jo lahko tudi po telefonu št. (061) **321-255** in **310-033,** int. 362.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) ..... izvodov knjige DAVKI PO NOVEM (a 150 din). Naročeno pošljite na naslov:

_____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

Naročeno, dne: _____
Račun bom(o) plačal(i) v zakonitem roku.

_____

Žig za DO Podpis naročnika

Območni odbor sindikata kmetijstva in živilske industrije

Izobraževanje je ena glavnih nalog

Forto Turk

Območni odbor sindikata delavcev kmetijstva in živilske industrije za celjsko območje ima sedež v Žalcu. Odbor, ki se je sedaj praktično le preimenoval, je kot regijski delal že od marca 1990, kot območni odbor pa dela od 8. januarja letos. Združuje sindikate podjetij in enot z območja celjske, žalske, šentjurske, laške, konjiške in šmarske občine. Vključenih je dvajset sindikatov. Med 3.500 zaposlenimi je kar 3.000 članov Zveze svobodnih sindikatov.

Sekretar tega območnega odbora Forto Turk je povedal, da so v zadnjem času na sejah odbora največ pozornosti in truda posvetili panožni kolektivni pogodbi.

»Znani so zapleti pri pogajanjih z gospodarsko zbornico za našo panožno kolektivno pogodbo. Tudi naš odbor je ves čas spremljal delo pogajalcev in se v pogajanja vključeval s številnimi pripombami in predlogi. Sedaj, ko je pogodba podpisana, pa je naša prva naloga, da jo oživimo v podjetniških pogodbah. V živilsko-predelovalni industriji najbrž pri tem, vsaj pri tarifnem delu, ne bo posebnih težav. Še posebej, ker njihov gospodarski položaj ni tako slab, kot je v kmetijstvu. Ta je zaradi sezonskega dela še dodatno specifičen.

Mislim, da bo sprejemanje podjetniške pogodbe bistveno lažje tam, kjer imajo direktorji pozitiven odnos do sindikata. Tam se bodo sindikalni predsedniki laže in brez strahu za delo borili za ugodnejše razmere za delavce. Tudi pri tem jim je v veliko pomoč naša pravna služba, ki je zelo dobro organizirana in pomaga tudi v drugih primerih.

Dokler ne bo sprejeta zakonodaja o denacionalizaciji in lastninjenju v kmetijstvu bodo precej zavlačevali podpis podjetniških pogodb. Zaradi tega je mnoge delavce strah in se čutijo dejansko ogrožene. Po grobi oceni je na našem območju takih med 500 in 800.

V našem sindikatu smo veliko razpravljali o tem zakonu. Ker pa imamo na našem območju predsednika našega ROS Srečka Čaterja, smo bili in smo še sproti obveščeni o pripombah sindikata na ta zakon. Tudi naše pripombe dobi predsednik iz prve roke.«

V zadnjem času so se ukvarjali tudi z reorganizacijo sindikata in posebej z nalogami območnih odborov, ter z varovanjem sindikalnih zaupnikov pred poslovodno strukturo. Moč sindikata še ni takšna, da bi bila sama po sebi umevna. Marsikje si jo bo treba šele izboriti, čeprav je že napisana. To pa bodo dosegli tudi z ozaveščanjem in izobraževanjem sindikalnih delacev. Za sindikalne zaupnike prirejajo seminarje, na katerih jih tudi obveščajo o vseh novostih in akcijah sindikata.

Na koncu je sekretar območnega odbora še povedal, da je delo sindikata v kmetijstvu še posebej težavno zaradi sezonskega dela in razkropljenosti delavcev.

Andrej Agnič

Cilji sindikata delavcev v kulturi Slovenije – danes

Veliko samoohranitvene trme in modrosti

Slovence definira razlika. Tako majhni smo, za drobno dlan nas je, da je to naša edina možnost. Zavedati se je moramo in jo zavestno ohranjati. Tudi v nasprotju s politikami.

Postmoderni čas je dvorezen: na eni strani darežljiv – toliko resničnega spoštovanja drugačnosti še ni bilo v novejši zgodovini – a za ohranitev neke narodne identitete tudi močno dvomljiv. Toliko dobrega kar naenkrat: ali ni to samo past, da se spremeniš samo v kapljo v morju. Veliko **samoohranitvene trme in modrosti** bo potrebno tudi danes, da se ne izgubimo po več kot tisočletju. Skoraj ni več tistih geografskih temnih lis, kjer bi se zaradi zaostalosti nekaj kot razlika ohranilo: zaselki v ozkih dolinah in na planinskih policah so prazni. Od tam so jih izbezali čas in ljudje. Zdaj nam ostane samo še pamet.

Novi čas je slepljiv, ne ker bi bilo s podobo cilja kaj narobe, ampak ker se zmeraj znova izkaže, da je na koncu nekaj narobe z značajem človeka in značajem voditelja. In narobe: ne samo pamet, ampak tudi samoohranitveni nagon nam mora biti vodilo. Tenko mu prisluhnimo. In ko nas svet na eni strani vabi v svet – in mnogo Slovencev je že tam – se odprimo (saj smo trgovali tudi že pretekla stoletja), toda vedeti moramo, kaj je **čudežno jedro**, ki se ga ne smemo dotakniti in nanj pozabiti – da se ne razgubimo, kot se je to že zgodilo številnim narodom, tudi mnogo večjim kot smo mi. Svetloba nas ne sme zaslepiti, da ne izginemo v njej. Samo slovenska karakterna previdnost – prej kot pogum – nas bo ohranila. **Neka nevarna pot med manihejstvom** odprtega prostora in konservativnostjo sredice.

Kulturniki danes vemo, da je naša zavezanost eden izmed najpomembnejših delov narodove samoobitnosti. **Smo tvorci in skrbniki slovenskega jezika**, če se politiki tega zavedajo ali ne. Zato je zmeraj zlovešče aktualna beseda pesnika: Stanu se svojega spomni, trpi brez miru. **In kulturnik bo trpel v bolečini ustvarjanja, ki je njegova največja slast; toda zmeraj znova bo tudi zalučal politiku v obraz, kar mu gre.** Še toliko bolj, ker se danes v poindustrijski dobi pač že ve – kaj je identiteta naroda.

Danes tudi ni težko biti take vrste politik, ki bi nas v hipu razprodal med večje narode; paradoksalno je, da ko nas ne bi bilo kot skupnosti, bi precej bolje živeli. Rešitev take vrste je enostavna. Toda nas zanima edino tista, da kot narod ostanemo. Za take vrste rešitev potrebujemo samo take vrste politike. To pa ne pomeni, da bi kulturnik moral biti kar politik, pomembneje je, da dosežemo, da bo politika kulturna, da bodo politiki kulturni. Ne da paktiramo s politiko, ampak da z njo sodelujemo – **pod določenimi pogoji**. Še enkrat: časi so danes nevarni zaradi darežljivosti in ne gre, da si v samopostrežbi kar nagrmadimo stvari. **Pogum in strah skupaj** sta naša bodoča eksistenčna garanta. Živimo v drugačnem času od vseh prej. Mogoče se tega premalo zavedamo.

Tudi sindikati morajo biti danes drugačni – in sindikati slovenskih kulturnikov prav tako. **Ne smemo biti privesek družbi** niti kot sindikati niti kot kulturniki. Čas ni nič manj krut, kot je bil. Mogoče je več zavesti o potrebnosti kulture in sindikatov, toda volje in veščine ni prav nič več. **Kontinuiteta nerazumevanja vloge inteligence** v družbi in tehnologije delovanje kulture v ožjem smislu se ponavlja. Nerazumevanje osmoze družbenih dogajanj tudi pri novih politikih je strašljiva napoved za prihodnost. Zmeraj znova nam hočejo dokazovati, da je **črna barva lahko še bolj črna, da je bela lahko še bolj bela**. To po svoji stroki, preprosto, vemo.

Prav tako kulturniki vemo, da so družbeni procesi boleči, a prav tako vemo, da se nekaterim lahko izognemo s strokovnostjo političnih odločitev. Volontarizma kot da ne bo nikoli konec: takšen je bil pred vojno, po vojni – in danes. Potrebujemo politike, ki vedo, **da je kultura lahko samozavest, zavest in vest naroda**.

Potrebujemo take politike, ki vedo, da lahko vodijo državo kot kulturo samo skupaj z visoko strokovno specializirani in odgovornimi ekipami ljudi. To ne sme biti čas za postavljače, avtorje ribiških komedij, svetohlince iz davnih umetnin in ljubitelje planinskih shodov, ki pod slovenskimi kozolci kramljajo o kulturi in politiki. Potrebujumo sodobne politike, ki bodo v političnih telesih konkretno začeli delovati v interesu kulture, preprečevali represivnost zakonov na področju družbenih dejavnosti. Slovenska kultura si take ljudi zasluži in ima tudi pravico postavljati zahteve po takih ljudeh.

Toda tudi pri novem konstituiranju sindikatov se moramo zavedati, da to ni čas zbranosti, ampak čas, ki se lahko še kako enostavno zadovolji zgolj z improvizacijo, s kampanjskimi rešitvami, ki so značilne za ljudi, ki ne znajo urejati posameznega, ampak le sistemsko. Za kulturo je to črna luknja. **Ali naj gradimo novo utopijo?** Ne smemo. Danes gradimo sindikat, ki naj bo dejansko v interesu delavcev v kulturi, ne pa oblasti. To je naša eksistenčna in civilizacijska pravica. V novih družbenih časih moramo evidentirati in zahtevati od vlade minimalne socialne standarde in svojo varnost – za pošteno opravljeno delo. Te pravice si ne smemo kratiti. Prav tako je danes ustavna pravica sindikalni pluralizem. Brez močnih sindikatov ni razvite evropske države. In če so misli naših politikov iskrene, bi se morali tega zavedati. Zdaj se še ne. Vsekakor pa si moramo sami postaviti nadstrankarske vezi, če se že ne bi mogli rešiti strankarstva v samih sindikatih. Nestrankarstvo bi moral biti naš cilj. Prav tako moramo na dogajanje gledati **pragmatično**: kulturniki se moramo enkrat zavedati, da nimamo časa čakati na prave politike, sami moramo vzeti stvari v roke.

Sindikat delavcev v kulturi Slovenije se zaveda, da je prav med kulturniki največja razpršenost. Prav tako sindikat nima sogovornika pri drugih sindikatih. Tako smo morali sami pripraviti vzoren predlog za sprejem kolektivne pogodbe za kulturno področje, ki evidentira minimalne zahteve s področja socialnega standarda in varstva kulturnika; prav tako smo poskušali najti inovantne rešitve v našem statutu nove organiziranosti. Posebnost kolektivne pogodbe za družbene dejavnosti bi morala biti v razumevanju profita. Medtem ko je v gospodarskih dejavnostih v predvidenih vulgarnih tržnih odnosih kakovost izdelka nepomembna, ampak šteje le **profit v obliki denarja**, je v družbenih dejavnostih predvsem pomembna **kakovost storitve** ob čimbolj smotrni izrabi materialnih sredstev.

Kolektivna pogodba je takorekoč edini socialni in pravni korektiv v bodoči samovolji realkapitalističnih samozvancev. Toda lahko trdimo: pogajalski odnos z oblastjo se je začel. Bitka se ja začela. Nedopustno je, da neodgovorno opravimo konstituiranje slovenske družbe in njene državnosti. Toda prej se mora sindikat razbremeniti vsakih parapolitičnih želja in mora postati pragmatičen pogodbeni partner. **Tudi za preživetje kulture gre!** Zahtevajmo civilizirano evolucijo. Naš organizacijski cilj pa naj nam bo močan konfederalni sindikat družbenih dejavnosti. Preprečiti moramo, da nam novi politiki zdesetkajo kulturo na en muzej, na eno gledališče, en orkester, eno opero, enega pesnika, enega dramatika, enega plesalca. itd. – ob ustenju, da je potrebno v naše življenje pripeljati konkurenco – ker jim te pravice na novih volitvah preprosto nismo dali. Desetletje in več govorimo, da se oblast tudi po mednarodnih merilih mačehovsko spreneveda v odnosu do kulture.

Niko Goršič

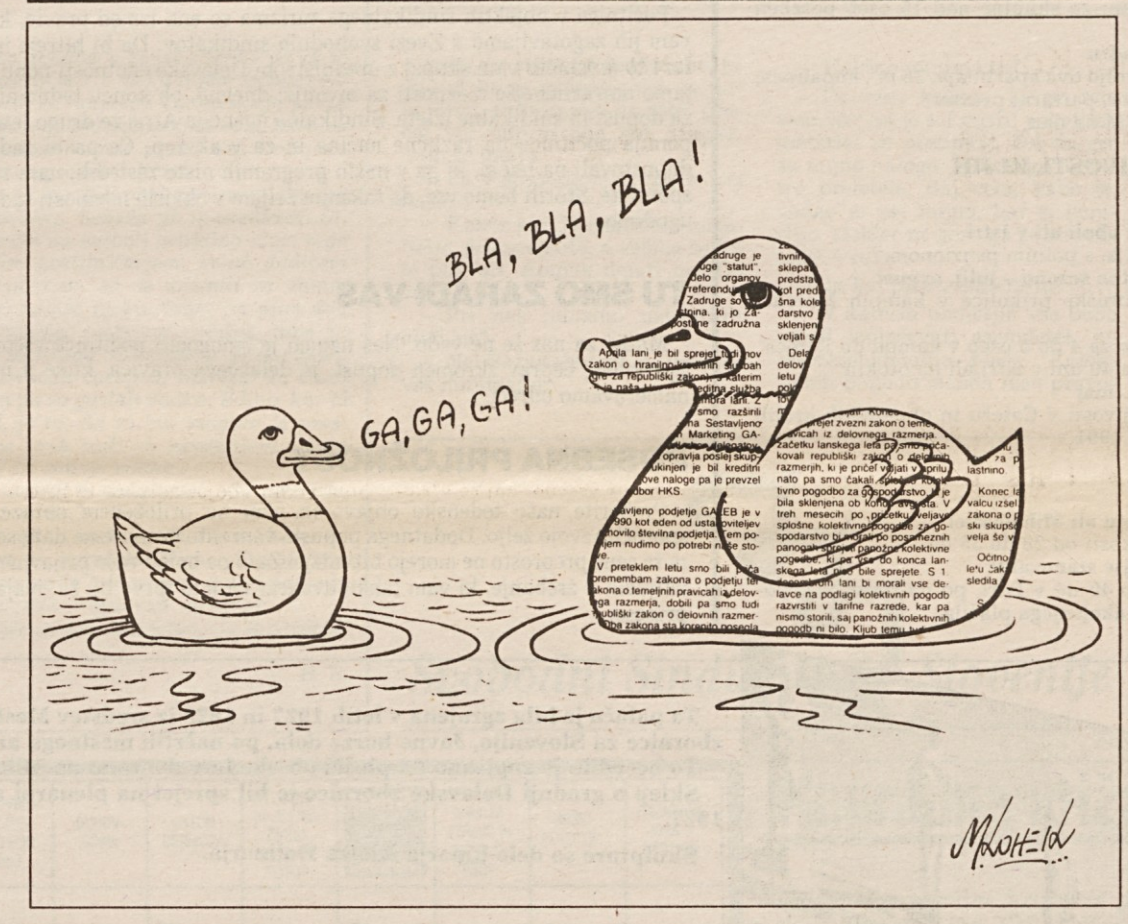

PRAVNIK SVETUJE

Vprašanje:

Delavec je z dela izostal 5 dni zaporedoma. Kako naj ravna sindikalni zaupnik v disciplinskem postopku zoper delavca?

Odgovor:

75. člen Zakon o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja (Uradni list SFRJ 60/89, 42/90) določa v 3. točki 2. odstavka, da delavcu, ki je neopravičeno odsoten z dela 5 dni zaporedoma, preneha delovno razmerje.

Neopravičena odsotnost z dela 5 dni zaporedoma je samostojen razlog za prenehanje delovnega razmerja. Pri tem imamo dve možnosti: da se delavec po petih dneh vrne na delo ali da se sploh ne vrne več. V prvem primeru preneha delavcu delovno razmerje, ko postane sklep o prenehanju delovnega razmerja dokončen (5. točka 100. člena Zakona o delovnih razmerjih, Uradni list RS št. 14/90, 5/91), v drugem pa s prvim dnem neopravičene odsotnosti z dela (6. točka 100. člena Zakona o delovnih razmerjih). Sklep o prenehanju delovnega razmerja sprejme poslovodni organ na podlagi določila 76. a člena Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja.

V primeru prenehanja delovnega razmerja zaradi petih dni neopravičene odsotnosti zaporedoma ni disciplinskega postopka. Delavcu preneha delovno razmerje na podlagi ugotovitve poslovodnega organa. Kljub temu pa je treba ugotoviti materialno resnico – krivdno ravnanje delavca, da je njegov izostanek neopravičen. Po vrnitvi na delo je treba delavcu omogočiti, da 5-dnevni izostanek z dela opraviči, kar lahko stori na primer z ustreznim zdravniškim potrdilom.

Preklic

Preklicujem navedbe, ki so bile objavljene v časopisu Delavska enotnost 11. 8. 1989, da je Franc Žličar iz Ljutomera kot direktor zlorabil pooblastila s tem, da bi mu tovornjaki Prevozništva zastonj vozili material in da bi bilo enako s traktorskimi prevozi ter se Francu Žličarju zahvaljujem, da je odstopil od zasebne tožbe. Preklicujem tudi navedbe, ki so bile objavljene v istem časopisu pod naslovom Bojte se ljutomerskega rizlinga, ker se je smiselno trdilo, da je podjetje Ljutomerčan v maju 1989 prodajalo manj kvalitetno vino kot visoko kvalitetno buteljčno vino in se podjetju Ljutomerčan zahvaljujem, da je odstopilo od zasebne tožbe.

Lukovnjak Kramberger Srečko,
Gresovščak št. 11 pri Ljutomeru

Borza dela

Republiški sekretariat za delo
Republiški zavod za zaposlovanje

Informacije o objavljenih delovnih mestih dobite v podjetjih oziroma v organizacijah, ki so navedene v časopisu. Prijavitelj vas bo informiral tudi o roku prijave, delovnem času, drugih pogojih za zasedbo in komu pošljite vašo prijavo. Za informacije o objavljenem delovnem mestu odgovarja prijavitelj.

ENOTA LJUBLJANA

Poklic	OD	Naziv delovne organizacije
knjigoveški delavec	6.500	Tiskarna Kurir Lj., Parmova 39
prodajalec živ. art.	6.215	Družbeno podjetje Jata meso, Lj., Hladilniška pot 37
prod. tek. usnj. art.	6.200	Polzela, Polzela 171
kuhar	5.500	Gost. podj. Daj Dam, Lj., Resljeva 38
natakar	4.700	Gost. podj. Daj Dam, Lj., Resljeva 38
voz. inšt. ABCDE	7.000	EOIL, d.o.o. avtošola Lj., Černetova 31
trgovin. posl.	7.500	Polzela, Polzela 171
komerc. tehnik pripravnik	3.000	KORA, d.o.o., Lj., Splitska 16
komerc. teh. predst. Zagreb	7.030	Družbeno podj. Jata meso, Lj., Hladilniška pot 37
ekonom. tehnik pripravnik	3.679	Tomažin Aleš, Lj., Titova 194
inštr. prak. pouka (2 del. mesti)	5.000	TIMIT, d.o.o. avtošola, Lj., Titova 198
inštr. prak. pouka	7.000	EDIL, d.o.o. avtošola Lj., Černetova 31
zdrav. terapevt	8.000	UKC Lj., tozd Univerzitetna Interna klinika Lj., Zaloška 7
d. veterinar predst. za Dalmac.	7.030	Družbeno podjetje Jata meso, Lj.,Hladilniška pot 37
d.i. strojništva	1.560	ARHE-Inženiring, consulting, zunan. trg., d.o.o., Lj., Židovska steza 4
d.i. elektrotehn.	1.560	ARHE-Inženiring, consulting, zunan. trg., d.o.o., Lj., Židovska steza 4
d.i. arhitekture	1.560	ARHE-Inženiring, consulting, zunan. trg., d.o.o., Lj. Židovska steza 4
d.i. grad. org. teh.	1.560	ARHE-Inženirig, consulting, zunan. trg., d.o.o., Lj., Židovska steza 4
d.i. računalništva	7.500	Gimnazija Poljane, Lj., Strossmayerjeva 1
prevajalec za angl.-nem. jezik	11.000	ISKRA FERITI, Lj., Stegne 29
d. psiholog	9.300	Mesto Lj., Služba za kadrovske zadeve, Prešernov trg 2
d.i. arhitekture	10.000	Slovenija projekt Lj., Cankarjeva 1
mesar sekač	6.000	Mercator Jelka, Ribnica, Šeškova 52
ekonomski tehnik	6.000	Grotex, d.o.o., Grosuplje, Malo Mlačevo 31
pom. živil. del.	4.000	ABC Pomurka MIT Meso izdelki, Trbovlje, Trg svobode 13
elektromonter	5.264	Elektro Lj., PE Elektro Trbovlje, Gimnazijska 25
voz. avtomehanik	5.000	Kraček, d.o.o., Kamnik, Jakopičeva 13
pru matematike, pru fizike	9.000	Zavod za usposabljanje invalidne mladine, Kamnik, Novi trg 43
d. pedagog ortop. fiz. in	12.000	Zavod za usposabljanje invalidne mladine, Kamnik, Novi trg 43
d. pedagog, d. psiholog	12.000	Zavod za usposabljanje invalidne mladine, Kamnik, Novi trg 43

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 11

Borzna sporočila sprejema Atris – borza sindikalnega turizma, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon (061) 326-982, 322-975 in telefaks (061) 317-298.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

1. Počitniški dom v Vrsarju
dvo-in triposteljne sobe s kopalnico, skupna jedilnica, terasa, neposredno ob obali.
Cene bodo določili marca, od 35 do 40 DEM v dinarski protivrednosti, za polno penzionsko storitev.
2. Apartmaji Mareda, Cres – Miholaščica
pet- ali štiriposteljni apartmaji
cene: 280,00 din na dan maja, 390,00 din na dan junija
3. Apartma Čateške Toplice
štiri- ali šestposteljni apartma
cena: (marec, april, maj od 360,00 do 400,00 din na dan za apartma)
4. Počitniški apartmaji v Vrsarju
dvo- in triposteljni apartmaji z možnostjo postavitve pomožnega ležišča
cene: polni penzion 45 DEM, otroci od 7. do 15. leta – penzion 40 DEM, otroci do 7. leta – penzion 26 DEM, termini: od 17. 7. do 25. 8. 1991 – 10-dnevne izmene
Rezervacije do 15. aprila sprejema Atris borza sindikalnega turizma, d. o.
5. **Apartmaji na Pokljuki**
dvoposteljni apartma – 230,00 din na dan
štiriposteljni apartma – 315,00 din na dan
6. Počitniški dom v Kranjski gori
skupno 32 ležišč v tri- in štiriposteljnih sobah s kopalnico in WC
cena penziona: 35 DEM na dan; za skupine nad 15 oseb poseben popust.
7. Počitniška apartmaja pri Zadru
v kraju Sabunika – Nin sta na voljo dva apartmaja, 36 m², kopalnica, spalnici, kuhinja, dnevni prostor, parkirni prostor
cena najema apartmaja: 75 DEM na dan.

B. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. Počitniški dom na slovenski obali ali v Istri
za 40 do 50 oseb za 10 dni, julija, s polnim penzionom.
2. Počitniške prikolice za poletno sezono – julij, avgust
Sprejemamo ponudbe za počitniške prikolice v kampih Mareda, Ladin gaj, Lanterna, Monsena.
– za 70 dni v sezoni 1 prikolico za 4 do 5 oseb v kampu do Poreča
– za julij, avgust 1 prikolico za 40 dni v Istri ali na otokih
3. Počitniške zmogljivosti za 1. maj
Potrebujemo počitniške zmogljivosti v Čatežu in obmorskih krajih za čas od 27. aprila do 5. maja 1991.

C. KUPIMO

1. Apartmaje v Maredi, Červarju ali Miholaščici
Kupimo več apartmajev v velikosti od 28 do 35 m².
2. Starejšo garsonjero ali manjše stanovanje
Kupimo starejše stanovanje do 40 m² v Istri, po možnosti v neposredni bližini morja. Možnost takojšnjega plačila.

D. PRODAMO

1. Garsonjero v Stinici pri Jablanici
Garsonjera meri 29 m². Cena z vso opremo je 65.000 DEM v dinarski protivrednosti.
2. Počitniški dom v Pulju – Pješčana uvala
Počitniški dom je komfortno opremljen in ima 474 m² stanovanjske površine in 471 m² urejenega vrta. Ima povsem opremljeno kuhinjo, jedilnico in skladišča ter shrambe. Možnost letovanja za 50 oseb. Cena počitniškega doma z opremo je 1.000.000 DEM.
3. Počitniške prikolice
Prodamo prikolice:
– 3 prikolice export, letnik 1977 za 4 osebe in z baldahini, po 25.000 din,
– 1 prikolica export, letnik 1979, za 4 osebe in z baldahinom po 4.800 din

E. REZERVACIJE ZA POLETJE 1991

Atris – borza sindikalnega turizma sprejema rezervacije za poletno sezono

1. Počitniški dom Premantura
Bivanje v tri- in štiriposteljnih komfortnih sobah (TWC) od 25. junija do 25. avgusta, za sedem ali štirinajst dni. Cene polnega penziona so od 41 do 51 DEM. Počitniški dom je v neposredni bližini morja, ima svoje rekreacijske površine, parkirišče. Možen je dogovor tudi za večje skupine s posebno pogodbo.
Na voljo je 40 ležišč, za posamezna obdobja pa 60.
2. Bungalovi v Moščeniški dragi
V neposredni bližini morja bodo od 15. 6 do 31. 8. na voljo bungalovi za tri oziroma štiri osebe, s polnim penzionom.
Cena bo okoli 40 DEM v dinarski protivrednosti.
Rezervacije sprejema Atris – borza sindikalnega turizma do 15. aprila.
3. Apartma v Portorožu
Na voljo je šestposteljni komfortno opremljeni apartma – dve spalnici, dnevna soba z balkonom, kuhinja z jedilnico, kopalnica in parkirišče. Na razpolago je zunanji atrij. Cene bodo določili marca. Rezervacije sprejema Atris – borza sindikalnega turizma.
Za vse udeležence Atrisa – borze sindikalnega turizma bomo glede na želje omogočili obročno odplačevanje letnega oddiha, za kar bomo sklepali posebne dogovore o številu obrokov in popustih.

F. POSEBNA PONUDBA

1. Apartma v Malem Lošinju
– apartma v velikosti 62 m²: 2 sobi, kuhinja, jedilnica, primerno za 7 oseb
– apartma v velikosti 39 m²: soba, kuhinja, sanitarije, hodnik, primerno za 4 osebe
Skupna terasa v velikosti 40 m², 260 m² vrta, parkirišča, v borovem gozdičku v neposredni bližini Čikata.
Možnost najema za poletno sezono, možnost večletnega zakupa ali posamična prodaja.
Predsednike osnovnih organizacij sindikata prosimo, da ponudbo in povpraševanje borzno sporočite, objavljeno v Delavski enotnosti, izobesijo na vidno mesto, saj je namenjeno čim širšemu obveščanju:
Tudi v prihodnje bomo z vami sodelovali:

Doro Hvalica
Irena Prusnik
Metod Zalar

ATRIS *d.o.o. Ljubljana*

TO SMO MI

Počitnice v objektih sindikalnega turizma so ena izmed pravic, ki vam jih zagotavljamo v Zvezi svobodnih sindikatov. Da bi hitreje in laže to uresničili vam skupaj z uredništvom Delavske enotnosti ponujamo najrazličnejše možnosti za bivanje: dnevno, ob koncu tedna ali za dopust in sindikalne izlete. Sindikalna agencija Atris že drugo leto ponuja počitnice na različne načine in za vsak žep. Če pa bi radi dopustovali na način, ki ga v naših programih niste zasledili, nam to sporočite. Storili bomo vse, da takšnim željam v okvirih možnosti tudi ugodimo.

TU SMO ZARADI VAS

Mnogi za nas še ne vedo. Naš namen je omogočiti počitnice vsem. Spodoben, čeprav skromen dopust, je delavčeva pravica, ki se ji ne nameravamo odreči.

POSEBNA PRILOŽNOST

Preberite našo tedensko objavo in nam na priloženem obrazcu sporočite svojo željo. Dodatnega popusta vam zato ne moremo dati, saj naše cene preprosto ne morejo biti nižje. Zato pa bomo vašo prijavnico vključili v žrebanje, ki vam lahko dvakrat na leto (prvo bo 15. maja) prinese:

– brezplačno dvodnevno bivanje za šest oseb v počitniški hišici v Bohinju ali
– brezplačno dvodnevno bivanje za štiri osebe v počitniškem stanovanju v Novem gradu ali
– brezplačno dvodnevno jadranje z družinsko jadrnico ob istrski obali.

ATRISOV GOST

S prijavnico iz Delavske enotnosti se boste uvrstili v naslovnik Atrisovih gostov, ki bodo občasno prejemali še dodatne informacije in bodo deležni naše posebne skrbi.

Atris in vaši borzni agenti
Metod Zalar, Irena Prusnik, Doro Hvalica

ATRISOVA prijavnica za počitnice v objektih sindikalnega turizma

Prijavljam se za počitnice v _____

Čas od _____ do _____ oz. rezervni termin od _____ do _____

Število oseb _____

Točen naslov _____

Zaposlen v _____ nezaposlen (podčrtaj)

Telefon _____

Podpis _____

Piše: Jože Jurač

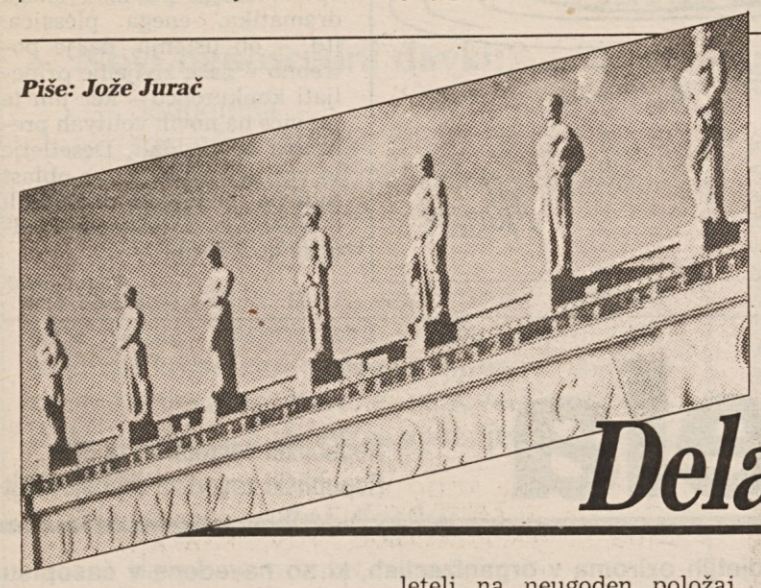

Ta palača je bila zgrajena v letih 1927 in 1928 iz sredstev Mestne občine Ljubljanske, Delavske zbornice za Slovenijo, Javne borze dela, po načrtih mestnega arhitekta inž. Vladimirja Šubica.
To besedilo je zapisano na plošči ob vhodu v dvorano na Miklošičevi cesti 24 v Ljubljani.
Sklep o gradnji Delavske zbornice je bil sprejet na plenarni seji Delavske zbornice 20. marca 1927.
Skulpture so delo kiparja Alojza Dolinarja.

Ob šestdesetletnici Delavske zbornice v Ljubljani (8)

Nekaj zanimivih imen že od prej. V zvezi s tem kaže omeniti ugotovitev Franceta Bučarja. V knjigi Usodne odločitve pravi: »Italijanska oblast je pokrajini pustila samoupravo, reda v okviru italijanskega komisariata, toda izvršilno uradništvo je bilo večinoma domače.«

V pokrajini je bilo zaposlenih kakih 30.000 delavcev in nameščencev, nezaposlenih pa je bilo okrog 5.400. Za te je komisar ustanovil urad za nameščanje. Okupator je vsem namenil Dopolavoro, ki je imel 1943. leta 2.019 italijanskih in 232 slovenskih članov.

Slovenec je pohitel in 19. novembra 1941 zapisal: »Z razpustitvijo starih strokovnih organizacij, ki so bile od različnih političnih strank (?), ter z ustanovitvijo Pokrajinske delavske zveze je bil ustvarjen ploden začetek za uvedbo našega korporativnega reda.«

Komisar je bil za svoje delo odgovoren Rimu. Takole je poročal:

»Že ob naši zasedbi smo naleteli na neugoden položaj, kajti plače in pokojnine niso sledile zvišanju življenjskih stroškov. Neugoden položaj se je še stopnjeval in se ni ustavil z ukrepom, ki sem ga izpeljal, ko sem dovolil 10- do 20-odstotno povišanje, vendar ne za pokojnine. Potrebna je nova prilagoditev, izvaja pa se z revizijo delovnih pogodb. Za državne in poldržavne uslužbence in pokojnine bom izpeljal predlog in upam, da jih bodo pristojna ministrstva lepo sprejela, ker so nujno. V delavskih krogih so z največjim veseljem sprejeli novico o povečanju družinskih doklad, ki ste ga ukazali,« je navedeno v knjigi dr. Toneta Ferenca Fašisti brez krinke.

Leta 1954 je izšla knjiga ponatisov glasila Delavska enotnost, ki je izhajalo med vojno. Edvard Kardelj opisuje v uvodu nastanek in delovanje organizacije delavske enotnosti, v pripombah in pojasnilih pa Tone Fajfar, ki je knjigo uredil, ugotavlja, da je »zavedno delavstvo odločno odklonilo sodelovanje v fašistični pokrajinski delavski zvezi in v Dopolavoru«. V januarski številki letal 1943 glasilo Delavska enotnost opozarja: »Ustanovili so Pokrajinsko delavsko zvezo, ki jo hočejo pred slovenskim delavstvom prikazati kot slovensko organizacijo. Tovariši, ne nasedajte fašističnim nakanam! Pokrajinska delavska zveza je bila ustanovljena po okupatorjevem nalogu in ima nalogo postopne fašizacije.«

Pritisk na zbornico se je povečal, ko je vlada imenovala za komisarja dr. Lovra Bogataja. Naslednje leto je minister zamenjal nekaj članov skupščine in predsednika Alojza Sedeja je zamenjal desni socialist Lovro Jakomin.

Minister Dragiša Cvetković je na kongresu Jugorasa leta 1938 spodbujal: »Naša zastava mora iti do zmage!« Miha Krek je bil bolj odkrit, ko je rekel: »Kmalu bo padla odločitev, ker v delavskih ustanovah sede tisti, ki nimajo legitimacije, in zato se bodo našla sredstva, da pridejo delavske zbornice in druge socialne ustanove v roke predstavnikov moderne organizacije ZZD, da bodo delavstvo vodili mladi borci zdravega stanu našega naroda.«

Dr. Rudolf Kresal ugotavlja: »Po pretoku funkcijske dobe niso bile razpisane redne volitve, pač pa je minister za socialno politiko 24. marca 1937 razrešil nekatere člane upravnega odbora, med njimi tudi predsednika.«

Potem se je uresničila Krekova napoved. Vlada je 4. aprila 1939 razpustila skupščino Delavske zbornice. Nova pravda, glasilo NSZ, je 8. aprila poročila: »Minister za socialno politiko je podpisal odlok o imenovanju novih članov Delavske zbornice, ko je istočasno razrešil vse dosedanje člane.«

Med imenovanimi so bili tudi trije člani iz vrst grafične organizacije, ki so sodelovanje odklonili.

Miha Krek je izbrancem rekel, naj si »ne vzemejo k srcu očitek ulice, da so prišli na svoja mesta z imenovanjem, ker vse razmere dokazujejo, da ima Jugoras popolno pravico do delavskih zbornic.«

Predsednik Delavske zbornice je postal Jože Jonke.

Rudolf Golouh je v svojih spominih zapisal: »Po oktroirani ustavi in uvedbi enostrankarskega sistema JNS je za Stojadinovićeve vlade stopila na njeno mesto JRZ, v kateri so se zbrale najtemnejše sile. Pritisk »zajednice« na javno življenje je bil v Sloveniji splošen, segel je na vsa področja in vgnezdila se je nasilno celo v Delavsko zbornico.«

Konec Delavske zbornice

Skupščina Delavske zbornice je bila prizadeta že z imenovanjem njenih novih članov, dokončen konec pa je opravil okupator z imenovanjem Pokrajinske delavske zveze, 8. julija 1941. O tem piše Lojze Erjavec v Družabni pravdi, izšla je v Argentini 1970. leta.

»Pred okupacijo je bila Delavska zbornica v rokah Zveze združenih delavcev, katere predsednik je bil Jože Jonke, tajnik pa Andrej Hafner. Zbornica je imela poleg drugih uslužbencev še socialista Jurija Stankota in Filipa Uratnika, v njej so imele svoje prostore vse takratne politične (?) organizacije. Z okupacijo je bila Delavska zbornica takoj razpuščena in preimenovana v Pokrajinsko delavsko zvezo po fašističnem korporativnem sistemu. Za predsednika je bil imenovan dr. Branko Alujević, za tajnika Filip Uratnik, kot ekspert in zastopnik Visokega komisarja je bil postavljen fašist in tržaški socialist Egelio Vagliano. Pokrajinska delavska zveza je imela štiri oddelke: industrijskega, trgovskega, bančno-zavarovalnega in poljedelskega. Za tajnika industrijskega oddelka je bil imenovan socialist Jurih Stanko, za tajnika trgovinskega oddelka Andrej Hafner, za tajnika bančno-zavarovalnega oddelka Ciril Golmajer in za tajnika poljedelskega oddelka Maks Jan.«

Pridobljeni in spet izgubljeni dom

Vse do dograditve Delavske zbornice so se delavci od srede minulega stoletja zbirali v Ljubljani na številnih mestih.

Zgodovina delavskega gibanja omenja Ljudski dom, Rokodelski dom, Narodni dom, gostišča Fischer, Žiber ob vižmarskem mostu, Slon, Pri Rozi v Židovski ulici, potem Tumovo in Železnikarjevo delavnico v Šelemburgovi ulici, 1. maja pa so že leta 1890 proslavili na Rožniku.

Nadaljevanje prihodnjič

Pomenek o garaških časih

Fanika si bo ob Tonetu dušo izpihnila...

Vsakdo med nami je imel kdaj šefa ali pa je kar sam (svoj) ali koga drugega šef. Kaj hočemo, šefovstvo je bolezen našega časa – kot gripa ali kakšna druga nadloga. Nekateri jo prebolevamo stoje, drugi globoko sklonjenih glav in ukrivljenih hrbtov. Čim bolj potrpežljivo jo prenašamo, tem manj škode nam bo povzročala na duši in telesu. Nekateri govore o šefih samo dobro, drugi se nanje kar naprej jeze. Takšnemu kramljanju o šefih, ki pa ni bilo ne eno, ne drugo, ne krop, ne voda, sem nehote prisluhnil v sprejemni pisarni nekega šefa – kot nema in potrpežljiva stranka, pripravljena, da pride na vrsto, ko bo imel šef čas.

– Si res sama?

– Ja, končno! Dva dni ga ne bo!

– Le kaj se delaš! Srečna bodi, da imaš njega! Jaz bi s teboj takoj zamenjala...

– Misliš, da bi kaj prebrala?! Prav nič! Šef je šef pa ga vrti in obračaj tako ali drugače.

– Odvisno, na kakšnem položaju je.

– To pa res nima nobene zveze s tem!

– Nikar mi zdaj ne pravi, da je nima. Čim više je, bolj si zaščitena. Kadar hoče, se lahko potegne zate! Marjetko poglej!

– Saj ne rečem. Ni pa to pravilo. Odvisno je od človeka. Pa poglej pa drugi strani Faniko. Dušo si bo izpihnila ob Tonetu pa ne bev ne mev. Nikoli nobenih rož!

– Rože niso vse; pomembno je srce.

– Tudi rože so nekaj. Če nič drugega, so znak srčne kulture, ne? To pa ni malo...

– Saj ne rečem! Gre pa tudi za splošno počutje v kolektivu, ne? To je tisto glavno! Pri nas se pa vse preveč gleda na uro. Če te ni do pol osmih, je že ogenj v strehi. Šefi pa lahko kar naprej letajo naokrog... Ti pa si izmišljaj in laži, kam, da so znenada morali, kje, da so.

– In malica ob devetih. Če posediš malo ob kavi, kakšno minuto čez deseto, te bo personalka Milena ves dan prebadala s pogledi. Kakor da ni bilo še vselej vse narejeno!

– Ja, koliko se govori po hiši zaradi naše hoje na kavo. Kakor, da ne hodi vsa hiša na kavo! Kadar se komu zljubi. Pada pa vselej samo po nas, dekletih. Nismo imele miru, dokler si kave nismo začele kuhati same. Zdaj pa je končno le vsem prav.

– Še najbolj me moti, da samo nekatere delamo, druge pa izkoristijo vsako priložnost, da se potuhnejo. Pravega reda ni!

– Res je! Zelo se kesam, da sem prišla sem.

– Kam pa bi lahko šla z administrativno? Službe se dandanes ne pobirajo na cesti. Le sodišče kdaj pa kdaj kakšno razpiše...

– Tja pa ne – za nobeno ceno! Tam je vse preveč nabijanja po stroju. Moje kolegice se imajo še najbolje v zavarovalnicah. In tiste, ki so šle v banko. V banko bi kar rada šla!

– Misliš, da bi bolje prebrala?

– Bi, bi! Ne delajo po učinku, pa še stranke rade kaj spustijo v roko, če pospešiš kakšno nakazilo. A ko se naberejo leta za pokojnino, ti naštejejo na roko precej več odpravnine kot drugod. Tam še imajo...

– Pa v gospodarstvu? Bi se kaj našlo?

– Kakor kje! Nekatere se imajo bolje, druge slabše, a večina se jih le pohvali. Ampak delati morajo več...

– Pri nas nimamo najslabših plač, ne?

– Ne! Še posebno ne, če upoštevaš minimalne.

– Kakšne minimalne?

– Ne vem, kakšne. Le po tem vem, ker mi je šef pustil nekakšen material za pretipkat, češ da gre za nujno nalogo. In sem ga na hitro preletela. Saj vem, kako je: vedno je vse nujno, kar si izmislijo. Dokler ne gori, ga že ne vzamem v roke...

– In kaj piše v materialu?

– V katerih podjetjih vse bodo začeli izplačevati osemdeset, pa šestdesetodstotne plače. Kolektivnih pogodb menda niso pravočasno spravili pod streho... In v katerih imajo tehnološke presežke ali so pred likvidacijo. Tam bodo še na slabšem.

– Smo tudi me notri?

– Ne, me spadamo v nematerialno sfero, kot sem razumela...

– Hvala bogu, še tega bi se manjkalo, da bi udarilo tudi po nas!

– Oho, Jožica!

– Kaj pa je?

– Glej, kako sva se zaklepetali? Čas je za malico!

– Saj res! Devet! Pa pojdiva!

In sta me zaskrbljeno pogledali, kot da sem predmet brez vrednosti, tista pa, ki me je najavila, je rekla:

– Samo še malo potrpite, gospod, saj šef že ve, da ste tu. Bo že pogledal skozi vrata, ko bo končal telefonske razgovore.

Pa sta odšli, a jaz zdaj čakam, kdaj bo njen šef odprl vrata in me poklical.

Kaj pa, če je skozi druga vrata tudi sam odšel na malico?

Tone Pakar

Humoreska

Gibanje za oblast

V nedeljo zjutraj smo se navsezgodaj napotili na ljubljanski kolodvor, da bi prestregli edinega pravega Slovenca, Igorja Lukeža, ki je v soboto tako lepo govoril na beograjskem Ustju. Pa ga ni bilo, kajti najbrž je, vesel zaradi aplavza, ki ga je požel pri mitingarjih, ostal še malce v jugoslovanski metropoli. Zatorej smo ga prestregli šele v ponedeljek zjutraj.

– Ste utrujeni, smo ga pobarali, ko je stopal z brzca.

»Sem, sem, ampak tudi zadovoljen.«

– To pomeni, da ste se kar močno gibali za Jugoslavijo. Gledali smo vas po televiziji...

»Ja, ja. Bilo je zelo lepo. Nekateri so celo jokali. Sicer pa upam, da ste videli, da bomo Jugoslavijo ohranili.«

– Že res, da se je na Ustju zbralo 10.000 demonstrantov Zveze komunistov – gibanja za Jugoslavijo, toda bilo vas je precej manj kot na prejšnjem mitingu. Ali pada interes za Jugoslavijo ali za komuniste?

»Nič naj vas ne skrbi. Zanimanje za Jugoslavijo in za komunizem pri nas spet narašča. Saj ste videli, kako je tovariš Jović energično odstopil, ker noče biti več v predsedstvu države skupaj z razbijači Jugoslavije. Potem je tovariš Milošević postavil zunaj zakona takšno okrnjeno predsedstvo...«

– Vendar, kako si lahko gospod Milošević privošči kaj takega?

»Seveda si lahko privošči, saj je vendar komunist. Komunisti pa se nikdar niso kaj dosti ozirali na zakone. Vedno so vedeli, kaj je prav in so udarili po mizi, ko je bil čas za to.«

– Torej tudi drugim dovoljujejo, da malce pozabijo na zakone in razsodijo tako, kot jim je v tistem trenutku najljubše?

»To pa ne! Drugi se morajo držati zakonov.«

– In zakaj se komunistom ni treba držati zakonov?

»Komunisti niso navadni ljudje, ampak so posebni izbranci...«

– Čigavi izbranci?

»Izbranci ljudstva, seveda!«

– Ali se imate tudi tisti, ki ste bili na Ustju za takšne izbrance?

»Seveda. Komaj čakamo, da pridemo na oblast.«

– Toda prej boste morali zmagati na volitvah...

»Ha, ha. Vi pa res niste nič razumeli. Saj vam pravim, da za komuniste ni treba nikakršnih volitev. Komunisti smo izbranci. Za nas ne veljajo ne zakoni, ne volitve.«

– Iz kdaj boste torej prevzeli oblast?

»Še malo. Jović in Milošević, generali Mirković, Mamula, Adžič in Kadijević so pripravljeni. Razkrinkali smo tudi Ameriko, naši ljudje pa se že pogovarjajo s sovjetskimi tovariši...«

– Ampak tudi v Sovjetski zvezi gre komunizmu slabo.

»Boste že videli, kako se bodo spet postavili na noge.

Sovjetski tovariši so nam že poslali sporočilo.«

– Ali se ne bojite, da bi vam, recimo, oblasti v Sloveniji ali na Hrvaškem stopile na prste?

»Kje pa! To bi bilo protizakonito. In kot veste, je ves svobodoljubni svet na naši strani. Na naši strani pa je tudi zgodovinska nujnost, zato bomo zagotovo uspeli...«

Bogo Sajovic

Ob dnevu tankistov

Cene je vstopil v pisarno in rekel: »Vse najboljše za dan tankistov!«

Pogledali smo ga, kot da bi se mu zmešalo, končno, zakaj pa ne? Že marsikomu se je zmešalo, zakaj se ne bi tudi Cenetu.

»Pri nas smo proslavljali dan tankistov, sedaj je vse več teh dni. Ne zamerite mi, sem pač pacifist, da ne bo pomote, nisem mirovnik. Mirovniki so organizacija, jaz pa sem posameznik. Sokoli so pravili: Narod je vse, posameznik nič. Jaz trdim nasprotno, zato tudi nisem mirovnik, ampak dobri stari pacifist.

Gledate televizijo? Tanki so edina realnost tega sveta, seveda poleg pušk, avtomatov, mitraljezov in podobne šare. Toda vse to je skromno, edino tank je nekaj resničnega. Letala, rakete, ladje,vse to udari od daleč, lahko orožje udari preveč potiho. Tank, to je tisto, kar velja na tem svetu. Na Trgu nebeškega miru so prav tanki prinesli večni mir mnogim, tanki v Iraku, v Pakracu, tanki v Beogradu. Povsod po svetu, kjer bi ljudje želeli misliti drugače, jih prav tanki prepričajo, kaj je prav.

Občasno pa se pojavi v tanku tudi pravi človek. Pred kratkim smo brali, da je nek vojak v Holandiji s tankom odšel snubit svojo ljubo. Mogoče ga je k temu silil nekakšen pacifizem, mogoče pa jo je le hotel prepričati, da si po naključju ne bi premislila.

Najbolj ganljiva zgodba v zvezi s tanki pa se je pripetila pred nekaj leti v nekdanjem vzhodnem bloku. Na manevrih že ranjkega Varšavskega pakta je skupina ruskih vojakov zamenjala svoj tank za vodko. Tu se predvsem kaže prava nepokvarjena slovanska duša v vsej svoji veličini.

Vrli tankisti so se izgubili med manevri nekje na območju Čehoslovaške. Seveda jih je predvsem žejalo. Potem so prišli na najbolj genialno idejo tega stoletja. Z vaškim gostilničarjem, vrlim dedičem Haškovih gostilničarjev, so se zmenili za zamenjavo. Oni, dobri vojaki njemu tank, on njim dva zaboja vodke. Kupčija, vsekakor ugodna, tako za eno stranko kot za drugo. Gostilničar je dal tank, kakor so tedaj poročali časopisi, razrezat za staro železo, vrli vojaki pa so guslali vodko. Edino, kar bi lahko pripomnil, je to, da so bili mogoče le preskromni, saj bi za tank tudi ob najslabšem tečaju lahko dobili vsaj tri zaboje vodke.«

Cene je za hip utihnil in nadaljeval: »Se strinjate, ja, hudiča, kje pa so vsi?«

Tedaj smo se vrnili z malice. »Ti, Cene, danes ne boš malical?« ga je vprašala Mica. »Takoj bom pristavila za kavo, pa bi bilo vseeno bolje, da ne bi spil dveh kav na tešče. Pojdi raje na golaž.«

»Pa vse najboljše za dan tankistov,« je še pripomnil Frančišek.

B. R.

Svobodni Sindikati Slovenije

Delavska enotnost	ZOBNA GNILOBA	AFRIŠKA DRŽAVA Z GLAVNIM MESTOM KAMPALA	IDEJA, DOMISLEK	UMETN. PRODAJNA GALERIJA V LJUBLJANI	AVTOR KRIŽANKE R. NOČ	DEL STATEV	BREZPRAVNO LJUDSTVO POD TURKI	DUHOVŠČINA	ANTON DERMOTA	MIT. OSEBA, KI JE PREŽIVELA VESOLJNI POTOP	Delavska enotnost	STROKOVNJAK ZA VZREJO IN VZGOJO PSOV	GRŠKI POLOTOK	HAZARDNA IGRA S KARTAMI
MAJHNA ZVER Z DRAGOCENIM KOŽUHOM					SILOVIT VIHAR						NENADNA SMRT			
ŽELATINA IZ ALG					OSTANEK, PREBITEK / NESEBIČNOST						JAP. DRSALKA MIDORI / ŠTEVILO Z 18 NIČLAMI			
PRETEPANJE									NAZIV ZA PREBIVALCA PO KRAJU					
REKA V PAKISTANU				BAJESL. BRITANSKI KRALJ / SLADKOVODNA RIBA					Delavska enotnost	ZGORNJE OKONČINE / IT. FILM. IGRALKA (ALIDA)				
ODLOK, RAZGLAS						ODBOJI SVETLOBE NA VODI	PREJŠNJE IME LJUBLJ. PODJETJA INTEGRAL	FRANCOSKI GLEDALIŠKI REŽISER (JEAN) / ZNAN ANGLEŠKI NOGOMETAŠ (KEVIN)						
SOVJETSKI FIZIK, ZNAN OPOREČNIK, NOBELOVEC († 1989)								UNESEK / ŠTEFAN TURŠIČ					MESTO V ŠVICI, JUŽNO OD BASLA	Delavska enotnost
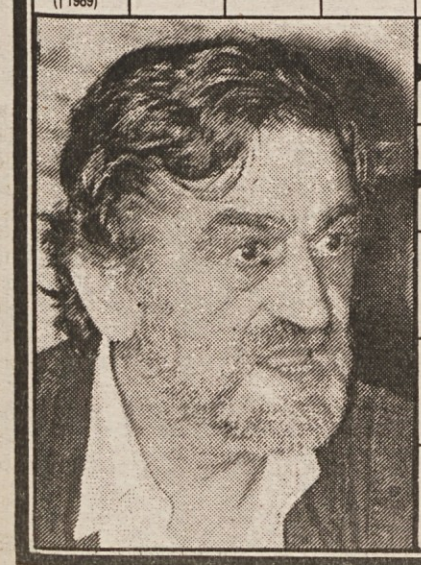														SLOV. SLIKAR KLEMENČIČ
												LJUBLJ. DNEVNIK / LAHKOATL. DISCIPLINA		
				HČERIN MOŽ				ITALIJ. SLIKAR V 14. STOL. / ROBIČ ANDREJ						
				MESTO IN POKRAJINA NA PORTUGALSKEM						NIZOZEM. SLIKAR, KRAJINAR (AERT VAN DER...)				
				ST. SLOV. SMUČARSKI SKAKALEC TEPEŠ						Delavska enotnost	SODOBNA SLOVENSKA PESNICA (MAJDA)			

Nagradna križanka št. 12

Rešitev nagradne križanke pošljite do 2. aprila 1991 na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 12

Nagrade so: 500, 300 in 100 dinarjev

Rešitev nagradne križanke št. 10

EMAJLER, PAOLA, KAREL DESTOVNIK, SREN, INTENDANT, PTA, OTOR, TOGO, EILATH, IVI, EVA, RN, NO, ATA, TREN, IKRA, ECARTE, NT, MRAMOR, RIOLIT, EPSILON, EREBUS, NATTA, PITAGORA, TN, IV, LENA, AK

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 10

1. Marija Gabrijel, Trg svobode 30, Trbovlje
2. Mira Toplišek, Metelkova 39a, Maribor
3. Bojan Cankar, Opekarna 7, Trbovlje

Nagrade bomo poslali po pošti.

Delavska enotnost

List je bil ustanovljen 20. novembra 1942.

- Izdaja ČZP Enotnost – delovna organizacija v ustanavljanju, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479
- Glavni urednik: Franček Kavčič, telefon 313-942, 311-956
- Direktor in odgovorni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956
- Člani uredništva: Andrej Agnič (posebne naloge, fotografija), Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Ciril Brajer (reportaže in samoupravni odnosi), Marija Frančeškin (socialna politika in varstvo okolja), Ivo Kuljaj (ekonomska ureditev), Damjan Križnik (urednik – reportaže), Remigij Noč (urednik – drobno gospodarstvo, delavci v samostojnem osebnem delu), Robert Peklaj (novinar), Boris Rugelj (komentator urednik – družbenoekonomski odnosi, delitev) Sonja Seljak (redaktorica – lektorica), Janez Sever (posebne naloge), Andrej Ulaga (turizem, rekreacija, šport in oddih), Igor Žitnik (znanost, kultura in izobraževanje), Jožica Anžel (tajnica) telefon 311-956, H.c. 310-033
- Naročnina: 321-255
- Posamezna številka Delavske enotnosti stane 17 dinarjev
- Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo
- Poštnina plačana v gotovini
- Tisk Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 2
- Žiro račun: 50101-603-46834
- Časopisni svet: Albert Vodovnik (predsednik), Meta Benčič, Franc Berginc, Andrej Coklin, Ivo Grilc, Vlado Haas, Niko Klavžar, Rajko Lesjak, Mira Maljuna, Slavko Peklar in Nada Serajnik

Izobraževanje odraslih in Velika noč

V zadnji številki Prosvetnega delavca se znani zagovornik in strokovnjak za izobraževanje odraslih Zoran Jelenc sprašuje, ali tudi za nas prihaja čas izobraževanja odraslih. Čeprav je naslov uvodnika opremljen z vprašanjem, se bojimo, da je tudi vprašalni naslov nastal v uredništvu.

Jelenc se namreč kot strokovnjak predobro zaveda težav, podobnih boju z mlini na veter, ki že čakajo, preden bomo sistemsko uredili izobraževanje odraslih kot posebne, enako pomembno ter enakopravno področje vzgoje in izobraževanja. Kakšen je odnos oblasti do tega področja, pa se da razbrati tudi iz razpisa za vpis v prve letnike srednjega izobraževanja in v začetne letnike višjega in visokega izobraževanja ter za usposabljanje in izpopolnjevanje na delavskih univerzah. Razpis je bil v posebni številki »Objav« republiškega sekretariata za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo objavljen sredi tega tedna. Že za soboto pa so predvideni informativni dnevi na šolah in fakulteteh za kandidate za izobraževanje ob delu. Zaposleni delavci, ki imajo vsaj še malo interesa in motivov za nadaljnje izpopolnjevanje, imajo na voljo malo časa.

Dvomimo, da bodo informativni dnevi zanje dosegli svoj namen.

Pripravili: M. H., R. P. in I. Ž.

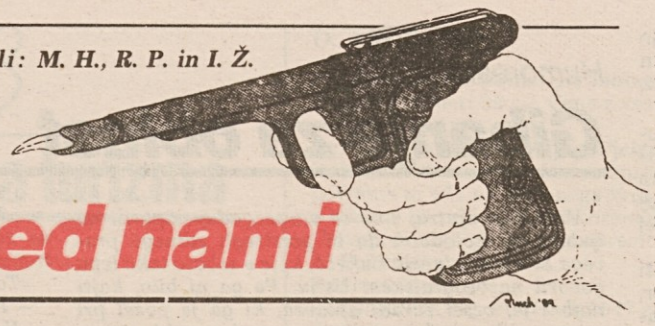

med nami

V pomanjkanju časa so se na sekretariatu odločili za manj boleče možnosti. Namesto na soboto pred največjim verskim praznikom so informativni dan pripravili na soboto največjega slovenskega ljudskega praznika – Planice. Prva sobota v aprilu bi bila najprimernejša, pa še dovolj časa bi bilo za obveščanje, toda kaj, ko se tako mudi...

Prej pa se jim najbrž ni preveč.

Nemogoče je mogoče

Pomurci se navadno kaj hitro sporazumejo. V nekdanjem sistemu je veljal »zakon«, kdo iz katere občine pride po avtomatizmu na položaj na medobčinski ravni. V zdajšnjih razmerah ni več tako, saj je vse več ljudi, ki se dogovorov, tudi gentlemenskih, ne držijo.

Takšen uvod smo zapisali zato, ker je vse bolj očitno, da nekaj škriplje tudi pri ustanovitvi močne organizacije Zveze svobodnih sindikatov za Pomurje. Osrednje vprašanje, ki se pojavlja kot zelo trd oreh med Pomurskimi sindikalisti je, kdo bo kdo v sindikatih, ne pa kaj kdo zna in kakšno veljavo ima. Tokrat Mura ni ločnica za opredeljevanje o kandidatih, kajti jastrebi, ki hočejo na vsak način postati nekdo v pomurskih sindikatih, lahko kaj hitro zanemarijo to naravno in zgodovinsko ločnico. Obstaja le bojazen, da bo kadrovanje vse preveč zavito v osebna poznanstva, s pritiskom je lahko kakšna kadrovska rešitev tudi uveljavljanja, vendar članstvo v sindikatih do tega ne bo imelo prav nič. Če se malce zlobno povprašamo, zakaj Pomurci že doslej niso ustanovili območne organizacije, bi med bistvena razloga šteli predvsem denar, ki je »akumularen« zlasti v soboškem občinskem svetu, in kadrovske »dileme«.

Podpisana kolektivna pogodba za tekstilce

Četrtek, 21. marca 1991, bo za zaposlene v slovenski tekstilni industriji verjetno zgodovinski dan, saj sta predsednik sindikata delavcev v tekstilni in usnjarsko-predelovalni industriji Alojz Omejc in predsednik strokovnega združenja za tekstilno industrijo pri Gospodarski zbornici Slovenije v prostorih Jugotekstila v Ljubljani podpisala panožno kolektivno pogodbo. Zabeležili smo izjavi ob tem pomembnem dogodku.

Alojz Omejc: »S to pogodbo smo uzakonili ceno dela za delavce v tej industriji. To smo storili v zadnjem trenutku, saj je na tem področju vladalo nekakšno brezvladje in je vsak po svoje reševal težave. Določila te pogodbe so sicer le osnova, saj je vsakomur prepuščeno, da jo prilagodi svojim razmeram. Mislim pa, da je pogodba sprejemljiva tako za najslabše kot za najboljše podjetje.

Pri pogajanjh, kamor smo sicer povabili tudi druge sindikate, se ti niso odzvali vabilu, so bile najbolj sporne točke tarifni del, dopust in meja, do katere lahko podjetje zniža osebne dohodke. Na srečo pa smo le našli skupni jezik s pogajalskim partnerjem.«

Milan Bratož: »Položaj tekstilne industrije je nemogoč, saj je le-ta popolnoma dotolčena. Kljub temu mislim, da je doseženi kompromis minimum in da manjše cene dela nismo smeli zapisati.

Res pa je, da je to le tretjina vrednosti delovne sile v Evropi, čeprav po kakovosti spadamo tja. O uveljavljanju te pogodbe pa mislim, da za zdravo okolje oziroma podjetja ne bo težav, za preostale pa tako ali tako ni rešitve.«

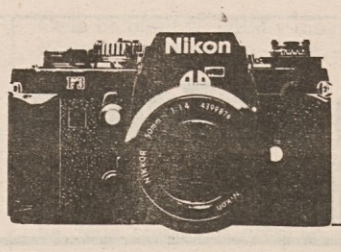

fotokronika

Prihodnji teden bo skupščina Republike Slovenije odločala o proračunu. Zadnji dogovori in pomenki ob kavici v Poljčah so bili pred tremi tedni. Verjetno zadoščajo za njegov sprejem in Demosovcem ne bo treba znova tja, kjer zbirajo moči in v kraj, ki zbuja strah opozicije in javnosti.

Danilo Slivnik je danes »prvi« šef novinarjev Dela in verjetno pravi cilj napada Franceta Bučarja na Majdo Vukelič in Alenko Leskovic. Andrej Agnič ga je slikal pred dobrim desetletjem, ko je tudi on sanjaril o delavski državi in samoupravljanju, o vlogi sindikata ter delavske avantgardne organizacije.

V deželo na sončni strani Alp je prišla pomlad z velikimi koraki. Skupaj s kolesarji se je veselimo in upamo, da bo odpravila grenak priokus, ki ga povzroča demokratična pomlad v režiji Demosa.

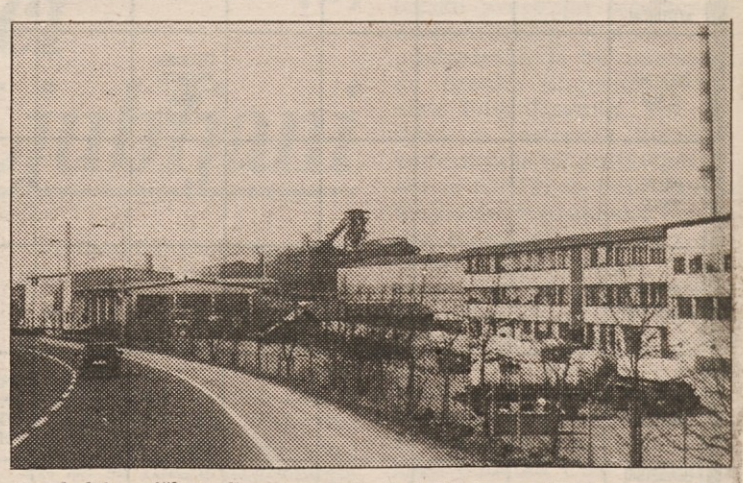

Pomlad je prišla tudi v mesto ob Savinji. Posnetek Saša Bernardija dokazuje, da bo imela težko delo z onesnaženim ozračjem na Celjskem.

PRAVKAR IZŠLO!

NOVO

NOVA KNJIGA PRIROČNIK

Gregor Miklič:

NOVA DELOVNA ZAKONODAJA

Vsebina:
- Prečiščeno besedilo zakona o delovnih razmerjih
- Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti
- Komentar obeh zakonov z napotki za delo sindikalnih zaupnikov

Cena: 175 dinarjev

Naročila pošljite na naslov: ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, brošuro pa lahko naročite tudi po telefonu 321-255 in 310-033 (int. 362)

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) brošuro NOVA DELOVNA ZAKONODAJA . Pošljite nam ..... izvod(ov) na naš naslov:

..... Ulica, poštna št., kraj: .....

Priimek in ime podpisnika: .....

Naročeno dne: .....

Račun bomo plačali v zakonitem roku.

Žig

.....

Podpis naročnika
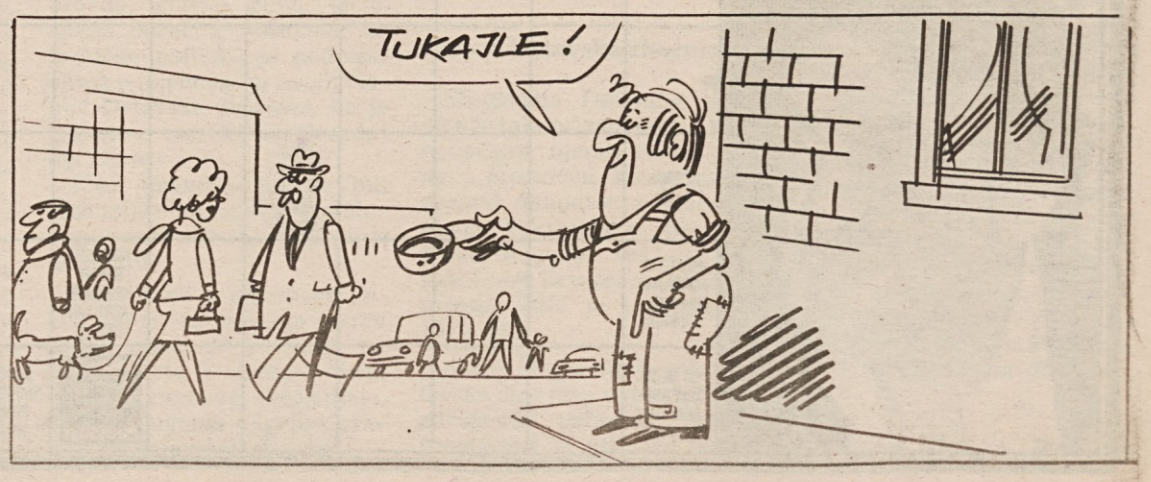
LIPE SVEDER: BREZ SKRBI